

teden se začne s TT

TEDESKA TRIBUNA

49 Ljubljana, 12. decembra 1966
Leto XIV • Cena 80 par (80 starih dinarjev)

ALI VESTE, DA JE ODSTOPILO IZVRŠNI SVET?

Izvršni svet Slovenije je odstopil. Ta novica se je prejšnji teden bliskovito raznesla po domovini pa tudi zunaj nje, zlasti

še, ker se je to prvič zgodilo pri nas po dobrih dvajsetih letih graditve socializma. Zakaj se je to zgodilo? Ko je socialno-zdravstveni zbor razpravljal o prispevku za zdravstveno zavarovanje delavcev, je rekel — ne, Ne, so rekli poslanci v socialno zdravstvenem zboru, nismo za znižanje prispevka od 7 na 6 odstotkov, saj nam še tako primanjkuje denarja na vseh koncih in krajih. Zakon je pogorel, reformni veter je pomelel po skupščinskih hodnikih in sprožil misel o nezaupniči izvršnemu svetu, ki je potem tudi odstopil. Predsednik je nedvoumno povedal, da je izvršni svet predlog zakona temeljito proučil, pri čemer mu je bila vodilo misel, da se gospodarska reforma začne uveljavljati tudi v krogih zdravstvenega varstva. Ravnal je torej v dobri veri in prepričanju, da je predloženi ukrep zakonita nužnost. Če pa poslanci sodijo, da ta ukrep ni v skladu s politiko skupščine, potem izvršni svet nima več nobene moralne pravice, da ostane na svojih položajih. Zavedajoč se, da je osebna odgovornost bistveni del demokracije, so člani izvršnega sveta odstopili, kar je republiški zbor skupščine SRS sprejel. Padla je vlada, kot se temu tudi sicer reče.

Da bi zaznali odmeve na ta dogodek, smo se razkrožili med ljudi in kjerkoli smo katerega srečali, smo mu zastavili samo dve vprašanji:

• Ali veste, da je izvršni svet odstopil?

• In kaj mislite o tem?

Takole smo pristihli ljudem na cesti, v lokalih in prodajalnicah, pač v življenju, ki je takole utripalo v zimski dan:

ANDREJ HABIĆ, karikaturnist:

• »Vsega gotovo ne vem. Vem pa, da so odstopili zaradi socialnega zavarovanja. V časopisih je bila na kratko in razločno razložena samo zakonita možnost odstopa.«

• »Prav je. Končno smo le prišli do tega, da se stvari rešujejo odločno in na glas.«

BORUT SINKOVEC, študent prava:

• »Formalni del odstopa mi je povsem jasen.«

• »Odločitev izvršnega sveta mi je zelo všeč. Z večnim debatanjem in kompromisarstvom ne moremo naprej. Probleme je treba zaostriti.«

NIKO MARINSEK, kuhar:

• »Ne vem. Jaz se za politiko preveč ne brigam.«

ERNEST HREN, avtomehaničar:

• »Seveda vem. Zaradi denarja je odstopil. Denarja ni.«

• »Ne gre mi v glavo, da je kaj takega mogoče v naši socialistični državi, za katero sem se tri leta boril.«

JOZI ZUPAN, servirka:

• »Sploh ne vem, da je kdo odstopil. Nimaam časa citati časopisov, otrok pa joka, če odpremo radio.«

AVGUST MOLK, računovodja:

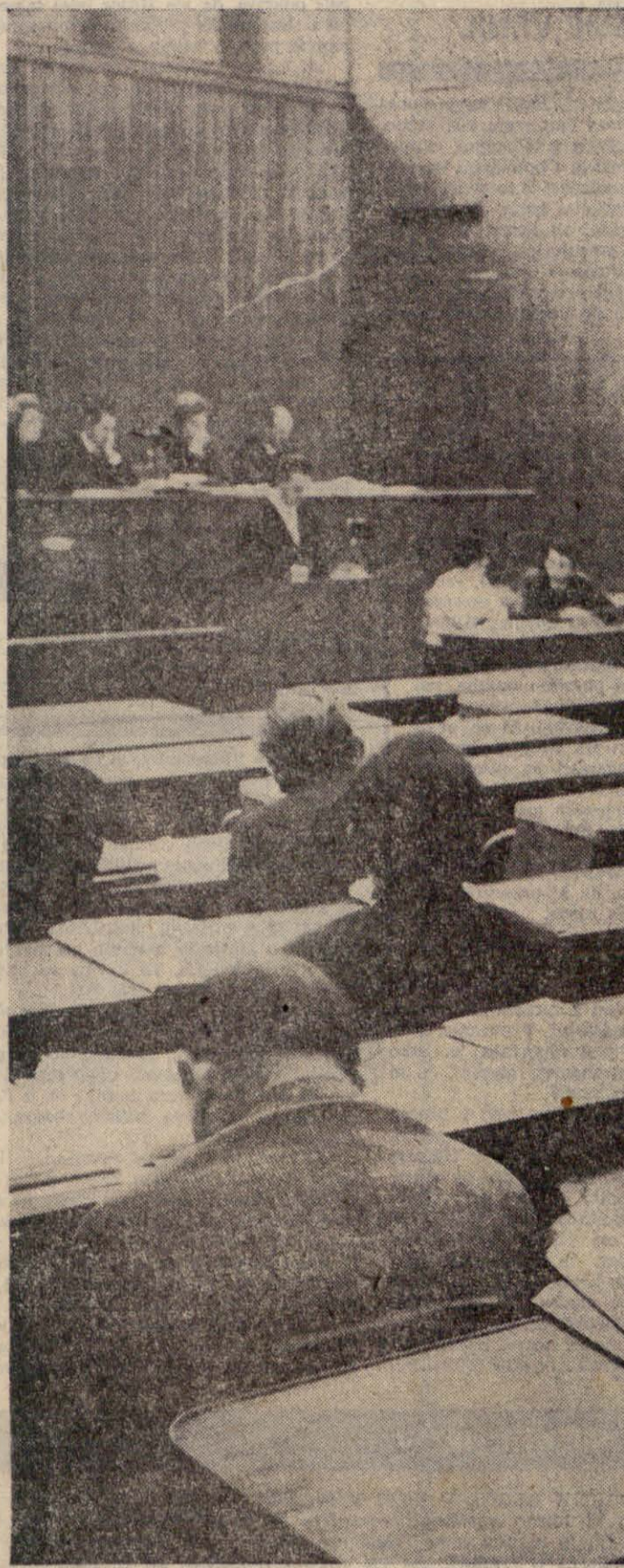
• »Vem. Sedaj ni več tako, da bi stvari izvrševali drugače, kot so jih sprejeli.«

• »Vseč mi je, da je odločitev tako odločna. To je znamenje, da v prihodnje ne bomo delali več tako, da bomo drugje vzeli, če bo nekje zamanjalo.«

LOJZE PRIMOŽIC, upokojeni ravnatelj šole »Tone Tomšič« v Ljubljani:

• »Ne vem, zakaj je odstopil izvršni svet, ker vi novinarji pišete premlato ekzaktno. Mislim pa, da so tovariši odstopili zato, ker ni bilo soglasja.«

• »Po dvajsetih letih se je pri nas to prvič zgodilo, in mislim, da je enkrat moralo priti do tega. Da bi bilo večno vse prav, se nam malim in delovnim lju-

Predstavnica izvršnega sveta Majda Gaspari je republiškem zboru med drugim takole razlagala predlog zakona o najvišji meji, do katere se sme določiti stopnja osnovnega prispevka za zdravstveno zavarovanje delavcev:

• »Število ambulantnih in polikliničnih pregledov se je v zadnjih desetih letih povečalo le 1,7-krat, število oskrbnih dni 1,6-krat, medtem pa so se stroški za te storitve povečali kar 7,2-krat...«

• »Tako je lani dosegel delež zdravstvenega varstva brez denarnih nadomestil v primeru bolezni že 5,11 odstotka narodnega dohodka. V Angliji in na Švedskem, kjer imajo nacionalna zavarovanja, pa znaša ta delež tri oziroma štiri odstotke narodnega dohodka.«

Koliko torej prebivalec plača za zdravstveno varstvo:

• v Angliji:

— narodni dohodek na prebivalca je 1375 dolarjev;

— za zdravstveno varstvo vsakdo prispeva 41 dolarjev;

• na Švedskem:

— narodni dohodek na prebivalca je 2000 dolarjev;

— za zdravstveno varstvo vsakdo prispeva 80 dolarjev;

• v Sloveniji:

— narodni dohodek na prebivalca je 556 dolarjev

— za zdravstveno varstvo je vsakdo prispeval 6 odstotkov, torej 33 dolarjev;

— ko bi prispeval 7 odstotkov, kot je za prihodnje leto zahteval zdravstveni zbor, bi prišlo na vsakega Slovenca 39 dolarjev.

(Dinarje smo preračunali v dolarje po tečaju 12,50 N din za dolar.)

Očitno bi se radi zdravili kot Angleži, proizvajamo pa poltretjokrat manj.

dem ni zdelo verjetno že dolgo časa.«

• »Nič ne vem. Nisem politik. Mogoče pa zato, ker vsak svojo žurgoli, kot je napisal Pavliš.«

MAKSIM SEDEJ, akademski slikar:

• »Na vprašanje vam ne morem odgovoriti, ker ne vem. Mislim, da je imel izvršni svet utemeljene razloge.«

• »Mogoče je prav, da je enkrat tudi pri nas odstopila vlada. Tako zahteva pač naš nadaljnji razvoj. Bržčas je odstop pozitiven akt, samo jaz ne poznam dejstva in ozadja.«

NATASA ZIDANEK, študentka stomatologije:

• »Vem, da je odstopil izvršni svet. Ne vem pa, zakaj. Časopisov nisem brala, v radiu, ki ga poslušam, pa nisem mogla izluščiti vzroka, ker je bilo tiho, kar so povedali, preveč zamotano.«

JANEZ SAJOVIC, kipar in predsednik lovskega omizja v »Slaviji«:

PETER BERČIĆ, študent:

• »Vem, izvršni svet je odstopil, ker se niso strinjali zdravstveni zbor in republiška skupščina. Gre za šest ali sedem odstotkov za socialno zavarovanje.«

• »Res je, prvič se je zgodilo po vojni, da je odstopil izvršni svet. Mislim, da mora biti pač enkrat drugače. Včasih so trije sedli za mizo, se zmenili, pa je bilo. Zdad pa čas zahteva večjo odgovornost tudi od poslancev.«

ALBINA RICI, prodajalka pri »Na-mie«:

• »Vem za odstop. Niso se mogli zediniti zaradi zakona o prispevku za socialno zavarovanje.«

• »In kaj mislite o tem, da je odstopil izvršni svet?«
• »Nič ne mislim, mislim, da bo prišel drug.«

Color elle
v 10 minutah prebarvate sive lase
SHAMPOO COLOR
L'OREAL Pariz NEVA Zagreb

DOSLEJ NAJVEČA IZBIRA
MOSKIH PLAŠČEV IN SUKENJ
PRODAJNI SERVIS
modna hiša
LJUBLJANA - MARIBOR

ČE HOČETE POCENI KUPITI AVTO
Zima sicer ni najboljši čas za prodajo starega avtomobila, ker se v času plundre, poledice in mraza le težko odločijo za nakup. Avtomobilski sejni po Slovenskem doživljajo v tem času svojo oseko in cene so najnižje. Pa vendar je — vsaj tako mislimo v našem uredništvu — mnogo takih, ki jih niti zima ne zmoti v njihovi načrtih o motorizaciji. Ker niste vsi iz krajev, kjer so doma avtomobilski sejni, pa bi vseeno radi kupili star avto ali motor, smo vam pripravili naslednje pomagalce pri nakupu in prodaji brezplačno, vendar pod enim samim pogojem. Ker zagovarjamo poceni motorizacijo, bomo objavili brezplačen oglas le tistim, ki so pripravljene prodati svoj avtomobil za ceno, ki ne presega 799.000 dinarjev (7990 novih dinarjev) in motor za največ 249.000 (2490 novih dinarjev). V posebni rubriki bomo vsak teden objavili vaše ponudbe za prodajo takšnih avtomobilov ali motorjev z naslednjimi podatki: cena, znamka avtomobila ali motorja in leto izdelave, število prevoženih kilometrov, splošno stanje, barva vozila in polni naslov tistega, ki bi rad avto ali motor prodal. Pripravljeni smo pomagati seveda tudi tistim, ki bi radi kupili avtomobil ali motor, ki ni dražji kot 799.000 dinarjev oziroma 249.000 dinarjev. Brezplačno jim bomo objavili naslove in želje.
To je vse. Pišite nam pod šifro »799.000« na naslov Uredništvo TT, p. p. 150-III, Ljubljana.

ČE HOČETE POCENI PRODATI AVTO

PO NOVEM LETU CENEJŠI?

PA V TEH ČASIH...

VREME V SLOVENIJI IN OB JADRANU

V minulem tednu je prevladovalo pri nas oblačno vreme. V notranjosti Slovenije so bile manjše snežne padavine, na Primorskem v prvi polovici tedna je pihala močna burja. Vremenska karta 10. 12. nam kaže splošen padec zračnega pritiska nad zahodno Evropo in zato pričakujemo v začetku tedna vpliv atlantskih frontalnih motenj.

VREME V ZACETKU TEDNA:

V sredo, 14. decembra letече uredništvo TT v Zürich!

V sejni sobi v drugem nadstropju zgradbe krajevske skupnosti žiri vas v sredo popoldne od treh do sedmih pričakujeta naša novinarja Edi Hrausky in Ante Mahkota.

Prišla sta, da jima boste pripovedovali o svojih težavah. Pisali bomo o vas. Prepričani smo, da javna beseda zaleže, pa čeprav včasih le potasi najde svoje mesto.

Žirovec, v sredo se dobimo!

IGRAČE - IGRAČKE - DOMAČE IN UVOŽENE - IGRAČE - IGRAČKE - DOMAČE IN UVOŽENE - IGRAČE - IGRAČKE
v IV. nadstropju TRGOVSKE HIŠE »NAMA« V TOMŠIČEVI ULICI 2
NA OTROŠKEM SEJMU
od 21. novembra do 31. decembra 1966

mehanične, pilašče, lesene, plastične, sestavljenke, aliantos, rezbarska orodja, lutke, selekcije
VELIKA IZBIRA ZA OTROKE VSEH STAROSTI

nama
LJUBLJANA

FRANCIJA

KUPČIJA IN POL

Z letošnjo letino tunizijskega vina je napravila Francija imenitno kupčijo, piše pariški satirni tehnik ale Canard Enchaîné. Pred dvema letoma je Burgiba, da bi si pomiril živce, zaplenil zemljo zadnjih francoskih kolonov in s tem seveda ponovno pretregal z de Gaulleom in s Francijo.

No, čas je mineval, in Burgiba je prišel na dan s predlogi za ponovno združitev. V resnici namreč ni vedel, kam naj v takne lanske leto tunizijskega vina, ko pa so bile že vse kleti polne vina iz leta 1964. Predlagal je torej, da prepušti vsa letina Franciji, ki naj vino prodaja in izkupiček razdeli kot odškodnino Francozom v Tuniziji.

De Gaulle je udaril po mizi, rekel: vse tje in Burgiba predlog sprejel. In tako je Francija v začetku letošnjega leta dobi-

Edgar Faure
Kmetijski minister dela čudne stvari

la omenjeno tunizijsko vino. Za zadevo se je zavzel kmetijski minister osebno in sklenjeno je bilo, da bodo del vina res prodali in s njim obogatili nekatera revnejša in slabotnejša francoska vina, ostalo pa naj bi destilirali. Naposled bi se z nekaj lepimi stavki pomirili francoske vinogradnike.

Za prevoz vina iz Tunizije in za prodajo je kmetijski minister poskrbel na malo nenavaden način: ne duha ne siluha o kakih javnih poduhah ali celo kakih licitacij. Minister je sklenil pogodbo z nekim privatnim podjetjem. In kar je še bolj zabavno: to podjetje je specializirano za prevoz žita in se ni še nikdar ukvarjalo ne s prevozom ne s prodajo vina.

Celotna vrednost tega tunizijskega vina je bila kakih 8 milijard starih frankov, ugotavlja «Le Canard Enchaîné». Celotni dobiček pa bo nanese eno milijardo in 700 milijonov starih frankov. Z ostalim, to je skoraj 6 milijard starih frankov, pa bodo poravnali prevozne in prodajne stroške. Francozi v Tuniziji bodo torej ostali z dolgim nosom.

Pač pa si nemara manjvorne roke pri podjetju, ki je vino prevajalo in ga prodajalo. To je podjetje Louis Dreyfus & Co., katerega glavni pravni zastopnik je Edgar Faure. Kmetijski minister, ki je vodil operacijo «tunizijskega vina», se za prav tako piše Edgar Faure. Samo ob sebi je seveda umevno, da med temi dejstvi ni nobene povezave, končuje pariški »Pavlinas».

ZR NEMCIJA

HITLER SE JE VRNIL

Najno... najno... Hitler se je novej vrnil iz izgnanstva v Paragvaj in Nemčijo. Pristal je na letališču v Münchnu, skupaj z ženo Evo. Priletel je s potniškim letalom naravnost iz Asunciona. S to senzacionalno agentijsko vestjo se začne fantazijsko politična reportaža, ob kateri se te dni držijo Nemci za trebuse od smeha (seveda ne vsi). Reportaža je bila objavljena v hamburški satirni reviji »Konkret« in je parodijska na zahodnonemški tisk, zasli-

MOSTOVI SE SELIJO

Ameriška letala zasipajo Severni Vietnam že od februarja lanskega leta in pričakovati bi bilo, da na Severu ni niti ene cele hiše več. Naprosito pa vsi, ki so bili tam, pripovedujejo, da je škoda v primerjavi z intenzivnostjo bombardiranja presenetljivo majhna. Zlasti velike težave imajo Američani z mostovi. Kot piše avstralski novinar Wilfried Burchett, ki je bil pred kratkim v Severnem Vietnamu, mnogo mostov, ki jih podnevi porušijo bombe, ponoči znova zgradijo. Še več pa je takih »z bambusovine, ki se pojavijo vsak dan na drugem kraju». Nekateri poročevalci pa pišejo, da so nekateri mostovi tako lahki, da jih bombe preprosto predro, ne da bi eksplodirale. Zato so se menda ameriški letalci zatekli k drugačni taktiki: bombardirajo cesto na obeh straneh mostu, da bi preprečili ljudem dostop do njega.

dnevni, ki za masne milijone odkupuje spomne raznih Von Schirachov, Albertov Speerov in Emmy Göring. Vprašanje, ki si ga postavljajo avtorji reportaže, je: kako bi reagiral zahodnonemški častnik, če bi se Hitler v resnici vrnil?

Uredniki »Konkret« so vzeli v precep ves nemški tisk. Za začetek nekaj agentijskih novic, v katerih imenujejo Hitlerja »kancler v pokojni«, »doctor honoris causa«, Adolf Hitler. Sledijo njegove prve izjave na letališču: o pokoliščih Židov ni vedel ničesar, organizirala sta jih na skrivaj Bormann in Himmler. In potem uvodnik: »Brez panike, brez pretiravanja: ta človek je zanimiv le kot zgodovinska osebnost« (Frankfurter Allgemeine) ali pa: »Naš klic je zbudil odmev: močni človek, najmočnejši od vseh, se je vrnil...« (Die Welt). Pu-

S STRANSKIH TIROV

BO KOSIGIN SEĀEL V ZEP? V Franciji obstaja društvo ruskih emigrantov, ki imajo vrednostne papirje še iz carskih časov. Člani društva, ki jih je menda nekaj tisoč, so sklenili med nedavnim Kosiginim obiskom v Franciji, da ga bodo povprašali, ali bi bila sovjetska vlada pripravljena poravnati te stare dolgove. Ni znano, ali je prišlo do tega srečanja in kakšen je bil rezultat.

UDAREC V ŽIVO — Poslanec goličiste unije za novo republiko Lucien Neuwirth se zavzema za to, da bi se pred volitvami ukinili zakon o prepovedi prodaje kontracepcijskih sredstev. K temu ga je spodbudilo glasovanje v prid kontracepciji v parlamentu. Boj se namreč, da bi utegnila opozicija to izkoristiti za napad na vlado. Organizacije, ki so proti »pilulu« pa so zagrožile, da bodo prihodnje zborovanje organizirale v Saint-Etienne. To je namreč volilno okrožje poslanca Neuwirtha.

ZLATO NA VARNEM — 39 kilogramov čistega zlata, iz katerega je narejen plamen na našem nacionalnem spomeniku, je bolj na varnem na vrhu obelisk (ki je visok sto metrov) kot pa v podzemskih trezorjih državne banke, je odgovoril Sukarno nekemu, ki se je zavzemal za to, da bi to zlato uporabili »bolj koristno«.

blicist Wilhelm Schiann trdi, da Hitlerju ne more soditi nemško pravosodje, ker je tuj državljan, namreč avstrijski. »Spiegel« odkriva, da »je Hitler imel tajne zveze s skupino 20. julija« in je bil torej pripadnik protinacističnega gibanja.

»Konkret« objavlja foto kopije spretno sestavljenih člankov, ki posnemajo stil in ton pisanja posameznih vodilnih zahodnonemških listov, objavlja pa tudi celotno besedilo intervjuja, ki ga je imel s Hitlerjem eden najbolj znanih televizijskih novinarjev Günther Gaus. Na Hitlerja je današnja Nemčija napravila »dober vtis« in pripisuje samemu sebi poglobljene zasluge za njen uspeh: kako bi bilo mogoče obnoviti nemško industrijo, če ne bi bil on ob koncu vojne dal pognat v zrak stare tovarne in naprave?

In ali ni v krizi ravno tisti premočnovni ruhrski bazen, ki ga je on hotel ravno tako pognat v zrak, pa ga je minister za oborožitev Speer v zadnjem hipu rešil? Ali ni NATO nadaljevanje njegove protibolsheviške politike? In naposled še zadnje vprašanje: »Kako? Če bom dal spet zažgati parlament? Toda, prosim vas, gospod Gaus, jaz sem vendar demokrat!«

OBOROŽEVANJE KITAJSKA KUPIJE BAKER

Vojna v Vietnamu je prisilila vse države, ki v njej tako ali drugače sodelujejo, da se naglo oborožujejo. Zlasti zanimivi so v tej zvezi podatki o Kitajski, pač zaradi tega, ker je njena vojska moč klub številnim bolj ali manj približnim oceanem še vedno skrivnostna. Londonski »Economist« je skušal prikazati razmah kitajske vojne industrije v obdobju vietnamske vojne s podatki o kitajskih nakupih barvstih kovin v zadnjih letih. Te kovine so namreč neogibne pri izdelavi streliva.

Na londonski borzi računajo, piše »Economist«, da so Kitajci letno kupili v Evropi 40.000 ton bakra, medtem ko so ga v prejšnjih letih kupovali povprečno 20.000 ton na leto. Razen tega menijo, da je Kitajska kupila določene količine bakra tudi neposredno od Čile.

Tudi kitajske nabave cinka so se letos naglo povečale. Medtem ko so doslej kupovali povprečno 10.000 ton cinka na leto, so ga samo v prvih devetih mesecih letošnjega leta kupili dvakrat toliko.

Tulci za naboje so izdelani iz 70 odstotka bakra in 30 odstotka cinka. Od tod torej tako »žejna« po teh kovinah.

Količina je Kitajska pomoč Severnemu Vietnamu, je težko oceniti. V primerjavi s stroški, ki jih imajo z vietnamsko vojno

MILAN MAVER:

Mr. WILSON BO STEL DO TRI: ...petsto šestindvajset, petsto sedemindvajset...

AMERIŠKA ZASTAVA NA SEDALU

Znano je, da je v mnogih afriških državah mogoče dobiti najrazličnejše kitajske vojaške pomoči in, ko pripovedujejo ovidel, zelo cenjeno, oku- snodelo in kvaliteto. Tega pa skorajda ne bi mogli trditi za svile- ne pižame, s katerimi so afriške trgovine menda kar preplavljene. Svila je sicer najbrž dobra, toda namesto običajnih črt so pižame ozajšane z zastavami z vsega sveta. Zanimiva podrobnost: na zadnjem delu pižam, tam, kjer se človek ude- de, je vedno ena in ista zastava, ne- kolikokrat večja od drugih. Zastava je seveda — ameriška.

SVICA

MINISTER SE VRAČA V VIENOGRADU

Paul Chaudet, šef švicarskega zveznega vojaškega oddelka, se pravi obrambni minister, se je pred kratkim vrnil v svoje vino- grade in se spet začel zanimati, kakšna bo letina vina. Hkrati se je Svica odrekla, morda za vselej, zamisliti, da bi kdaj imela atomsko udarno silo.

SVICA

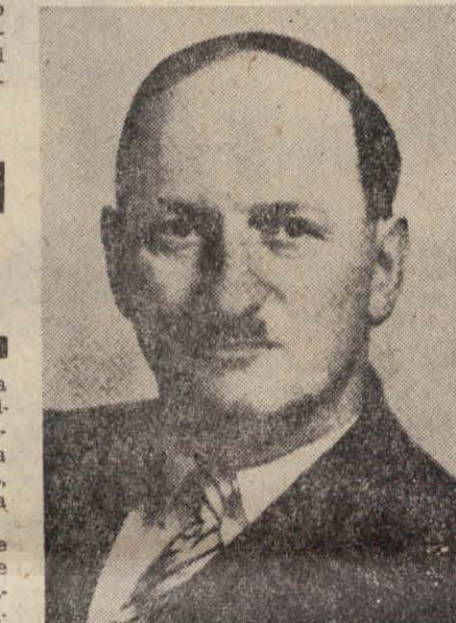
MINISTER SE VRAČA V VIENOGRADU

Bo odstopil, ne bo odstopil: o tem se je govorilo že dve leti, tojnejše, od prustile afere s francoskimi reaktivci vmirage, maja 1964. Ko je prišel račun, ki je bil trikrat večji, kot so prvotno mislili, je parlament obožil vojaško poveljstvo in steno- kratke vojaške administracije, da so ravnali »z obžalovanju vredno brezbrzičnostjo«. Da bi zaečili rano, ki jo je napravil skan- dal, so seveda morale padati glave. Vrhovni poveljnik vojske, polkovnik Jakob An- nasohn, je odstopil. Dva druga visoka of- icirja, od katerih je bil eden poveljnik le- talstva, so prav tako postavili na hladno. Minister Chaudet pa je ostal.

Za skandalom z reaktivci so se v bistvu skrivale zagrižena trenja med prista- ši »mni-udarne sile« in pristaši klasične koncepte obrambe v gorah. Na eni strani so bili samo minister Chaudet in mladi oficirji, na drugi pa socialisti, ki so obto-

ževali ministra, da hoče s svojimi megalomanskih načrti državi puščati kar, večina vojaških poveljnikov, ki se ogrevalo za teo- rijsko obrambnega vojskovojvaja, in pa pristaši švicarskega letala P-16.

Za radikalno stranko, katere član je tu- di obrambni minister, je bilo to prehudo. Zato so čakali na priložnost, da bi se še pred spomladanskimi volitvami znebili 62-letnega ministra. Taka priložnost se jim

Paul Chaudet
Od nadzvočnih reaktivcev nazaj k vinu

je ponudila prav pred kratkim, nekaj dni pred 8. decembrom, ko so bile volitve pod- predsednika zvezne vlade. Po tradiciji vlad- ne stranke predlagajo za to mesto najsta- rejšega ministra. Letos bi prišel na vrsto ravno obrambni minister Chaudet. Toda odstopanje terena pred glasovanjem je pokazalo, da bi Chaudet dobil takšno skromno večino, da bi to škodilo ugledu radikalne stranke. In tako se je Chaudet naposled pustil prepričati in je odstopil ter se vrnil v domačo vas Rivaz ob Zenevskem jezeru.

IVAN HMEĀAK: PRED PETDESETIMI LETI SO DIVJALE HUDE BITKE NA SOŠKI FRONTI

DRUGA FAZA — NA NOŽI

V številnih globelih, previših in kaverna- h tih za fronto črto je zagoneslo. Skoraj šestdeset ur stlačeni v temnih in vlažnih zakloniščih, ki so se majala od nepr- stanega treskanja sovražnih granat, so se branilci skoraj oddahnili. Toda ko so privrli pri ozkih rečah na dan, jih je svetloba skoraj ostepila. Bil je jasen dan in sonce približno v zenitu. Tu in tam so še potreskavale eksplozivne granat, čadast dim se je vlačil po tleh in zastiral po- gled. Bilo je še dobro, da ni bilo razgleda, kajti tako je bil branilec vsaj za nekaj minut prihranjen še en sek: češle potasi so se privajali na spremembo. Pred dva- ma dnevnoma so se zbrali v kavernah in med obstreljevanjem so netišetarko pre- medevali vse možnosti in si predstavljali trenutke, ko bodo planili ven, kam bodo skočili in kje se bodo ustavili ter od kod branili. Zdalj pa je bilo vse drugače. Pokrajina je bila povsem spremenjena, ni- kjer več ni bilo ne zelenja, ne dreves, ne grmovja, mlado listje se je povsod osulo ali pa se osmojelo in razcefrano viselo z oklešenih ostankov dreves. Pokrajina je bila podobna povčanji fotografiji ali relie- fu Luninega površja.

Po tej pušči so se morali pretolči ne- kaj sto metrov do svoje obrambne črte, do strelskih jarkov in strojničnih gnezdi, ki so jih pred ofenzivo skrbno pripravili. V spominu so vse natanko ohranili in zdaj so tekli kar na pamet. Toda čakajo jih je strašno presenečenje: od strelskih jar- kov, rovov in pehotnih utrdb ni ostalo drugega kot kupi gramoza, klobčiči potra- gane in preplicene bodoče žice, trske od kolčev in razmetani prsobrani. Italijan- sko topništvo je temeljito opravilo svoje delo. Avstrijska obrambna črta ni bila več uporabna za kakršno koli organizirano bojevanje!

Za trenutek se je skoraj vsak branilec zmedel. Vsa je nagonsko iskal svoje zna- no mesto v strelskem jarku, a je malo- kdo ga je našel. Častniki so se trudili, da bi med iskanjem in beganjem preprečili zmedo. A to se jim je le deloma posrečilo. Da ni prišlo do razsula in malodušja v ti- stih strašnih trenutkih, so največ pripo- mogli — Italijani. Takrat so namreč spro- žili vnaprej pripravljene napad pehote in se začeli v neznamskih množicah vzpenjati po pobočjih. Na krilih posameznih naska- kovalnih oddelkov so regljale strojnice in

vsaj nekoliko podpirale branilečevim stre- lom izpostavljeno pehoto. To je branilo v trenutku strelnji, mahoma je bilo kon- nec iskanja njihovih položajev in beganja, vsak se je ravnal po zgledu starejših, iz- kušenih bojevnikov: poiskal si je najbliž- ji primerni zaklon, se hitro vrnil na tla, repetiral in nameril proti napadalcem. V nekaj sekundah se je posamično streljanje zgoštilo v nepretrgano ropotanje, ki je obetalo napadalcem vse prej kot prijazen sprejem.

Puskarjenje pa je bilo še začetak. Tak- oje za posameznimi strelci so že tudi strojničarji utrdili svoja orodja smrti in začeli pljuscati cele slapove svinca napad- alcem v obraz. Pa tudi tega še ni bilo dovolj — po nekaj minutah, ki so bile po- trebne za prenos sporočila in korekture elementov, so se z globokim basom oglaši- li tudi avstrijski topovi. Mnogo lahkih to- pov, precej srednjih je tedaj z bokov griz- lo v stranjne vrste sopočih napadalcev, pa tudi možnar 30,5 cm je razpihlil s svojo težko granato marsikatero večjo gručo Italijanov. Ko se je dim razkadil, so navad- no samo še modrikaste celade na sivo be- lih meliščih označevale kraj, kjer se je pred nekaj sekundami odigrala tragedija.

Branilci so postajali nemirni, komaj so verjeli svojim očem. Ze so bila pobočja pokrta z mrtveci in ranjenci, prve vrste napadalcev pokošene, že so se vzbruli ek- sploziv zapornega streljanja dvigovali vse nižje po pobočjih, napadalcev pa je bilo vedno več. V bolj ali manj strujenih vr- stah so neprestano novi polki rojili na- vzhor po pobočjih, streljali, vpili, padali in se kotalili nazaj. Najsi so imeli še to- likšne žrtve, odnehalo niso in so s prezir- ranjem naporov, ran in smrti drveli na- vzhor. To niso bili več malodušni bojevni- ki iz jesenskih ofenziv na Krasu, ampak žilavi, utrjeni vojaki, polni bojnega duha in poleta. Skupaj s častniki so se hitro in spretno vzpenjali po drečnih meliščih in skupaj z njimi so padali. Častniki takrat niso bili več običajni v pelicine, zato jih je bilo težje razločiti od vojakov: toda žr- tev med njimi ni bilo manj. Slej ko prej so vodili in spodbujali svoje ljudi, branil- ci pa so vedeli, da morajo najprej postre- liti tiste, ki so na čelu.

Kljub napornemu vzpenjanju, kljub podpori strojne in deloma topov, kljub bodrenju strogelnih klicev »Avanti Sa- vaila« jim tistega dne ni bil usojen uspeh. Na stotine in tisoče jih je padlo že od za-

KRVAVI KOTI 383 SE

pornega obstreljevanja avstrijskih topov, pravega toliko od pušk in strojne branilce, toda precej se jih je kljub temu prebilo. Se nekaj skokov in padli bodo v jarke in pobili branilce z bajoneti. Toda upanje je bilo preuranjeno. Na trideset, štiritdeset metrov so pridri, potem pa se je zrak zatemnil od ročnih granat. Napravilo se pravi pokol, medtem pa branilci niso čakali. Komaj se je polezel grom eksploziv, so vstali izza svojih improviziranih zaklo- nov in se pogrnali naprej. Na vsaki puški se je svetilka bajonet, tu in tam je po- bliskavala na robovih močno nabrušena lopatica, marsikateri je imel zabduvan. Pretleli so tistih nekaj deset metrov na- vzdol in se zagrizli v Italijane. Nastal je nepopisen klobčič živalsko se borečih lu- di...

Poročila o bojih tistega dne so se uje-

mala: sovražniku ni nikjer uspelo prodre- ti; ponekod je vdri v postojanke branil- cev, a so ga kmalu z odločnimi protinapa- di pogнали nazaj.

KRVAVA KOTA 383 KLJUBUJE

Tudi v ofenzivi so se Italijani za- grizli v odsek pri Plaveh. Tudi tokrat jim je bila trm v peti utrjena kota 383 in tudi tokrat so jih poslali več kot preveč smod- nika in železa. Samo da je bila v deseti ofenzivi osvoboditev kote 383 še vnapre- j vključena v daljnosežni načrt italijanskih operacij v deseti ofenzivi. Zato so jo to- krat spet napadli, samo da še z večjo si- lo in večjo vztrajnostjo.

Kar šestdeset ur so italijanske bati-rije obstreljevale koto 383, postojanke pri Zagori, na Kuku, Vodica, na Sv. Gori, se-

dlo Dol in Sv. Gabrijel. Hotelo so ohroti- mi ta del bojišča, da bi potem, ko bi za- vezli nekatere postojanke na robovih Ban- ske planote, lahko prodrali po grebenih čez Kuk in Vodice in napadli ter zavze- li Sv. Goro od severa. S tem bi pridobili še en steber obrambe (da Kuka niti ne omenjamo) in hkrati še bolj oslabil av- strijski pritisk na Gorico. Morda pa bi ne- kje za Sv. Goro lahko celo prodrli fronto, ki bi se potem gotovo sesula. Vsa- takó so mislili Italijani. Zato so obstreljevali z vsem, kar so premogli, tako Komenski Kras kot Vipavsko dolino in banjske bari- kade. Seveda je levji delež odnesla spet ko- ta 383.

Po tem groznem topniškem obstreljevan- ju so naskočili koto 383 izbrani oddelki italijanske vojske — arditi. To so bili naj- boljši italijanski bojevniki, izbrani mož- je, oboroženi do zob in z visoko moralo. Prežeti so bili z nacionalističnim duhom in skrajno zagriženi. Uporabljali so jih samo kot napadalne čete, zato so vedno imeli precejšnje žrtve, so pa uživali mnogo časti in prednosti. Sčasoma so po- stali arditi eden izmed zardokov fašizma, saj je med njimi celo nastala pesem »Gio- vinezza«, poznejša fašistična himna.

Arditom so se postavili v bran Ogrji in spopad je bil strašen. Na obeh straneh prekaljeni vojaki z jasno zavestjo, kaj ho- čejo in zakaj se borijo. Tresčili so skupaj in vsak posamezni dvoboj se je končal se- le takrat, ko je vsaj eden izmed borilcev obšel. Često pa sta obežala oba. Vendar je bila italijanska premoč tolikšna, da so kmalu zavzeli jarke na krvavi kotli in celo postojanke pri Zagori. Se preden pa so se oddahnili, so jih branilci z odločnim, hitrim protinapadom spet pogнали nazaj. Arditi so napadli drugič, branilci so se umaknili in takoj spet napadli ter jih po- gnali nazaj. Italijani so bili trmastri in so naskočili v tretje... Štirikrat se je ponovil isti prizor in štirikrat se je enako kon- čalo. Medtem je sonce začelo za rohove bri- kov in branilci so si že oddahnili. Zdalj

bo mrak in konec napadov. Pa so se zmo- tili.

Ob šestih zvečer so Italijani petič na- skočili. Čeprav so zbrali dotlej na tem od- sekcu največ ljudi, niso in niso mogli pro- deti. Ogrji so jih dostojno sprejeli z vse- mi vojaškimi častmi, jih na mestu odbili in se, razdraženi, celo zapodili za njimi po pobočjih navzdol. Vrnili so se s petin- petdesetimi ujetniki. Krvava kota 383 je tako — skoraj po dveh letih neprestanih bojov — prestala dotlej največji napad nanjo.

Toda veselje, ki je po tem uspešni za- vladavi med branilci pri Plaveh, Zagori in Globenj, je bilo mnogo prezgodnje.

SOVRAŽNIKI V SAMOSTANSKIH RAZVALINAH

Italijanom se sicer ni posrečilo že v prvem dnevu naskokov zavzeti koto 383 in z nje prodirati čez Kuk in Vodice proti Sv. Gori, zato pa so divjanje bitke za to nesrečno višino izkoristili, kolikor je le- lo mogoče. Z lokavostjo bi kmalu spre- menili ves potek bojov na fronti in odoči- no vplivali na nadaljnjo usodo vojne.

Medtem ko so se v uraku še streljali in davili Ogrji z arditi na pobočjih in v jar- kih kote 383, so pripravili Italijani v sen- ciji pobočja Sabotina vse potrebno za so- sebno nalogo. V skrbno prikritih postojan- kah je čakal izbran bataljon popolne le- me.

Ko se je že povsem zmrabilo, so se začeli vzpenjati po severozahodnem pobo- čju Sv. Gore. Ti bregovi so bili še dokaj ob- raščeni z grmovjem in v zavetju niti ni se lahko tam širila brigada, ne samo ba- taljon. Moral so paziti samo na to, da ne bi povzročili prehudega hrupa ali celo sprožili kakšno lavino gruča. Manjši trup- pa je glušila Soča, ki je šumela globoko spodaj v dolini.

Na robu tega pobočja ni bilo avstrijskih strelskih jarokov, ker so posamez- ne odseke bojišča obvladovali s topovi iz- posameznih utrjenih postojank. Zato so se Italijani razmeroma varno pripeljali na vrh in takoj napotili proti vzhodu in ju-

Italijanska granata je udarila v polno

JAVNO PRANJE UMAZANEGA PERILA

(Od našega dopisnika v Moskvi)

Drugega novembra letos je prišla v Peking sovjetska delegacija združenja sovjetsko-kitajskega prijateljstva. Delegacija, ki jo je vodil komentator »Pravde« Majevski, v njej pa so bili še heroj Sovjetske zveze Kožar, udarnik komunističnega dela varilec Antonov, pedagoginja Dubrovina in profesor književnosti Ovčarenko, je odšla na Kitajsko, da bi se udeležila proslav ob 49. obletnici oktobrskе revolucije, zatem pa je imela na sporedu še daljše potovanje po deželi. Toda delegacija se je vrnila v Moskvo že 19. novembra, mnogo prej, kot je bilo predvideno. Že drugi dan po povratku so sklicali tiskovno konferenco, na kateri so člani delegacije pripovedovali, kako je bilo na Kitajskem.

Bili so polni ogorčenja in očitci na račun kitajskih gostiteljev so kar deževali. Spričo sedanjih odnosov med SZ in Kitajsko to seveda ni nikogar presenetilo, toda tiskovna konferenca je med tujimi novinarni v Moskvi zbudila veliko pozornost. Česa takega namreč nihče ne pomni, in v Moskvi se še ni zgodilo, da bi sklicali tuje novinarje in jim tožili o tem, kako so v kaki tuj državi razvneli s sovjetsko delegacijo. Pripovedovanje članov delegacije je bilo seveda daleč od tega, da bi skušali dati kolikor toliko objektivno sliko o tem, kaj so videli na Kitajskem. Vsa tiskovna konferenca je bila en sam izliv užaljenosti in včasih kar malice histerične jeze na Kitajce. Toda če bi se tako potrudili, bi težko našli kak bolj slikovit in prepričljiv prikaz o tem, kakšni so sedanja sovjetsko-kitajski odnosi in kako se izvijajo. Prav zato je bila tiskovna konferenca za vse nas zelo zanimiva. Po stenografskih zapisih pripovedovanja članov delegacije se da dokaj natančno rekonstruirati to skrajno neuspelo potovanje. Seveda je to samo ena stran medalje in o pretirani objektivnosti si ni treba delati utvar, toda saj ne gre za to. Gre le za zanimivo ilustracijo sedanjih odnosov.

Začelo se je že v Irkutsku. Do tja je delegacija priletela s sovjetskim letalom, iz Irkutska do Pekinga pa letjo kitajska letala, in sicer sovjetski Il-18c. Kabina je okrašena z velikim portretom Mao Ce Tunga, na steni pa je šest pasov s citati iz njegovih del. Delegaciji so ponudili kup revij in časopisov, napolnjenih s slikami Mao in citati iz njegovih del. Stewardese so na hitro postregle potnikom, nato pa

Peking: Studentovska mladina z navdušenjem dviga knjižice z marksistično leninističnimi teksti Mao Ce Tunga

so začele brati in prepevati Maove citate. V odmorih je njihovo vlogno prevzel radio.

Na letališču v Pekingu so sovjetsko delegacijo pričakali predstavniki združenja kitajsko-sovjetskega prijateljstva, ki so v pozdravnih besedah gostom poudarili njihovo vlogo predstavnika Mao in poudarjali, kako nujno je boriti se proti sodobnemu revizionizmu, z odpadniško kliko sovjetskih revizionistov na čelu.

Prvi obisk delegacije v Pekingu je bil posvečen neki razstavi. Medtem ko so si jo ogledovali, se je tam zbrala skupina hunejbinov (rdečegardcev), ki so začeli skandirati protisovjetska gesla. Zaradi tega je delegacija protestno zapustila razstavo, toda medtem ko je bila tam, je drugi skupini hunejbinov uspelo, da so s protisovjetskimi gesli okrasili stene in pločnike okrog hotela, v katerem so jo namestili.

Sedmega novembra je delegacija obiskala pekiško univerzo, ki je središče kulturne revolucije. Med pogovorom so voditelji univerze govorili o sovjetskem revizionizmu, o odpadniški kliki in podobno. Delegacija je protestirala in hotela oditi. Toda na dvorišču se je zbrala skupina hunejbinov, ki je kričala protisovjetska gesla in ni dovolila odpeljati avtomobilu delegacije. Člani so izstopili in se peš odpravili proti vratom, toda skupina hunejbinov jih je spet ustavila. Tedaj so sovjeti začeli prepevati »Internacionalo«, Kitajci pa v odgovor himno Mao Ce Tunga »Rdeči se vzohde«. Šele tedaj so posredovali voditelji združenja kitajsko-sovjetskega

prijateljstva in omogočili delegaciji odhod. Še isti večer so bile velike demonstracije pred sovjetskim veleposlanstvom, kjer je bil sprejem ob obletnici revolucije, in gostje, med drugimi tudi delegacija, so morali zapustiti veleposlanstvo pri stranskih vratih, ki jih hunejbinu ni so nadzorovali.

Po teh dogodkih je delegacija odpotovala v Kuang Cui, kjer je obiskala nekaj tovarnih in nekogarnov. Tu so na nekem sprejemu morali požreti najgorenjšo pilulo. Eden izmed voditeljev združenja kitajsko-sovjetskega prijateljstva Kan Dzi Min je v »spozdravnem« govoru očital Sovjetski zvezi, da je povzročila ogromno škodo Kitajski in dobesedno dejal: »Kitajsko ljudstvo tega ne more pozabiti in oprostiti, tako kot tudi sovjetsko ljudstvo ne more pozabiti in oprostiti zločinov Hitlerjevskih fašistov. Rusi so seveda takoj protestirali in med kriki »Poberite se, strahopetci« zapustili dvorano. Sklenili so tudi, da bodo prekinili potovanje po državi in se vrnil v Peking. Tu so že naslednji dan na letališču še enkrat slišali isto.

Tudi drugi obiski v tovarnah in raznih ustanovah niso minili nič bolj srečno. V nekem delavskem klubu so jim pokazali, kako hunejbinu izkoriščajo prosti čas. Mladinski pevski zbor jim je priredil koncert citatov iz del Mao Ce Tunga, pesmi krožek jim je pokazal nekaj plesov na teme iz del Mao Ce Tunga, cirkuška skupina poštarij pa jim je prikazala atrakcijo na kolesih, ki so jo spremljali s citati iz Mao Ce Tunga in z gesli o boju proti revizionizmu.

Obiskali so tudi neki otroški vrtec. Ko

so otrokom, ki so komaj začeli govoriti, povedali, da je prišil Sovjet, so dobili odgovor: »Sovjetski revizionisti so slabi ljudje.« Tudi otroci so jim pokazali krajši program, ki je bil sestavljen na osnovi citatov Mao Ce Tunga in ki je vseboval tudi ilustracijo na geslo Mao »Da bi razbili imperializem, je treba najprej razbiti revizionizem.«

To je nekakj odklonom »z bogatega programa, ki so ga pripravili sovjetski delegaciji. Seveda so se gostje kmalu naveli in sklenili oditi domov. Jasno je, da je to in marsikaj drugega, kar zdej počnejo na Kitajskem, zelo žalostno, toda žalostno je tudi, da Sovjeti, kot kaže, niso zmogli drugačne reakcije kot hitave užaljenosti, in to ne užaljenosti zaradi česa bolj važnega, ampak predvsem zato, ker Kitajci nečejo niti slišati o tem, da bi bili hvaležni Sovjetski zvezi in da bi jo hvalili za njene zasluge in pomoč. Na omenjeni tiskovni konferenci je prav takšna reakcija prišla najbolj od izraza. Član delegacije Antonov je, na primer, takole formuliral najhujši — po njegovem mnenju — očetek Kitajcem: »Meni, delovnemu človeku, je bilo hudo in sramotno, da so popolnoma zamolčevali ogromno pomoč, ki sta jo sovjetsko ljudstvo in naša domovina dala ljudski republiki Kitajski pri gradnji mnogih sodobnih podjetij.« Ta in drugi podobni dogodki, ki jih zadnje čase ne manjka, so žalostno pričevanje o tem, na kakšni ravni so sovjetsko-kitajski odnosi in kako so njihov ton in metode nevedne dveh velikih držav in ljudstev.

JANEZ STANIČ

IVAN HMELEK: PRED PETDESETIMI LETI SO DIVJALE HUDE BITKE NA SOŠKI FRONTI

IZTEKAJO URE

govorhodi ter se po matče bližini vrhu Sv. Gore. Neprstan topiško obstrreljevanje, med katerim je treščila kdaj pa kdaj kakšna granata tudi v razvaline samostana, je tako oglašilo avstrijske mrtve straže, da se jim Italijani približali povsem neopazno. Preden je lahko kdo sploh pismil, so jih pobili z noži in puškinimi kopiti tako, da bataljon št. 25, ki je v kavernah za utrditvami počival, sploh ni slutil, in kakšni nevarnosti je. Ko so prišli poneči napadali do vhodov v kaverne, je poskušalo nekaj branilcev — črnovojnikov zbežati, a so jih že po prvih skokih za vedno ustavile ročne granate. Drugi so skupaj s stotnikom Zahradko spoznali, da je vsak odpor zmanj in so se lepo vdali. Sv. Gora je padla v italijanske roke!

Napadalcı so bili previdni. Zavedali so se, kolikšnega pomena je zavzeta postojanka za ves potek bojev na frontı in zlasti za avstrijsko obrambo, in so poskrbeli, da se ne bi prezdajali izdali. Kakšnega močnejšega protinapada en sam bataljon pač ne bi mogel zdržati. Zato so se lepo potuhnilı in čakali dneva. Tıho so zasedli vse bojne položaje in niti ujetnikov niso odpeljali, da ne bi kakšen hrup zbudil pozornostı branilcev na sosednjih postojankah. Ko pa se je začelo svitati, so branilci spoznali, v kakšni nevarnosti so bili. Saj bi bolj sposobni in pogumni sovražniki gotovo poskusili udreti kot plaz navzdol proti sedlu Dol in v Grgar ter tako razširiti svoj nepričakovani polnočni uspeh. Tako pa so s štirimi bataljoni pregnali Italijane s Sv. Gore, se preden se je povsem zdanilo, Nočne pustolovščine, ki bi bila lahko usodna za vse potek bojev na tem delu fronte in pozneje morda celo za vso fronto južno od tolimskega mostišča, Italijani niso znali izkoristiti.

Toda napadalcı so se ugnedili na zadnem pobočju Sv. Gore in njihove izhodiščne postojanke so bile že presneto blizu vrha, čeprav so pod njim. Zato se branilci niso zadovoljili samo s tem, da so jih pregnali z vrha, ampak so jih začeli tudi v izhodiščnih postojankah obstrljevati s topovi. Kmalu se je zakadilo vse pobočje in meglen venec je obdal vrh in

razvaline samostana na njem. Tega Italijani niso bili voljni dolgo prenašati; ampak namesto da bi se umakili iz s trumom in krvjo osvobjenih postojank, so radomke zvonili vrh. Toda napadalec je sprejelo, brž ko so vstali, strahansko streljanje avstrijskih topov in strojin. Še preden so se povzpeli nekaj deset metrov, so jih že zdesetkali in morali so se umakniti. Ta umik pa ni bil podoben prejšnjemu, ampak se je spremenil v divji beg. Vsa ke je bal le za svoje kožo in da bi laže tekli, so pomatli proč vse, kar jih je težilo: puške, bajonete, torliste, plinske maske, strelivo ... Ustavili so se šele na cesti tik nad Soči, ki je bila vsekana v skalo in jim je nudila zavetje.

Šele pozno popoldne so zbrali na levem bregu Soče spet dovolj čet, da so počasi zasedli svoje stare izhodiščne postojanke med Sv. Goro in Vodicanim, zlasti pod koto 652. Spet bo treba vse poskusiti znova, s trumom in krvjo osvobjiti na novo vsak kosček te preklete zemlje, ki je je tako skoraj sam kamen. In za vsakim kamnom lahko preži nova nevarnost.

OGNJNI VALJAR NA KRAŠKEM BOJISCU

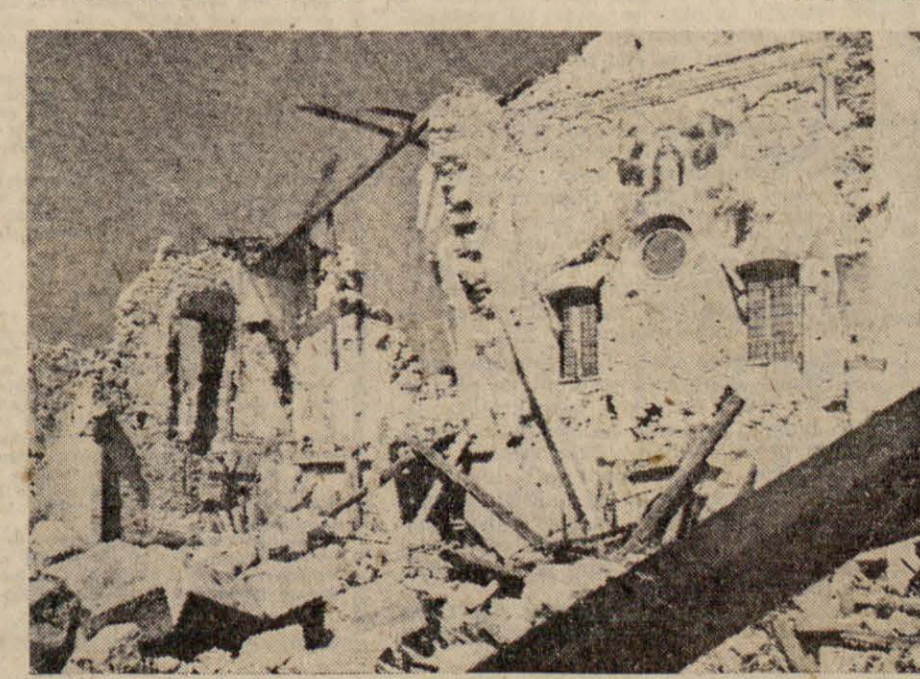
Tudi na Krasu ni bilo dosti drugače, tudi tam je bobnelo dva dni in dve noči nepretrgoma. Opazovalci v balonih in letalih so lahko poročali samo o nepretrgni črti dima, ki se je vlekla od Sv. Lucije (danes Most na Soči) do morja. Opazovalci na zemlji pa so lahko samo poročali o uničevalnem obstrljevanju, ki mu niso bile kos niti najbolj solidno zgrajene avstrijske pehotne postojanke v prvi črti. Kaj kmalu so italijanske granate tudi na Krasu razbile probrane, potrgale in razmetale žične ovire in zasule vezne za tudi glavne jarke. Daleč notri v zaledju pa so se razcvetali oblaki eksploziv težkih granat, ki so jih bruhalı mornariški topo-

Ostanki srednjeveške bazilike na Sv. Gori pri Gorici potem, ko je prestala dve leti obstrljevanja

vi z Zdobe in daljnostrelni z Bred.

Avstrijsko topništvo je bilo vse čas pripravljeno. Med boječim ognjem, ki naj bi porušil avstrijske jarke, se ni splašalo streljati, saj so bili vojaki tako na varnem v kavernah. Tudi druga, rezervna obrambna črta se ni toliko trepla, da bi jo bilo treba braniti s topovi. Zato so topničarji pričakovali sporočila, da Italijani naskakujejo, medtem pa pripravili vse za primeren sprejem — z gostim zapornim streljanjem.

Toda najteže je bilo uganiti, kje bodo naskočili: skozi Fanovec, pri Sv. Marku, vzdolž Vrtojbove, ob Vipavi, na Krasu? Kam je treba poslati več rezerv, da bi bile v pravem času na pravem mestu? Saj višjih odloča na posameznem sektorju en sam bataljon o izidu velike bitke — če seveda ne zamudi. In zdaj so se branilci znašli pred uganko — kje in kdaj?

TRI LETA PO DOGODKIH V DALLASU

VEDNO VEČ VPRAŠANJ BREZ ODGOVORA

Dvom o točnosti osnovnih trditev Warrenovega poročila je iz dneva v dan močnejši. Gradivo, ki ga je zbral Penn Jones iz Texasa, prepričljivo potrjuje, da je ta dvom upravičen. Penn Jones namreč trdi, da obstaja skupina ljudi, ki niso le dali ubiti Kennedyja, marveč zdaj goje vsakomur, ki skuša pojasniti dogodke v Dallasu drugače kot uradni dokumenti ter sistematično odstranjujejo najbolj nevarne priče.

Doslej je štirinajst takih prič umrlo v nepojasnjenih okoliščinah, z mnogimi drugimi pa so fizično obračunavali, jim grozili, jim prisilili k molku ali neresničnim izjavam, ali jih primorali, da so spremenili poklice ali pa se preselili na stotine in tisoče kilometrov daleč.

Med pričami, ki so umrle v skrivnostnih okoliščinah, velja omeniti novinarka Jima Koetheja in Billa Hunterja, teksaškega odvratnika Toma Howarda, vdovo Earlene Roberts, pri kateri je imel Oswald najeto sobo, in voznika taksija Williama Whaleyja, ki je nekaj minut po atentatu — peljal Oswalda od avtobusne garaže do hiše Earlene Roberts.

V najbolj skrivnostnih okoliščinah so umrli Jim Koethe, Bill Hunter in Tom Howard. V nedeljo, 24. novembra 1963, so se ti trije sestali z Georgeom Senatorjem, potepuhom, ki je živel pri Rubyju. To je bilo nekaj ur potem, ko je Ruby ubil Oswalda. 23. aprila 1964 je Senator izjavil Warrenovi komisiji, da se tega srečanja ne spominja. Le nekaj ur kasneje je Billa Hunterja zadelo krogljo v srce, ko je bral kriminalko. Po uradni verziji ga je po nesreči ustrelil neki njegov prijatelj policist, ki se je igral s kolegom »ravbarje in žandarje«. Nekaj mesecev kasneje so našli Jima Koetheja zadavljenega.

Tom Howard je bil podozelski odvetnik s kavbojskim klobukom in škornji, ki je, kot Ruby, prebil večino dneva med policijsko postajo in dallaskim podzemljem. 27. marca 1965 je neki neznanec pripeljal Howarda v bolnišnico, kjer je nekaj ur kasneje umrl. Uradno pojasnilo: srčni napad; toda neki policaj je izjavil njegovim prijateljem, da so ga likvidirali, ker je preveč govoril.

Na tak ali podoben način je umrlo še enajst prič, katerih trditve bi utegnile spodbiti uradno pojasnilo o umoru. Toda ali ne zbuja prav njihova nenavadna usoda prepričanja, da so bile njihove izjave resnične in da je torej dvom o verodostojnosti Warrenovega poročila upravičen?

Temeljna ugotovitev Warrenove komisije je bila, da je Lee Harvey Oswald edini morilec predsednika Kennedyja. Toda deset in deset knjig in tisoči člankov so predlagali deset in deset domnev, ki se ne strinjajo z uradno razlago o umoru ameriškega predsednika. Revija »Esquires« je našla kar 35 takih domnev. Toda najpomembnejših je 15:

— Marina Oswald trdi, da je Lee hotel ubiti samo guvernerja Johna Connallyja, katerega je ssovražil še iz časa, ko je bil v Sovjetski zvezi.

— Psihater Renato Hartogs meni, da je Oswald ubil i Kennedyja i policista Tippita zaradi svoje razvrane nevarnosti; v njem naj bi bila namreč prenegljiava nasprotja še iz časa, ko je od otroških let tlačil v sebi nagajno od matere in sovraštvo za kakršno koli stvarno ali pa simbolično utelešenje očetovske oblasti.

— Tisti, ki trdijo, da je Oswald nedolžen — precej jih je — pa najraje zagovarjajo naslednje domneve:

— Zamenjava pušk v petem nadstropju skladišča solskih knjig. Mark Lane pravi, da je policija našla mazzerico kalibra 7,65, kasneje pa so na njeno mesto položili Oswaldov italijanski carcano 6,5.

— Nepravna kroglja. Sylvia Meagher, Harold Weisberg, Leo Sauvage in profesor Richard Popkin in Josiah Thomason trdijo, da povsem pravilno oblikovana kroglja, ki so jo našli na nošilih, nikakor ni šla skozi telo predsednika Kennedyja ali pa guvernerja Connallyja.

— Tu je tudi teorija dveh Oswaldov. Leo Sauvage, Harold Weisberg, Sylvia Meagher in profesor Popkin so prepričani, da je šlo za dva moža, ki sta si bila izredno podobna. Po njihovem naj bi bil drugi Oswald skušal kar najbolj kompromitirati prvega in ga potem izbrabiti kot grešnega kozla.

— Komunistična zarota, ki ji je botrovala Sovjetska zveza. Po tej teoriji so Leeja Oswalda v času, ki ga je prebil v Sovjetski zvezi, »spremenili v potencialnega morilca v neki sovjetski bolnišnici.

— Po mnenju skrajno desničarske organizacije »John Birch Society« je bil Oswald kratko malo sovjetski vohun, kateremu so ukazali, naj ubije Kennedyja prav v času, ko je predsednik »zapuščal komuniste in postajal pravi Američan.«

— Teorija dveh strelcev. Medtem ko je Oswald streljal iz petega nadstropja predsedniku v hrbet, je drugi atentator streljal s travnate vzpetine med predsednikovim avtomobilom in železniškim nadvozom. Ta drugi morilec je bil tajni agent, ki se je po streljanju skrıl v priljubljeni enega izmed avtomobilov na robu parkirnega prostora ali pa je zbežal po nekem odtocnem kanalu, ki ga je nekaj dni zatem brez pravega razloga zasuli.

— Zarota, kateri so botrovali castrovcı. Oswald da je šel pred atentatom v Mehiko po zadnje navodila agentov Fidela Castra.

— Anticastrovska zarota. V govoru, ki ga je Castro imel v Havani nekaj dni po atentatu, je trdil, da je bil Oswald nepomembna oseba in da je na videz kazal prijateljstvo do Kube samo zato, da bi lahko potem prevzeli na kubansko vlado odgovornost za zločin.

— Zarota rasistov. Leo Sauvage trdi, da so Kennedyja ubili na ukaz rasistov, kateri so želeli ubiti na ukaz rasistov.

Dalje prihodnjič

OGLEDALO

Včeraj so v ljubljanski ribarnici »Delamaris« dobili okrog 1300 kg zmurnjenih rib. Na zalogi imajo največ sardel (5 Ndin), lignitov (9,5 Ndin)... (Ljubljanski dnevnik 3. decembra — Ljubljanski vrtljak)

Nismo vedeli, da dobavljamo blago ribarnici tudi rudnik lignita iz Velenja.

Za pedeset gramov koruze je račun sto lir. Tako je možak iz Kruševca prodal kilogram koruze po 200 lir in dosegel ceno, ki je koruza v svoji zgodovini še nikoli ni dosegla doma, kaj šele v mednarodni trgovini.

(TT 5. decembra — Jugoslovani v Trstu in Benetkah)

Ali bomo res hodili še po vino v Italijo — saj je prijatelj plačal za stekle-

nico refoška z nalepnicjo Capo d'Istria 130 lir ali 260 dinarjev, pa naj bo 300 dinarjev, medtem ko stane pri nas v trgovini enaka steklenica 170 dinarjev.

(Naši nagradni 10. decembra — »Konvertibilnost« dinarja)

Samo da pomislimo na Trst, je nam odpolne logika: kilogram ima 100 gramov in 300 dni je manj kot 170 dni.

Kar se tiče nadaljevanja poti proti najtežjemu odseku gradbišča — v Kazanjih, je to posebno poglavje v teh zapiski od Djerdapu, »Spaček«, s katerim smo »shitelje« po stari in pravzaprav že bivši cesti proti Celju, je stokal, bujal z dnem ob skale...

(Delo 4. decembra — Sobotni večer na dnu Kazana)

Fata morgana na djerdapskem gradbišču: naenkrat vstane pred utrujenim potnikom Celje.

Zarota mrlje. Ameriško podzemlje je naročilo Jacku Rubyju, naj pripravi atentat na predsednika Kennedyja, ker je hotelo tako prepričati nadaljevanje široke akcije proti gangsterski dejavnosti Oswald, ki je bil povezan z Rubyjem, je sprejel nalogo, toda še pred tem je odpotoval v Mehiko, kjer mu je neki kirurg spremenil poteze na obrazu.

— Zarota sil zla. Usman Ba, zunanji minister republike Mali, je zatrdil pred varnostnim svetom OZN, da so Patrice Lumumba, Dag Hammarskjöld in John Kennedy črte tistih mednarodnih sil, ki so organizirale tudi pohod belgijsko-ameriškega ekspedicijskega korpusa v Kongo.

— Johnsonova zarota. To domnevo so prevdino in z velikimi pridržki postavili »Izvestija«, »Truda«, Don Reynolds, Jack Ruby in pisateljica Barbara Birds. V satiri, ki ima naslov »MacBards«, je Garsonova nameniła Johnsonu in Lady Bird vlogi Macbetha in Lady Macbeth pri umoru predsednika Kennedyja in Adlaa Stevensona. Zavarovalniški agent Don Reynolds, ki je znan po tem, da je bil zapleten v različne skandale in poslušno tesno povezan z Bobbyjem Bakerjem, dolgoletnim Johnsonovim pomočnikom, ki se je potem zaradi korupcije moral odpovedati politični karieri, trdi, da je F. B. I. vedel, da Johnson pripravlja atentat na predsednika Kennedyja. Reynolds je tudi izjavil, da je tistega dne, ko je John Kennedy stopil v Belo hišo, Bobby Baker zamoljal: »Sedaj pes ne bo dovolj štir leta predsedničkovanja. Končaj bo nasine smrti.«

— Najbolj neverjetno in najbolj drzno domnevo pa je po vsej verjetnosti postavila Marguerite Oswald, mati Leeja Oswalda. Zdenka trdi, da sta C. I. A. in F. B. I. zvedela, da predsednik Kennedy boljše za neodstrljivo boleznijo. Da bi ga rešili muk, se bolj pa zato da ne bi pustili usodo države v rokah člonek, v katerem bo usak dan manj moči, naj bi ti tohihno-policijsko-tajni organizaciji odločili, da ga je treba ubiti. In o nalogo so zaupali Oswaldu, enemu najboljšnjih strelcev, ki sta ga lahko našli v Dallasu.

— Zarota rasistov. Leo Sauvage trdi, da so Kennedyja ubili na ukaz rasistov, kateri so želeli ubiti na ukaz rasistov.

— Teorija dveh strelcev. Medtem ko je Oswald streljal iz petega nadstropja predsedniku v hrbet, je drugi atentator streljal s travnate vzpetine med predsednikovim avtomobilom in železniškim nadvozom. Ta drugi morilec je bil tajni agent, ki se je po streljanju skrıl v priljubljeni enega izmed avtomobilov na robu parkirnega prostora ali pa je zbežal po nekem odtocnem kanalu, ki ga je nekaj dni zatem brez pravega razloga zasuli.

— Zarota, kateri so botrovali castrovcı. Oswald da je šel pred atentatom v Mehiko po zadnje navodila agentov Fidela Castra.

— Anticastrovska zarota. V govoru, ki ga je Castro imel v Havani nekaj dni po atentatu, je trdil, da je bil Oswald nepomembna oseba in da je na videz kazal prijateljstvo do Kube samo zato, da bi lahko potem prevzeli na kubansko vlado odgovornost za zločin.

— Zarota rasistov. Leo Sauvage trdi, da so Kennedyja ubili na ukaz rasistov, kateri so želeli ubiti na ukaz rasistov.

Dalje prihodnjič

Za pedeset gramov koruze je račun sto lir. Tako je možak iz Kruševca prodal kilogram koruze po 200 lir in dosegel ceno, ki je koruza v svoji zgodovini še nikoli ni dosegla doma, kaj šele v mednarodni trgovini.

(TT 5. decembra — Jugoslovani v Trstu in Benetkah)

Ali bomo res hodili še po vino v Italijo — saj je prijatelj plačal za stekle-

nico refoška z nalepnicjo Capo d'Istria 130 lir ali 260 dinarjev, pa naj bo 300 dinarjev, medtem ko stane pri nas v trgovini enaka steklenica 170 dinarjev.

(Naši nagradni 10. decembra — »Konvertibilnost« dinarja)

Samo da pomislimo na Trst, je nam odpolne logika: kilogram ima 100 gramov in 300 dni je manj kot 170 dni.

Kar se tiče nadaljevanja poti proti najtežjemu odseku gradbišča — v Kazanjih, je to posebno poglavje v teh zapiski od Djerdapu, »Spaček«, s katerim smo »shitelje« po stari in pravzaprav že bivši cesti proti Celju, je stokal, bujal z dnem ob skale...

(Delo 4. decembra — Sobotni večer na dnu Kazana)

Fata morgana na djerdapskem gradbišču: naenkrat vstane pred utrujenim potnikom Celje.

Zarota mrlje. Ameriško podzemlje je naročilo Jacku Rubyju, naj pripravi atentat na predsednika Kennedyja, ker je hotelo tako prepričati nadaljevanje široke akcije proti gangsterski dejavnosti Oswald, ki je bil povezan z Rubyjem, je sprejel nalogo, toda še pred tem je odpotoval v Mehiko, kjer mu je neki kirurg spremenil poteze na obrazu.

— Zarota sil zla. Usman Ba, zunanji minister republike Mali, je zatrdil pred varnostnim svetom OZN, da so Patrice Lumumba, Dag Hammarskjöld in John Kennedy črte tistih mednarodnih sil, ki so organizirale tudi pohod belgijsko-ameriškega ekspedicijskega korpusa v Kongo.

— Johnsonova zarota. To domnevo so prevdino in z velikimi pridržki postavili »Izvestija«, »Truda«, Don Reynolds, Jack Ruby in pisateljica Barbara Birds. V satiri, ki ima naslov »MacBards«, je Garsonova nameniła Johnsonu in Lady Bird vlogi Macbetha in Lady Macbeth pri umoru predsednika Kennedyja in Adlaa Stevensona. Zavarovalniški agent Don Reynolds, ki je znan po tem, da je bil zapleten v različne skandale in poslušno tesno povezan z Bobbyjem Bakerjem, dolgoletnim Johnsonovim pomočnikom, ki se je potem zaradi korupcije moral odpovedati politični karieri, trdi, da je F. B. I. vedel, da Johnson pripravlja atentat na predsednika Kennedyja. Reynolds je tudi izjavil, da je tistega dne, ko je John Kennedy stopil v Belo hišo, Bobby Baker zamoljal: »Sedaj pes ne bo dovolj štir leta predsedničkovanja. Končaj bo nasine smrti.«

— Najbolj neverjetno in najbolj drzno domnevo pa je po vsej verjetnosti postavila Marguerite Oswald, mati Leeja Oswalda. Zdenka trdi, da sta C. I. A. in F. B. I. zvedela, da predsednik Kennedy boljše za neodstrljivo boleznijo. Da bi ga rešili muk, se bolj pa zato da ne bi pustili usodo države v rokah člonek, v katerem bo usak dan manj moči, naj bi ti tohihno-policijsko-tajni organizaciji odločili, da ga je treba ubiti. In o nalogo so zaupali Oswaldu, enemu najboljšnjih strelcev, ki sta ga lahko našli v Dallasu.

— Zarota rasistov. Leo Sauvage trdi, da so Kennedyja ubili na ukaz rasistov, kateri so želeli ubiti na ukaz rasistov.

— Teorija dveh strelcev. Medtem ko je Oswald streljal iz petega nadstropja predsedniku v hrbet, je drugi atentator streljal s travnate vzpetine med predsednikovim avtomobilom in železniškim nadvozom. Ta drugi morilec je bil tajni agent, ki se je po streljanju skrıl v priljubljeni enega izmed avtomobilov na robu parkirnega prostora ali pa je zbežal po nekem odtocnem kanalu, ki ga je nekaj dni zatem brez pravega razloga zasuli.

— Zarota, kateri so botrovali castrovcı. Oswald da je šel pred atentatom v Mehiko po zadnje navodila agentov Fidela Castra.

— Anticastrovska zarota. V govoru, ki ga je Castro imel v Havani nekaj dni po atentatu, je trdil, da je bil Oswald nepomembna oseba in da je na videz kazal prijateljstvo do Kube samo zato, da bi lahko potem prevzeli na kubansko vlado odgovornost za zločin.

— Zarota rasistov. Leo Sauvage trdi, da so Kennedyja ubili na ukaz rasistov, kateri so želeli ubiti na ukaz rasistov.

Dalje prihodnjič

Za pedeset gramov koruze je račun sto lir. Tako je možak iz Kruševca prodal kilogram koruze po 200 lir in dosegel ceno, ki je koruza v svoji zgodovini še nikoli ni dosegla doma, kaj šele v mednarodni trgovini.

(TT 5. decembra — Jugoslovani v Trstu in Benetkah)

Ali bomo res hodili še po vino v Italijo — saj je prijatelj plačal za stekle-

nico refoška z nalepnicjo Capo d'Istria 130 lir ali 260 dinarjev, pa naj bo 300 dinarjev, medtem ko stane pri nas v trgovini enaka steklenica 170 dinarjev.

(Naši nagradni 10. decembra — »Konvertibilnost« dinarja)

Samo da pomislimo na Trst, je nam odpolne logika: kilogram ima 100 gramov in 300 dni je manj kot 170 dni.

Kar se tiče nadaljevanja poti proti najtežjemu odseku gradbišča — v Kazanjih, je to posebno poglavje v teh zapiski od Djerdapu, »Spaček«, s katerim smo »shitelje« po stari in pravzaprav že bivši cesti proti Celju, je stokal, bujal z dnem ob skale...

(Delo 4. decembra — Sobotni večer na dnu Kazana)

Fata morgana na djerdapskem gradbišču: naenkrat vstane pred utrujenim potnikom Celje.

Zarota mrlje. Ameriško podzemlje je naročilo Jacku Rubyju, naj pripravi atentat na predsednika Kennedyja, ker je hotelo tako prepričati nadalje

ČRNI DAN V BELI HALJI

Nekaj minut je manjkalo do pol desetih. Do pol desetih zvečer.

Na vozičku z nosili je povsem zmedeno ležalo dekle.

— Ste bili v nezavesti?

Dekle je odkimalo in tiho ihtelo.

Pol ure prej jo je podrli motorist. Na nogi je imela pod kolenom za moško dlan veliko rano.

Kirurg dr. Mitja Kovič se mi je ironično nasmehnil. Odšel sem v sosednji prostor. Tam ni bilo nobenega pacienta.

Začuda ni bilo nobenega pacienta. Preved je bilo za moje čisto vsakdanje pojme navadnega državljana ran, krvi in stoka, nja, polomljenih nog, rok in razbitih glav, jokajočih oči in vsega. Preved za en dan.

Kot od daleč sem slišal ropot pisalnega stroja in rezek glas dr. Koviča:

— Poškodovana je po glavi, desnem zapetju in desni goleni... V parietookcipitalni regiji...

Vedel sem, da stoji ob vozičku in da bom jaz — bolničar — naslednji hip dekle odpeljal na rentgen. Vedel sem, da mi bo objubil, da bova potem odšla na kavo, na dišečo vročo kavo. Vedel sem tudi, da ne bova odšla na kavo, ker je zunaj na hodniku voziček že spet zaseden.

Ura še ni bila niti pol desetih, in dekle, ki jo je bil podrli motorist, je bila danes stotni pacient, letos pa na nezgodnem oddelku kirurške klinike na ljubljanski polikliniki 33.371. poškodovanec.

— Diagnoza: contusio capitis, Distorsio articulari radiocarpalis dex...

Nesreča ne počiva.

Kirurgi pa še manj.

Strojepiska Marica je z zapleteno lažično letela kot avtomat prek tisk pisalnega stroja, in dr. Pegan je bil v operacijski sobi šivilja. Poldrugo uro prej je starejši možakar v žepu prinesel lastni prst.

Rekel je, da je sekal drva in da ima

zelo nabrušeno sekuro; pripovedoval je, kot da se njega sploh ne tiče.

Hvala za tak poklic! Zame ni. Mar bi šel za detektiva v Supermarket. Je že res, da sem bil v beli halji in da so mi mnogi rekli »Gospod doktor«, pa četudi bi bil res doktor, sem kar vesel, da nisem. Na nezgodnem oddelku že ne.

Pozno popoldne sem jih skoraj dobil po nosu. Malo je manjkalo, da sam nisem postal pacient. Pokrat brez vloge.

Pripeljali so starejšega krepkega moža v skornjih, krepko okajenega. Po desni strani glave je bil ves moder in zatekel, da očesa skoraj ni bilo videti.

Menda ga je nekdo v gostilni s steklenico po glavi.

— Kaj pa je bilo z vami, oče? sem ga prijazno vprašal, ko sem ga pripeljal v ordinacijo.

— Kaj te pa briga, ti svinja dohtar-ska!

Potem je svoje grozno primerno obarval še s seksualno folkloriškim motivi, skočil z vozička in se poglaval vame po starem ljudskem izročilu — gorje mu, kdor v nesreči biva sam.

Najbrž je hotel, da bi bila dva — nesrečnika.

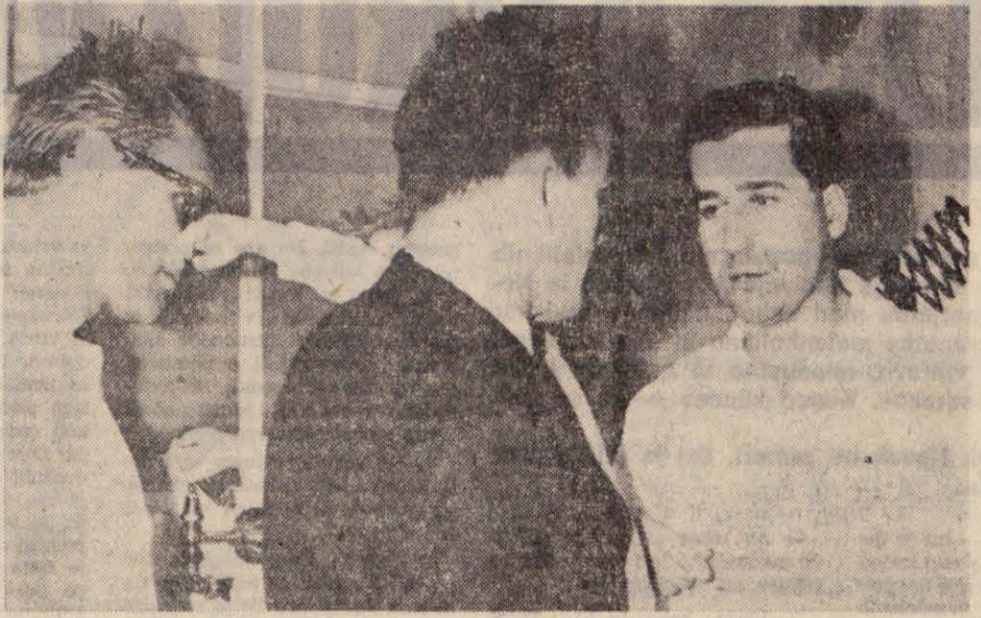
Pričakoval sem, da bo dr. Kovič zaščitil svojega novo pečnega, po rangi, statusu in sploh mlajšega kolega — to je mene — da bo morda napadalca lopolil še po zdravi levi polovici, kajti sam sem bil tako presenečen in zmeden, da v teh, zame morebiti celo zadnjih trenutkih, ni bil utegnil niti zaklicati: »Čuvajte mi Jugoslavlje!«

Pa ga sploh ni. Sploh ga ni mahnil. Prijateljsko ga je prijel za ramo.

— Oče, pomirite se, tukaj ni oštarija, tukaj je špital!

— Sunce ti žarko, jaz sem star partizan! se je drl stari.

— Odpeljite ga na rentgen, ga bo že Joco ukrotil!

Joco Jalovec je rentgenski tehnik, in prav takrat sta menjala svoje dežurstvo z Matjažem...

— Jaz sem star partizan! Nihče ne bo čez mojo hčer govoril! se je stari še naprej razburjal v rentgenski sobi.

— Vaša hči je pridna punca in vi boste tudi! je na kratko rekel Joco, in okajeni razbitoglavc ga je kar ubogal.

Potem mi povedo, da je tale pijani pacient še zelo nedolžen, da imajo na dnevnem redu še bolj divje, da se je že večkrat primerilo, da jo je kdo od osebja skupil.

— Pacient je pacient, četudi je pijan, je dejal dr. Kovič.

— Pri vsem tem diredanju ti včasih res popustijo živci in bi mu najraje vrnili mlo za drago. Toda ne smeš. Že tako in tako pripeljejo poškodovanega, in vse skupaj bi se lahko zelo tragično končalo.

Spomnil sem se nedavne polemike v časopisu o kroničnih pijančih in koliko veljajo družbo. Morda bi si kakšno soboto prišli ogledat hudo gost promet na nezgodni polikliniki. Brž bi ugotovili, da so takšni, tako rekoč prilagodljivi pijanci za družbo veliko bolj zlo.

Ta večer smo imeli pravcati ciklus njenih bratcev.

Najprej so pripeljali malo potolčenega tovariša, kateremu je bilo ta večer vse ravno. Tudi ovinek pri črnem mostu. In ker avto in ograja po fizikalnem zakonu ne moreta stati na istem mestu, se je vesela voznja žalostno končala.

Pozabil je na volan, pozabil na zavore, ni pa pozabil zelo glasno poudariti, da je v službi v nekem zelo pomembnem sekretariatu.

Odložil je pomoč in tudi odvzem krvi, da bi ugotovili količino alkohola.

— Napišite, da sem pijan! je dejal lakonično in odšel.

Kmalu za njim so prišli miličniki. Prav takrat smo imeli v ordinaciji ponesrečena, ki je tudi trdil, da ni pil.

— Zadnji čas nisem ničesar pil!

— Verjamem, tovariš, zadnje četrt ure zares niste pili!

Na Smartinski cesti ga je zbil avto, desno nogo je imel hudo poškodovano.

— Po levi je peljal, hudci!

— Vi ste peljali po levi, mu je skušal dokazati miličnik.

— Bomo pa ja mi skupaj držali. Jaz sem tudi v tajništvu za notranje zadeve.

— Vi v tajništvu? Kaj pa delate? se je začudil miličnik.

— Premog nosim.

Prijateljsko prepričevanje. Naključ nesreči nam je slo na smeh.

Pri naslednjem pacientu so mi šli mravljinici po hrbtu.

Po glavi je potolčen. Mirno sedi na stolu in meška v luč.

— Kaj pa je z vami?

— Z menjoi? Kaj pa jaz vem.

— Vas kaj boli?

— Mene? Ne! Zakaj pa?

Ko ga zdravnik prime za levo roko, mu glasno škrtne v podlakti.

— Nasekan je, pa ničesar ne čuti! mi je pojasnil.

Res je potem rentgenska slika pokazala, da je imel kost nad zapetjem skoraj povsem raztreščeno.

Priznam, da sem se skrivaj zatekal k mavčarju Lojzetu Modicu, kjer s sestro včasih tudi mešata mavec kot zidarja, toda vsaj krvi ni. Vsaj takrat je na srečo ni bilo, ko sem jaz hodil k njemu na oddih.

Ko pripeljejo fanta od nekod z Dolenskega, je moje službe enodnevnega prostovoljca — bolničarja — pravzaprav konec. Fant je padel pod voz in je imel odprto glavo in zdrobljeno ključnico.

Odšel sem na hodnik.

— Gospod doktor, kako je z mojo hčerko? — Prestrašena ženska mi je v eni sapi hitela pripovedovati, da je bila popoldne v službi, da je njeno triletno hčerko pazila sosed, da je padla s stola.

Spomnil sem se drobne deklice z zlomljeni roko v levem komolcu. Doktor jo je poslal v otroško bolnišnico. Potolažil sem vzemirjeno mamo, da ni nič hudega, in potem v garderobi tolažil tudi sebe, da vse to morda je ni tako hudo, ampak bolničarstva na tem tekočem traku nesreč sem imel zares dovolj.

Utrujen sem okrog ene po polnoči odhajal domov.

Pred polikliniko sta se pripodila resila.

In dr. Kovič mi je prav tedaj zatrdel, da je bila tista noč se precej tmurni...

SLOVENSKI ŽELEZNIČARJI:

ZAKAJ NAM BEOGRAD REŽE KRUH?

»Napiši, kar hočeš, tistega, kar boš napisal, ti tako ne bo nihče bral, saj je znano, da je slovenska javnost najslabše obveščena v Jugoslaviji.« je dejal velik Slovenec, ki živi v Beogradu.

»Smo pač na podeželju.«

»Ko bi vsaj bili, tedaj bi imeli izdelan meščanski profil. Tako pa ste slovenski novinarji reve, se prav nič ne upate, ste poltroni, če sploh veš, kaj je to!«

Poltron. Te besede v slovenskih slovarjih ni. V francoskem piše, da je to — šleva, toda tovariš, ki je to resnico povedal med odmorom na zveznem ustavnem sodišču, je sodil, da je tej besedi najbližja — ritolizec.

Lepa slovenska beseda.

Ampak na ustavnem sodišču v Beogradu so govorili srbohrvaško. In tudi tema razprave je bila povsem druga. Šlo je za to, ali lahko Beograd mimo vseh samoupravnih pravic »komandira« slovenske železničarje.

Po domače povedano: ali ima Skupnost jugoslovanskih železnic, katere generalni direktor je dr. Marjan Dermastija, pravico predpisovati tarife za mednarodni tranzitni promet Združenemu železniškemu transportu Ljubljana, ki ima zavoljo tega več milijard izgube.

Ce bi bilo ustavno sodišče normalno sodišče, potem bi bila beseda o tožici in toženi stranki. In če bi bilo tako, potem bi bila tožeča stranka ŽELEZNIŠKO TRANSPORTNO PODJETJE LJUBLJANA, tožena pa SKUPNOST JUGOSLOVANSKIH ŽELEZNIC. Ker ni bilo tako, ni bilo pred sodiščem pranja umazanega perla, ni bilo očitkov, bilo je le prepričevanje in poljasnjevanje.

Slovenski železničarji, dvajset tisoč jih je, so uzaljeni in ne morejo razumeti, kako je mogla Skupnost v Beogradu in njen generalni direktor sprejeti odlok in predpisati tarifo, ki nam je več v škodo kot v korist. Skupnost je kršila zakon, ki pravi, da le železniška transportna podjetja določajo ceno prevozov potnikov in blaga. Skupnost JZ pa predpisuje tarife za prevoz potnikov in blaga v mednarodnem prometu le na podlagi cen, ki jih določajo železniška transportna podjetja. Skupnost JZ je enostransko določila cene ne samo v nasprotju z nameni in tendencami gospodarske reforme, ampak tudi mimo vseh samoupravnih pravic. Železničarji lahko upravljajo zaupana jim osnovna sredstva, lahko organizirajo svojo dejavnost, lahko noč in dan dvigujejo cestne rampe, v nedolgem mahajo s karbidovkami po postajah, mečejo na tere preмога v lokomotive, skrbijo za varen prevoz potnikov in blaga, lahko oblikujejo svoje dohodke in razpolagajo z viškom dela, v mednarodnem prometu pa ne smejo sodelovati pri sestavljanju cenika.

PRETIRANO VISOKA TARIFA

Slovenski železničarji so pri vsem tem nedemokratičnem določevanju tarif prizadeti toliko bolj, ker pomeni mednarodni tranzitni promet čez Slovenijo 40 odstotkov celotnega dohodka. Ljubljansko, mariborsko in postojnsko transportno podjetje, ki so združena v skupno transportno podjetje, so določila cene na posameznih mednarodnih relacijah po kal-

kulacijah in resničnih stroških. Skupnost JZ pa je po načelu »visok iztržek za malo dela« določila tudi do 70 odstotkov višje cene. Določila je cene, ki so nad svetovnim povprečjem.

Zato posledice niso zostale. Na relaciji čez Sentilj za severnojadranske luke so tarife po razredih do 40 odstotkov višje od lokalnih. Zato se je, po uradni statistiki, promet zmanjšal v prvi polovici letošnjega leta v primerjavi z lanskim obdobjem za 50 odstotkov. Češkoslovaški tranzit je bil za našo državo vedno zanimiv. Od 400.000 ton tovoru ga je 80 odstotkov šlo po naših progah. Letos niso prepeljali jugoslovanski železničarji niti kilograma češkoslovaškega tovora. Zaradi previsokih tranzitnih tarif in neadekvatne akvizicijske politike. Izguba: milijarda in tristo milijonov starih dinarjev. Zaradi boljnih pogojev in nižje cene pa računajo, da je 300 milijonov izgube tudi na progi Jesenice — Repentabor.

Med železniškimi pragovi in naših progah bo poglaval pleval, vlakni pa veselo zvižgajo onstran meja. V vse strani. Zakaj? Na ustavnem sodišču so slovenski železničarji povedali:

»... po našem mišljenju gre za uveljavljanje načel reforme tudi na železnici, kjer že od nekdaj najteže prodirajo napredne sile v boju z ostanke birokratizma. In naši železničarji so se še kako težko in dolgo borili z birokratskim aparatom generalne direkcije, da so končno lahko stopili na ista tla skupaj z drugimi gospodarskimi organizacijami. Naši kolektivi se prav gotovo ne zavzemajo za znižanja predpisanih tarif zato, da bi zmanjšali dohodek. V znižanju tarif, v ekonomski ceni vidijo zagotovilo, da bodo imeli dovolj dela in da bodo njihove zmogli izkoristi. To pa je v korist ne samo naših kolektivov, ampak tudi družbe v celoti. Nikoli se ne bi mogli strinjati z mišljenjem, da bi lahko posameznik ali skupina ljudi neodgovorno odločala o usodi neposrednih proizvajalcev, samovoljno vplivala na njihovo gospodarjenje ali, z drugimi besedami povedano, da bi jim rezala kruh.«

NERESNI ŽELEZNIČARJI

Zastopniki Skupnosti JZ so na ustavnem sodišču sprčo medle dokumentacije in neprebrljivega prepričevanja, da so ukrepali v skladu z zakoni, predpisi in ustavo in da so vse, kar so ukrenili, stori-li v vsesplošno jugoslovansko korist, vso zadevo skušali speljati v šovnistični spor med Ljubljano in Zagrebom. Trdili so, da imajo hrvaški železničarji več tranzitnega prometa čez Hrvaško v severnojadranske pristanišča, kar naj bi Sloven-ce kajpak ježilo. Glasno so povedali, da z deplasiranimi cenami ne morejo iti pod

cene evropskega tržišča in tako zmanjšati devizni priliv za vso državo. Obsojali so resnost in zrelost »slovenskih železničar-jev samoupravljalcev, ki so bili pri spre-jemanju novih tarif za povišanje za pet dinarjev pri tonokilometer, zdaj pa, ko ni prometa, hočejo nižje tarife. Če ne bi bilo njih tam (v Beogradu), bi bila kompletna zmeda, pri čemer bi pozabili na splošne jugoslovanske koristi.

»Če smo mi birokrati, so tisti v Ljubljani tudi. In v resnici gre za podjetniški egoizem.« so povedali na sodišču.

Slovenskim železničarjem ne gre za podjetniški egoizem, gre jim za vsakdan-ji kruh in ne nazadnje za njihove pravice:

ZBIROKRATIZIRANA MISELNOST

»Od leta 1954 pa do lani je delavsko upravljanje na železnici le životarilo, zato ker ni moglo vplivati na ustvarjanje do-hodka in njegovo delitev. Pa je bilo zato to obdobje polno neprestanih nasprotij med vsak dan glasnejšimi zahtevami želez-ničarjev in trdovratno centralizirano želez-niško birokracijo. Po kapljicah smo si priborili samoupravne pravice. Neraz-čiščen odnos železnica-gospodarstvo ne-dvomno vsebuje etatiistične in centrali-istične oblike družbenih odnosov na želez-nici, k čemur je bistveni delež prispeval dolgoletni absolutni monopol odločanja v rokah aparata Skupnosti JZ. Vprašujemo, zakaj je treba centralistično voditi tran-zitno politiko jugoslovanskih železnic? Morda zato, ker bi bili sicer ogroženi skupni interesi ali pa zato, ker nam ne zaupajo, ker nismo sposobni in kvalifi-cirani, da bi reševali taka vprašanja? Mi-slimo, da je nezaupanje neutemeljeno. Prepričani smo, da je kolektiv dvajset tisoč železničarjev najmanj tolikšen pokor za oduvanje skupnih koristi kot de-setina namesčencev v Skupnosti JZ. In navsezadnje, zakaj ne bi mogli mi sami tujni prodajati tranzitnih storitev, če to lahko delajo povsem samostojno šte-vilna podjetja pomorskega, zračnega in prevozniškega prometa.«

Dvajset sodnikov je poslušalo, se po-tem pol ure posvetovalo in odločilo tisto, kar so v Skupnosti JZ vedeli že prej, da odlok o pretirano visokih tarifah za med-narodni tranzit blaga ni v nasprotju z ustavo niti z zakoni. Sodišče je smatralo, da se Skupnost JZ ni neposredno vmešava-la v gospodarjenje podjetja in ni okri-nila samoupravnih pravic kolektiva.

Tak je bil uradni konec razprave.

Neuradno pa so po koncu stopili sod-niki k našim železničarjem in jim topilo segli v dan:

»Nismo mogli drugače. Ampak vaše napredne misli so v resnici dobre. Borite se naprej in problematiko predložite zvezni skupščini.«

Železničarji, ki na podeželju berejo de-želne novice, so se odpeljali s problema-tiko in lokomotivo na premog domov. Se naprej bodo odpirali rampe, premikali vlake in s karbidovkami bodo toliko časa iskali pravico, dokler se ne bo v njihovi notranjosti prižgal rdeči signal — stop — do kraja zbirokratizirani miselnosti beo-grajske Skupnosti JZ.

EDI HRAUSKY

KONJIČEK IZ MEDENINE

»Vi ste...?«

»Dvakrat Dolenc.«

Tako je sproščeno segel v roke in se predstavil GVIDO DO-LENC z Dolenskega, iz Novega mesta. Enainštiridesetega je šel v partizane. Ko se je boril s fašisti in nacisti po Dolenskem, Liki, Kordunu in Bosni, se ga je prijelo ilegalno ime — Gidel.

Tako ga prijatelji kličejo še zdaj. In ko jo je skupil na Gor-jancih, se je samo za hip zresnil, potem pa je spet vedro gledal v življenje.

Zdaj živi v Ljubljani in se ukvarja s kadrovsko-socialno službo v Horjulu. Vsako jutro ob pol petih zjutraj mu šre živece budilka na nočni omari in vsak dan ob treh blaženo sede v domači kot. Na smrt je utrujen, pa vendar še vedno najde čas — za svoj konjiček.

Pravzaprav je imel že več konjičkov. Takoj po vojni je pisal novele za »Mladinsko revijo«, tudi nekaj verzov je napisal in tri drame. Lotil se je povojnih časov poštno in zdravo. Ni lagal, lagal se je le recenzent, ki mu je suetoval, naj vrže svinčnik v koš. Tisto, kar je Gidel nosil v sebi, je privrelo na dan v drugi obliki. Duška si je dal s čopičem, v slikah, Zamikali so ga pogledi na vsakdanjo živino in toplo cvetje.

»Zakaj se je posušil čopič?«

»Bili so prevuč razgibani časi, zato ni bilo dovolj časa. Čopič, ki se sploh ni do kraja posušil, se bo bolj omeščal, ko bom v pokoji.«

In zakaj smo sploh prišli na obisk k Dolencu z Dolenskega? Zaradi njegovega konjička seveda.

Dvakratni Dolenc zdaj gleda s priprtimi očmi pod roke in očiškuje — iz medeninastih ostančkov.

»V tovarni dobim odpadni material, ki mi je zbudil do-mišljivo. Razen tega je material poceni, je mehak za obliko-vanje, daje močne svetlobne učinke in ponazarja optimistično tra-dicijo, da je lahko še tako prazno življenje polno. Življenje je polno lukenj in luknjic, pa vendar je življenje, trdim, da brez lukenj ni nič in zato življenje ni ničev.«

Ostanki medenine pod prsti Dolenca hitro dobe obliko. Pred nami so zaplesali Don Kihot in Santo Pansa, širata, jelen, zgre- van berac pa še mnogo drugih figur. Tudi partizana s puško je upodobil in mater z otrokom, vendar so mu že vse odnesli prijatelji in znanci.

»Samo izvijač in kombinirane klešče zadostujeta za moj konjiček,« je pojasnil Dolenc in skromno zamolčal, da je treba imeti tudi dar opazovanja in nekaj, česar nima usak clovek.

»Nčrti?«

»Ce bo zdravje in material, bom dela.«

»Novoletne želje!«

»Da bi za dvajset kilogramov shujšal. Že nekajkrat sem po-skusil, pa ni slo.«

Prav nič ne dvomimo, da se mu želja ne bo uresničila. Če vse zna, bo tudi to zmozel.

HY

kakšno ugodije!

to milo spreminja
nujno potrebno temeljito čiščenje
kože v izjemno ugodje, ki me
zvesto spremlja ves dan

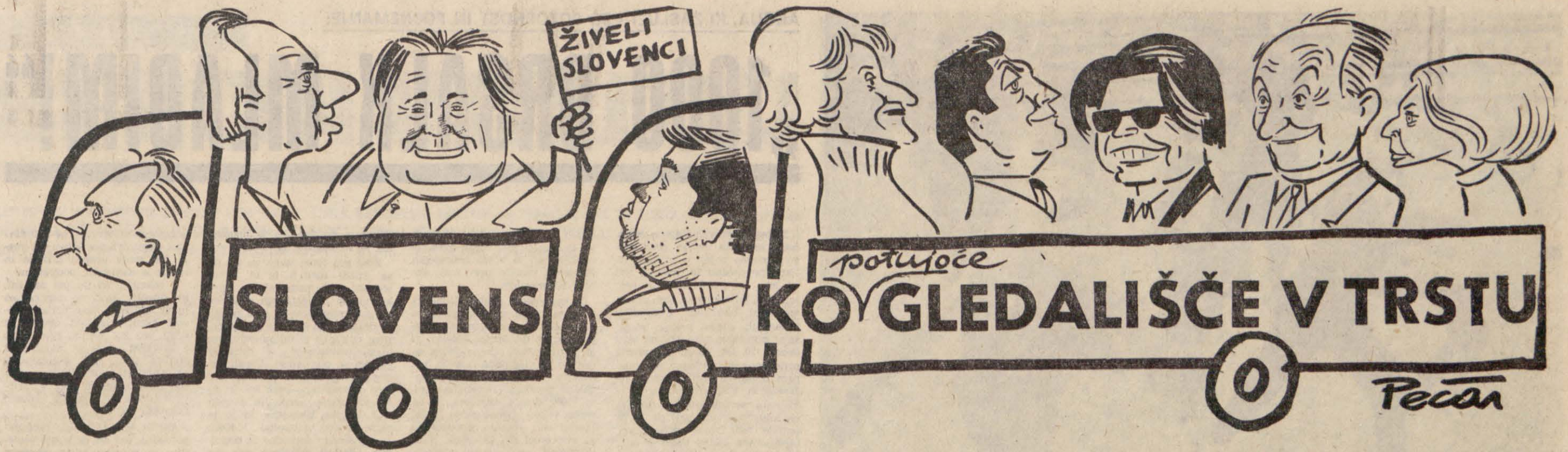
SOLEA
JORGOVAN

v petih svežih vonjih in nežnih barvah
Zlatorog MARIBOR

vzemite tudi vi SOLEA milo
v tem milu je nekaj več

trotirka zaslonj za vse iste, ki pošljete 20 ovojnica na naslov SOLEA maribor

OBISK V TRŽAŠKEM KULTURNEM DOMU

MED RAZKOŠJEM IN LJUDMI

1957 je bila v temelje tržaškega Kulturnega doma v Ulici Petronio vzdana spominska listina, v kateri je na kratko povzeta narodna in kulturna zgodovina tržaških Slovencev in ki se začneja: »Slovenci prebivamo že 13 stoletij v Trstu in v okolici strnjeno povezani z ostalimi Slovenci in z njihovim kulturnim razvojem...«, konča pa: »Ta kulturni dom, zgrajen v skladu z določili Londonškega sporazuma, s prostovoljnimi prispevki tržaških in ameriških Slovencev ter s pomočjo jugoslovanskih narodov, naj služi kulturnemu in prosvetnemu življenju tržaških Slovencev. S svojim obstojem naj priča, da so nekdanje mržnje in razdori pokopani in da sta oba domača naroda v Trstu in na njegovem ozemlju na poti medsebojnega spoštovanja namerjena k novim ciljem kulturnega sodelovanja in prijateljskega sožitja.«

in stopnišča, so v tej palači ozki in majhni, kakor da bi hoteli s svojo pritlikavostjo zatrtjevati, da so intimni.

Upravnik Kulturnega doma oz. Slovenskega gledališča Filip Benedetič se razgovori o statusu. V matični deželi, pripominjajo, govorijo upravnik gledališč zgoj o denarju.

— Pri nas, pove upravnik, pa je status gledališča važen zato, ker v Italiji še ni zakona o gledališčih. Pripravlja se in zato se borimo, da bi nas upoštevali. Slovensko gledališče v Trstu je, kot veste, edino manjšinsko gledališče v Italiji, torej izjem primer (stare je 116 let).

in že se, kot v uradno potrdilo, znajde na mizi mapa z italijanskimi besedili, s katerimi si ne znamo mnogo pomagati.

— Ker ni uradnega ustanovitve, veljamo namreč za gledališče privatnega značaja. S tem imamo pravico do določene subvencije. Vendar so stroški takšni kot v tako imenovanih javnih gledališčih, ki pa so bolj dotirana. Letos veljamo za izredno ustanovo. Naj vam prevedem, na hitro in dobesedno, kaj piše tukaj v mapo: »Slovensko gledališče v Trstu je za predstave na italijanskem ozemlju lahko deležno subvencij, ki se dajejo za izredne pobude in predstave, vredne uprizarjanja, za širjenje in krepitve dramskega gledališča v Italiji in tujini.«

— Potemtakem pomeni status posredno vendarle — denar?

— Tudi. V lanski sezoni je gledališče prejelo 5 milijonov lir od ministrstva in 1 milijon od dežele Furlanija-Juljske krajine. Torej je bila subvencija bolj simbolična. Letos prostimo za 50 milijonov lir, saj proračun za normalno delo jih terja 90. Koliko stane samo elektrika! Lansko sezono smo imeli 30.000 obiskovalcev gledaliških predstav, zraven pa še 10.000 obiskovalcev drugih prireditvev. Potemtakem je to v Trstu najmočnejša kulturna ustanova, močnejša od italijanske Opere in Teatra stabile, ki sta po statutu javni gledališči.

— Redno gostujemo samo v Gorici, pa še tam dvorana sploh ni primerna. Ker imamo zdaj tak vzoren dom, želimo, da bi postal resnični kulturni center, da bi ljudje rajši prihajali semkaj.

Po številkah sodeč torej prihajajo. Jim je repertoar všeč? — Prilagojen je širokemu občinstvu, vendar dajemo tudi za ožji krog ljubiteljev sodobne

STATUS JE (TUDI) DENAR

Kulturni dom je bil slovesno odprt 5. decembra 1964. Prav tak, kot je bil zasnovan in zamisljen (arhitekt Edo Mihovec), stoji v zadovoljstvu in ponos vseh Slovencev na Tržaškem, Ko

stopil v to svetleč iz plemenitega kamna, stekla, aluminija, bakra, pečnic, luči in ti zastane dih ob vsem tem razkošju, se ti prepelne duša končno nekoliko odpočije ob pogledu na galerijo v dvorani, opaženo z živo rdečimi pirotskimi preprogicami — tako nepričakovano toplo se v sivem mraku smehljajo in hladno prostranost mihevečevskih dimenzij. Vtis celote pa je tako silovit, da se ga ne moreš znebiti niti v oazi upravnikovi pisarni, ki se zdi, kakor da se je pomotoma in slučajno stisnila med bela stopnišča. Pa tudi drugi prostori, ki niso dvorane, avle

PET MINUT PO VAJI: JOŽKO LUKEŽ

Da bi bil skrajni čas ansambel tržaškega gledališča pomladiti, meni tudi njegov dolgoletni član, igralski stebler, Jožko Lukež. Potem, ko nam je z očitnim ponosom razkazal vso slepečo krasoto Kulturnega doma in je godrnjal portir izvolil prižgati celo

Jožko Lukež

TT IZBIRA KNJIGE ZA VAS

VABIMO VAS, DA SE NAROČITE NA NAJČENEJŠE IN KVALITETNE IZDAJE PREŠERNOVE DRUŽBE

5 knjig redne LETNE ZBIRKE (+1 doplačila)	broš.	vez.
3 PRAKTICNI PRIROČNIKI po 10 zvezkov — 9 romanov LJUDSKE KNJIGE	20 Ndin	35 Ndin
12 številki revije Obzornik	5 Ndin	7,5 Ndin
10 številki lista KNJIZNA POLICA	40 Ndin	60 Ndin
	40 Ndin	48 Ndin
	8 Ndin	

SKUPAJ
40 publikacij letno
3700 strani zanimivega in poučnega branja

ZA
120 Ndin za broširane knjige
168 Ndin za vezane knjige in originalne platnice za revijo Obzornik

PLAČLJIVO V 12 MESEČNIH OBROKIH
po 10 Ndin za broširane in 14 Ndin za vezane knjige. Poleg tega imate še ugodnosti rednega članstva. Pišite za knjižni prospekt.

Ustavitarje si poceni, pestro in kvalitetno domačo knjižnico in jo izpopolnjujete z izdajami

PREŠERNOVE DRUŽBE
Ljubljana, p. p. 41/1

sega dve knjigi. Na knjižnem trgu so kar tri izdaje te knjige dveh prevajalcev in s tremi hudo različnimi cenami. Državna založba Slovenije je izdala Ano Karemino v prevodu Vladimirja Levstika in velja vezana v polusnje 129 Ndin. Mladinska knjiga se je odločila za prevod Gitice Jakopinove in stane vezana v celo platno 68 Ndin, v broširani izdaji, tiskana na slabšem papirju pa stane celo samo 12 (!) Ndin. Ta popularna izdaja je kar desetkrat cenejša od najdražje. Izbira je torej velika.

Za sina ali hčer je kot nalašč trdi knjiga sodobnega finskega pisatelja Mika Waltarija »Egipčar Sinute« (Državna založba Slovenije, v celo platno 60 Ndin). Pravijo, da je to ena najboljših pomembnih proz, ki je bila napisana o egiptovski zgodovini, o kulturi in običajih, bere pa se kot zanimiv roman.

OCETU: — Stevan J. Jakovljevič »Srbška trilogija« (Založba Obzorja, celo platno 76 Ndin). Kronika Srbije v prvi svetovni vojni v dveh knjigah, klasično delo srbske književnosti bo očeta prav gotovo zanimalo, že zaradi proniklijvega popisa srbskih ljudi in v pokrajine, s katerimi je starejša generacija prav gotovo kdaj prišla v stik, če drugje ne — pri vojaki.

TETI: — »Rebeka« Daphne du Maurier (Založba Obzorja, celo platno 38 Ndin) — seveda samo v primeru, da so ji všeč gradovi, skrivnosti, predvsem pa čustvene sentimentalnosti, saj tega je v knjigi veliko.

STRICU: — E. M. Remarque »Slavolok zmag« (Državna založba Slovenije, celo platno 42 Ndin), če menite, da bo strica zanimalo vojno vzdušje izpod peresa svetovno znanega pisatelja.

DEKLE FANTU, FANT DEKLETU

Ce kje, potem imajo tu prednost stih. Izbrali smo dvojico knjig, žic:

Thomas Stearns Eliot: Pesmi in pesnitve (Državna založba Slovenije, broširano 12 Ndin) v prevodu Vena Tauferja. Knjiga obsega pretežno del opusa enega največjih sodobnih pesnikov, ki se je upri romantičnemu pojmovanju poezije. Kritika je zapisala, da je besede uporabljal kot značek, neodvisne od vsake običajne logike. Iz njih je sestavljal mozaike, ki naj učinkujejo v svoji celoti.

Druga knjiga pesmi pa je Paula Eluarda »Nepretirana pesema« (Državna založba Slovenije, broširano 7,60 Ndin) v prevodu Kajoeta Koviča.

KAJ PA SÓ POSEBNEGA PRIPRAVILE ZALOŽBE

Mimo običajnih razprodatj in zbirsk s popustom (ki obsegajo predvsem knjige, ki zaradi različnih vzrokov niso prodrele med kupce) so letos nekatere založbe prvič v večji meri pristihnille že

ljam kupcev in se odločile, da bodo nekatere njihove razkošnejše izdaje izšle prav v dneh pred Novim letom. Takole so nam odgovorile:

CANKARJEVA ZALOŽBA: Petnajste decembra bo izšlo, kot smo obljubili, »Slovensko slikarstvo«. To bo v resnici razkošna knjiga, jedro knjige bodo 104 celostranske barvne reprodukcije. Knjigo smo natisnili v 8000 izvodih, 4000 je že razprodatih v prednaročilu (V knjigarnah bo cena precej višja, nekje med 180 in 200 Ndin). P vkar pa smo ponatisnili tudi Boccacciovega »Dekameron«.

ZALOŽBA LIPA: Razen naših običajnih izdaj nismo natisnili ničesar takega, po čemer sprašujete.

MLADINSKA KNJIGA: Vsak hip bodo na trgu tri velike barvne slikanice: »Desetnica«, »Snežgajčica«, »Uspavanka in nagajive ke« in tri male kartonske slikanice z naslovom »Moje živali«.

Za otroke pa bomo v teh dneh poslali na trg tudi ploščo Ladka Korošca z naslednjimi pesmimi:

PABERKI

- Shelley Winters in Gert Froebe snemata v Italiji Sarajevu 1914, film o atentatu na avstrijskega princa Ferdinanda, v režiji Carla Lizzanija.
- Frank Sinatra snema film Detektiv v produkciji Darryla Zanucka. Uresničila se mu je stara želja, da bi postal filmski detektiv, moderni Sherlock Holmes.
- Anthony Quinn in Rod Steiger nastopata skupaj v filmu Divja žival, prvem ameriškem filmu režiserja Juana Antonia Bardema, ki je za film sam napisal tudi scenarij.
- Charles Boyer po žalovanju za svojim sinom, ki je prejšnje leto napravil samomor, spet snema z Jane Fonda in Robertom Redfordom tvorilo trio v filmu Bosti v parku po delu Nele Simon in v režiji Gena Staciosa.
- Charlton Heston snema v režiji Franklina Schaffnerja Planete opic po romanu Pierra Boulle. Na tujem planetu utajne Heston neko bitje, ga zapre v kletko in se vrne z njim na Zemljo.
- Raquel Welch, Anna Karina, Jeanne Moreau, Eika Sommer in Marilu Tolo bodo nastopile skupaj v filmu Najstarejši poldne na svetu, v režiji Michaela Pflegerja.

DRŽAVNA ZALOŽBA SLOVENIJE: V ta namen smo ponatisnili tri knjige izbranega dela Alberta Moravie, ki so bile razprodate in po katerih je bilo veliko povpraševanje, prav tako smo ponatisnili biografijo o Michelangelu z naslovom »V zanosu in obup«, pred Novim letom pa bomo izdali tudi Dedijerjevo »Sarajev«.

Izbrali smo med deli, ki so pri nas dobro znana, že večkrat ponatisnjena. Te poti se drže tudi naše založbe, ki iz leta v leto ponatiskujejo knjige, ki pri nas dobro gredo. Izbrali smo med knjigami, ki so izšle pravkar ali vsaj v zadnjem času, te so pač najbolj primerne za darilo. Če pa kupujemo za človeka, ki ga dobro poznamo, lahko kajpada kupimo knjigo, ki nosi tudi starejši datum, če se poprej prepričamo, da je še nima na svoji knjižni polici. Knjige s starejšim datumom so namreč prav tako lepe — za naš žep pa vendarle ne tako težke.

JANEZ KAJZER

FRANCOSKE LITERARNE NAGRADE ZA ŽENSKO

Literarne nagrade v Franciji so letos dobile ženske. Nagrada Goncourt je pripadla Edmonde Charles-Rouxovi, »Femino« je dobila Irene Montesi, nagrado »Medicis« pa Marie-Claire Blais: Irene Montesi za roman »Nature morte devant la fenêtre«, Marie-Claire Blais pa za roman »Une saison dans la vie d'Emmanuel«.

Oha romana imata nekaj skupnega, družji ju dokaj spolzka tematika psiholoških trenj, odraženih v določeni perversnosti, ki bralca preseneča, včasih pa tudi odvrača, spravlja ga v nelagodnost, kakršno nam v svojih filmih marsikdaj ponuja Ingmar Bergman.

Irene Montesi (njen pravi priimek je Demones) je ženska štiridesetih let, drobna, bleda in zagonetna, vsa uprta navznotraj. Studirala je psihologijo in se ukvarjala z neprilagojenimi otroki. Toda živci so ji popustili in zato se je posvetila pisanju in grafologiji. Nagradjeni roman je že njeno šesto delo. Poročena je in ima dva otroke, toda o tem nikoli ne govori. Verjetno, da iz drame njene junakinje Agate v nagradnem romanu odseva grenka osebnostna izkušnja, vsaj sodeč po lucidnosti analize in iskrenem, zavzetem tonu pisanja.

Agata je mladostnica, ki sanja pred odprtim oknom, obrnjenim na dvorišče. Toda njene sanje so skrite. Sovražni mater, ki ima raje mačko kot lastne otroke, neizmerno, skoraj nezdravo pa ljubi očeta, ki je odmaknjen od družine, vesa zaljubljen v poklic zdravnika in v glasbo. Da bi bila trezdušna silka še bolj popolna, je tu še Agatin brat, ki ni nikoli prešel pubertete. Agata bo kot žrtve takšne družinske situacije ponovila tragične napake, zaradi katerih je bila v mladosti toliko prizadeta, in bo do lastnega otroka, ki je bil rojen v zakonu brez ljubezni, pokazala popolno indiferentnost.

V romanu Marie-Claude Blais pa naletimo na zelo številno družino, kjer je absoluten vladar oče, mati pa trhla, upora nezmožna ženska. Vso družinsko tragedijo vidi pisateljica skozi oči najmlajšega sina Emanuela. Trije otroci, ki so bili vzgojeni v samostanu, so nečastno zaključili svojo življenjsko pot, postal so tatovi, prostitutke in nemočni, da bi pogledali življenju v oči. Vsi so šli prostovoljno in prezgodnje smrt.

Dokaj čudna, zagonetna zgodba, ki jo je napisala komaj 27-letna pisateljica, vzrojena v kanadski katoliški družini in v samostanu. Toda že s 16 leti je pretrgala vse vezi z družino in pustila študije v samostanu. Pri 20 letih je publicirala prvi roman, kateremu so sledili še trije, pa več komedij in zbirke poezij.

K pisanju je Marie-Claire Blais po prvih delih spodbudil kritik Edmond Wilson, in je po študijah, ki jo je prešla iz Guggenheimove zapuščine, odšla na študij v Ameriko, kjer zdaj tudi živi.

TRIJE FILMI NA TEMO SARAJEVSKEGA ATENTATA

V Jugoslaviji bodo posneli tri filme, katerih scenarij je v glavnem osredotočen na sarajevski atentat, ki je sprožil prvo svetovno vojno. Italijanski režiser Giuseppe de Santis je prvi podpisal pogodbo z Bosna-filmom, nato je stopil v akcijo režiser Carlo Lizzani, prav tako Italijan, ki pa bo snemal v koprodukciji z Nemci, Francozi in Američani. Končno pa je tema spodbudila tudi poljskega režiserja Andrzeja Wałda. Slednji se dogovarja z »Avalo« v Beogradu, da bi posnel film, ki bi kar najbolj resnično prikazal politične dogodke, ki so neposredno dovedli do izbruha prve svetovne vojne.

SAP parfümiran

sredstvo za čiščenje

- sanitarnih naprav
- keramičnih ploščic
- vseh vrst posod
- štedilnikov in podobno

DEZINFICIRA DEZODORIRA DAJE SIJAJ

MERIMA KRUSEVAC

BENCIN V MUZEJ

ELEKTRIČNI AVTOMOBIL JE STAR KOT AVTO. TODA BENCINSKI MOTOR JE ZMAGAL. PA LE ZATO, KER JE SVINČEN AKUMULATOR PRETEŽAK IN DAJE PREMALO MOČI. SEDAJ SO RAZISKOVALCI IZDELALI NOV AKUMULATOR, KI JE TAKO MOČAN IN LAHEK, DA BO MORDA OŽIVEL STARI ELEKTRIČNI AVTOMOBIL.

»Novi super akumulator, ki so ga izdelali raziskovalci tovarne Ford, je zapisala največja ameriška revija »Life«, »je kakor na električnem stolu strelal avtomobilsko mesto Detroit in predelovalce nafte.« Gotovo so se spomnili besed izumitelja Thomasa Edisona, ki je leta 1905 tako govoril tovarnarju »električnih kočij« Walterju Bakerju: »Če boste tudi vi prihodnje izdelovali tako dobra električna vozila in jaz prav nič slabših akumulatorjev, potem so bencinski koreteti šteti dnevi.«

Pa je bilo nasprotno. »Bencinske koretete so poglajale električne avtomobile v muzej. Pa čeprav je bil na koncu stoletja električni avtomobil najhitrejši avto na svetu. 29. aprila 1899 je namreč Belgijec Camille Jenatton v električnem avtomobilu prekorčil hitrost 100 kilometrov na uro. Njegovega rekorda 105,882 km/h tri leta nihče ni potolkel. In električni avtomobil znanega konstruktorja motornih vozil Ferdinanda Porscheja je na svetovni razstavi leta 1900 v Parizu dobil zlato medaljo.

Bencinski avtomobili pa niso le premagali električnih, ampak so tudi začeli tako zastupljati zrak, da nekateri znanstveniki sodijo, da bo v 50 letih — če bo šlo tako naprej — ožrače že povsem pokvarjeno.

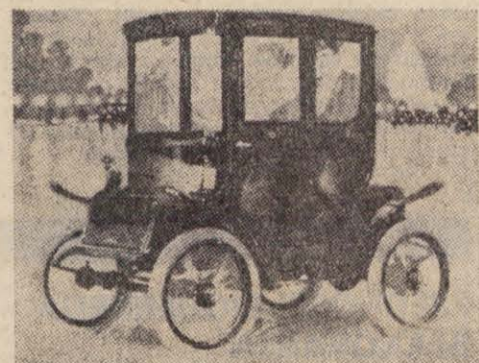
V minulih sedmih desetletjih so konstruktorji nekajkrat poskušali izkopati iz stare šare električni avto in ga na novo oživiti za promet v velikih mestih. Toda zaradi izredno težkih akumulatorjev so poskusi vedno na novo propadli.

Sele zakoni, ki jih države pripravljajo zoper zastupljanje ožrače iz izpušnih plinov, so tovarne avtomobilov na novo spomnili na električno kočijo. Raziskovalci so si začeli prizadevati, da bi izdelali nov akumulator, ki bi bil pogonjal avtomobil. Tovarna Ford se je raziskaval lotila z velikim upanjem na uspeh, medtem ko je največji izdelovalec avtomobilov na svetu General Motors še vedno zelo skeptičen.

Nevarnost, da bodo ljudje zboleli zaradi strupenih izpušnih plinov, pa je le

en razlog, zakaj spet pogrevajo misel o električnem avtomobilu. Se bolj tehten razlog, zakaj naj bi vozila prihodnosti pogonjala spet električna, se zdita zamotan bencinski motor in gonilo današnjega avtomobila. Upravičeno namreč pričakujejo, da bo električni avto cenejši, enostavnejši in bo uspešneje izrabljala energijo. Nekaj deset velikih tovarn se zato ukvarja z načrti in poskusi za električne avtomobile. Pri vsem tem pa je odločilno tudi to, da je bencin vse dražji, bolj ko so izčrpane naravne zaloge nafte, električna energija pa postaja vse cenejša.

V primerjavi z današnjim avtomobilom bo električni avto prihodnosti bolj

Oglas za električni avtomobil baker iz l. 1910

enostaven. V bistvu potrebuje le močan akumulator in električni motor, ki ga brez posebnih težav namestijo v vsako kolo. Električni avtomobil ne bo poznal hladilnika, valjev, batov, diferenciala, menjalnika, uplinjača, posode za gorivo, cevi in vseh izolacij, ki so potrebne v današnjem avtomobilu, da obvarujejo potnika pred toploto in ropotom bencinskega motorja. Elektromotor zdrži dolga leta, ne da bi ga popravljali — in električni avtomobil se bo le tako redko pokvaril, kot se danes sesalec za prah.

Motor bo tako majhen, da bo mogoče povsem na novo oblikovati avtomobil.

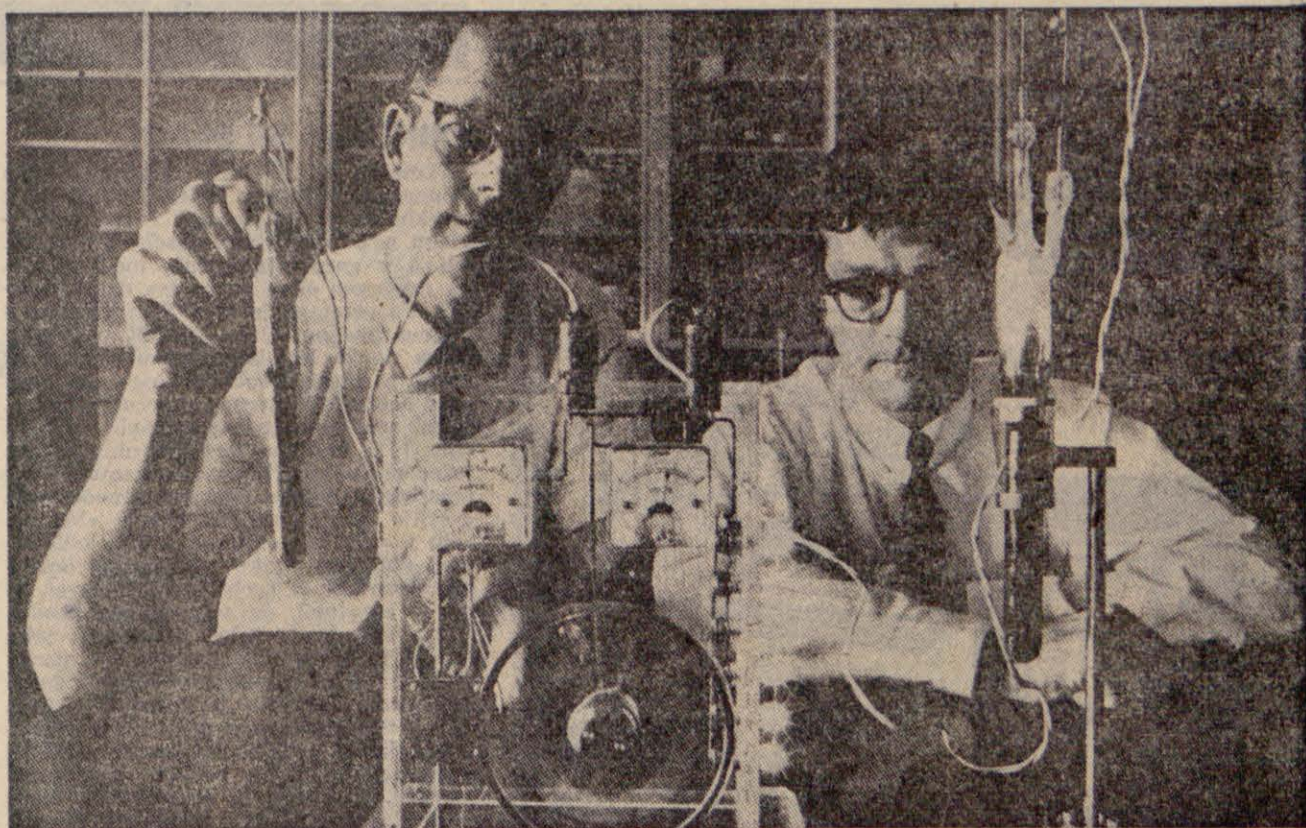
Pravijo, da bo električni avtomobil tudi veliko cenejši in da »bodo v vsaki družini lahko imeli najmanj dva avtomobila, če jim bo to le dovoljeval vse bolj gost promet« (revija »Life«).

Vse to, kar je tako lepo, pa ni mogoče brez lahkega in močnega akumulatorja. Današnji svinčeni akumulator ni za takšno rabo. Raziskovalci so se zato lotili novih elementov. Namesto akumulatorja s svinčevimi ploščami so začeli v laboratorijih avtomobilskega koncerna General Motors preskušati akumulator s srebrnimi in cinkovimi ploščami. Pri Fordu pa so se raje odločili za natrij in žveplo, ki sta veliko cenejša. Najteže je, da akumulator ne deluje, če natrij in žveplo nista raztopljena. Zato takšen akumulator deluje šele pri temperaturah med 250 in 300 stopinjami Celzija. Fordovi inženirji so že izdelali majhne akumulatorje z natrijem in žveplom in očitno je, da so problem zadovoljivo rešili. Kako jim je to uspelo, pa nečemo izdati.

Fordov akumulator ni oglas zabojček kot svinčen akumulator, ampak je bolj podoben elektroni. V jedru celice je tekoči natrij, okrog katerega je keramični elektrolit, ki so ga izdelali predvsem iz aluminijevega oksida. Elektrolit pa je na drugi strani potopljen v tekoče žveplo in pri določeni temperaturi začne prepuščati natrijeve ione. Tako kot klasični svinčen akumulator tudi Fordov akumulator polnimo z elektriko, ki povzroči kemično reakcijo, le-ta pa v nasprotni smeri pri praznjenju oddaja energijo motorju.

Problematična je le visoka temperatura, ki je potrebna, da novi akumulator deluje. In ko se spomnimo nanjo, bi dejali, zakaj le raziskovalci ne vztrajajo raje pri svinčnem akumulatorju, ki je veliko bolj preprost. Kako neki, ko pa je svinčeni akumulator tako težak, da se vozilo z dovolj akumulatorji, da bi zmoglo daljše potovanje, še premaknilo ne bi, tako težko za bilo.

Fordov akumulator daje petnajstkrat več moči kot svinčen akumulator. To je

Raziskovalca tovarne Ford predstavljata novi akumulator z natrijem in žveplom. Okrogli celici pogonjata elektromotor in napajata šest žarnic. Novi akumulator je 15-krat močnejši kot običajni.

odločilno. Druga odlika, ki jo navajajo Fordovi strokovnjaki, pa je cena, ki je menda za novo baterijo nižja kot za svinčen akumulator. To pa očitno velja le za žveplo in natrij v primerjavi s svinčevim, obišče novega akumulatorja pa je zanesljivo dražje, saj mora držati mnogo višjo temperaturo.

Kakorkoli že: avtomobil z 250 kilogramov težkim Fordovim akumulatorjem lahko pelje 250 kilometrov daleč, medtem ko bi z enakim težkim svinčnim akumulatorjem zmogel le 35 kilometrov.

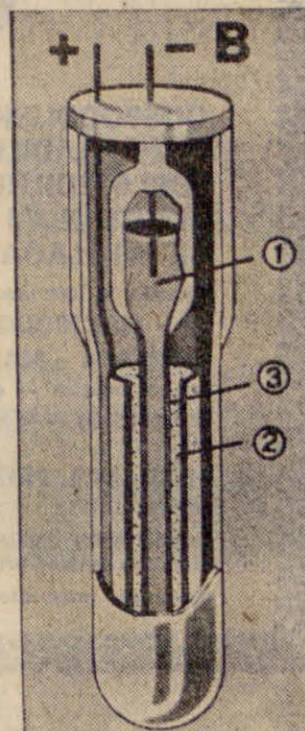
Ze s tem, kar poznamo danes, bi lahko zgradili dober električni osebni avtomobil za vožnjo po mestu, ki bi mu akumulator polnil vsakih 160 prevoženih kilometrov (denimo vsako noč) in bi dosegel hitrost 80 kilometrov na uro. Tovarna Ford obeta, da bo prvo takšno mesto vozilo preskusila še prihodnje pomlad.

Predstavniki tovarne Ford pa so izjavili, da bodo prvi električni avtomobili pripravljani za prodajo šele čez pet ali celo čez deset let.

Električni avto je idealno vozilo in prihodnost je njegova. Se posebej veliko si obetajo od posebnih celic, ki jih danes že uporabljajo v vesoljskih ladjah in kjer se kemična energija goriva neposredno izpreminja v električno. Takšna celica proizvaja elektriko, dokler ne zmanjka kisika in goriva (ponavadi vodika). Toda čeprav bi avtomobil, ki bi mu dajale energijo takšne celice, brez polnjenja prevozil 450 kilometrov — več kot zmore z enim rezervoarjem goriva — pa so te celice predrage in zavzamejo preveč prostora, da bi jih mogli že danes uporabljati.

Električni avtomobili bodo v prihodnosti zelo vplivali na napredek pa tudi na zaostajanje posameznih industrij. Tako se zdi, da bodo veliko lažji električni avtomobili prizadeli jeklarstvo in seveda še posebej vrtnice in predelovalce nafte, saj 95 odstotkov njihovega najvažnejšega proizvoda — bencina — pokurijo avtomobili.

Toda kdo bi znal prerokovati. Morda pa bomo še mi doživeli avtomobil z jedrskim reaktorjem, za katerega nam tovarna ne bo jamčila le, da bo zdržal toliko časa kot avtomobil, ampak da bo tudi preživel soferja.

V jedru Fordovega akumulatorja je tekoči natrij (1), okrog katerega je keramični valj (2), le-ta pa je potopljen v tekoče žveplo (3). Akumulator deluje le, če celico segrejejo do temperature 300 stopinj Celzija.

Svilanit kamnik
Kravate - terital

MEDICINA

MEDICINA TAKO ZELO NAPREDUJE, DA SAMO ELEKTRONSKI MOŽGANI SE ZMOREJO OBLADATI VSE DOSLEJ OBDELANO MEDICINSKO ZNANJE.

DOKTOR ROBOT ŠUŠMARI

Mož v beli halji preskuša zdravniško delavnico iz 21. stoletja: Evon Greanis — inženir tovarne elektronskih računalnikov IBM — natipka elektronskim možganom najvažnejše podatke o bolniku: starost in teža, krvni pritisk, temperaturo in pulz pa še znane bolezni.

Samodejna naprava hoče vedeti še več. Zahteva, naj ji inženir posreduje izsledke preiskave z rentgenom in preskusov v laboratoriju. Potem se zavrtijo magnetni bobni. In čez nekaj desetnih sekund se zaoprotajo tipke ter na širok papir vrsto za vrsto zapisujejo diagnozo bolezni in kako naj bolnika zdravijo.

Hitreje in bolj natančno kot bi zmožel se tako dober zdravnik, so elektronski možgani uredili rezultate preiskav bolnika, ki jim jih je inženir posredoval, primerjali so jih z vsemi podobami bolezni, ki so zapisane v njihovem magnetnem spominu. Končno je naprava napisala bolezen, ki se je zdel, da najverjetneje tare bolnika.

Opisani elektronski računalnik preiskujejo v raziskovalnem oddelku tovarne IBM v Yorktown Heights (ameriška zvezna država New York) in v spomin samodejne naprave so zapisali najobsebniji diagnostični program, kar so jih bili doslej sestavili. Do začetka prihodnjega leta, obeta inženir Greanis, bo skupaj z zdravnikom dr. Frederickom Moorom vcepil zdravniškemu robotu simptome skoro vseh bolezni, ki tarejo ljudi.

Mnogi zdravniki negodujejo zaradi avtomatike, ki vse bolj posega tudi v njihovo umetnost. Specialist za notranje bolezni profesor Eugen Price je tako, na primer, preklel elektronske računalnike, češ »avtomati bodo omajali starožitne temelje naše dejavnosti«.

Prav te temelje pa so zdravniki sami izpodkopali: gre za vse večjo specializacijo in vse večji napredek znanosti. Vsako leto objavijo milijon medicinskih poročil. Priročnik interne medicine, ki je bil pred petnajstimi leti izšel v šestih delih, danes že obsega 21 delov in več kot 25.000 strani.

Ugotavljajo, da so medicinski učbeniki po navadi že po petih letih zastareli. In zdravniki, ki bi hoteli prebrati samo vso novo literaturo iz svoje ožje stroke — pa naj gre za patologijo ali pa za kirurgijo — bi moral na dan nepretrgoma brati 60 do 80 ur.

Danes pozna medicina 40.000 bolezni, in samo elektronski možgani se zmorejo obvladati vso doslej obdelano medicinsko znanje, ki ga je vsak dan več. In samo elektronske naprave lahko uredijo vso to množico spoznanj in zmorejo naglo poiskati potrebno informacijo.

Doslej so elektronske računalnike uporabljali le za pomoč na klinikah in v laboratorijih: V mormonski bolnišnici v Salt Lake Cityju (ameriška zvezna država Utah) posebna samodejna naprava neprestano nadzira stanje zelo hudo bolnih pacientov, katerih zdravstveno stanje lahko postane vsak trenutek kritično. Samodejna naprava beleži sumljive spremembe pulza, krvnega pritiska, temperature in frekvence dihanja. Če je kaj narobe, pokliče zdravnike in sestre.

• V osrednji krvni banki v New Yorku so v elektronskih možganih zapisani podatki o nekaj sto tisoč litrih krvi za transfuzije. Kadar kri potrebujejo, naprava natipka seznam, kje je spravljena potrebna kri, in kadar gre za zelo redke krvne skupine, elektronski možgani tudi napišejo naslove potrebnih krvodajalcev. Računalnik zabeleži, koliko krvi so vzeli iz banke, poroča o morebitnem primanjkljaju in samodejno piše račune za krvodajalce, banko, kliniko in pacienta.

• Posebna naprava IBM-1400 vsako leto preveri 500.000 krvnih slik pa tudi kemičnih in bakterioloških testov za univerzitetno kliniko v Columbiji (ameriška zvezna država Missouri).

Elektronski računalniki so se izkazali tudi kot pomočniki pri ugotavljanju bolezni v posebnih primerih. Tako je ameriška tovarna Bechman izdelala elektronsko napravo, ki posluša, kako bije srce, in uporabljajo jo pri sistematičnih pregledih srca, saj že v treh minutah ugotovi, ali otrokovo srce pravilno bije.

Neki drug računski robot, ki v 15 sekundah analizira krivulje srčnih tokov — poroča dr. Donald Schpecht s stanfordske univerze v Kaliforniji — je ugotovil pol več bolezenskih izprememb krivulj srčnih tokov kakor pa skupina zdravnikov, ki je opravljala isto delo.

Tako ni nič čudnega, da so elektronske možgane začeli uporabljati tudi za

bolj zamotano ugotavljanje bolezni. V mnogih državah preskušajo, kako bi sestavili programe za takšne elektronske računalnike. Prof. Schaefer je tako zapisal: »Očitno se zdi, da vse tisto, kar mora zdravnik primerjati s svojim nepopolnim spominom, lahko veliko bolje opravi računski stroj. Potrebno je le, da takšnemu stroju znanstveniki skrbno sestavijo program.«

In takšen program so sedaj sestavili tehniki tovarne IBM. Trudili so se vse leto, in zdaj ugotavlja zdravnik Moore, da je osnovno vprašanje pri sestavljanju programov za elektronske zdravnike, kako pripraviti sposobnega zdravnika, ki logično misli, da bi vse svoje znanje razčlenil v kar najmanj obsežna gesla.

Diagnostični stroj iz Yorktown Heights pa je šele začetnik generacije še bolj sposobnih avtomatov. Ta mesec sta namreč dve ameriški tovarni začeli pripravljati gigantski diagnostični roboti:

Skupaj z elektronski letalskega in vesoljskega koncerna Lockheed preskuša največje in najbolj znano diagnostično središče na svetu — klinika Mayo iz Rochestra — v kolikšni meri bo mogoče avtomatizirati preiskave in zdravljenje 200.000 bolnikov, ki vsako leto pridejo v to bolnišnico. V ta namen bodo v spomin elektronskih možganov vcepili 2,6 milijona opisov bolezni iz obsežnih arhivov klinike Mayo.

LADJE

29 MOŽ UKROTI 150 000 TON

Največja ladja na svetu, orjaški japonski tanker »Tokyo Maru« že devet mesecev reže svetovna morja. Orjaška ladja je kmalu ne bo več rekorderka: v Kieu se grade tanker, ki bo nosil 30.000 ton več in Japonci mrzlično dokončujejo 205.000-tonski tanker »Idemitsu Maru«.

150.000-tonski tanker »Tokyo Maru« pa je še vedno ladja, ki jo velja pobliže spoznati, saj je čudež avtomatije. In to ni vse: graditelji »Tokyo Maru« so bili pionirji novih ladjedelniških metod.

Na krovu druge največje ladje na svetu, na tankerju »Nischo Maru« z nosilnostjo 130.000 ton, je 71 mornarjev — na »Tokyo Maru« pa je 29 mož dovolj, da so kos 150.000 tonam. Ni je ladje, kjer bi bile naprave za krmarjenje tako zelo avtomatizirane, kot so na »Tokyo Maru«. Ko ladja dvigne sidro, krmarju ni več treba drugega kot da pritiska na gumbe, in ladja se tako rekoč vodi kar sama. S pritiskanjem na gumbe v osrednjem komandnem prostoru regulirajo tudi parne kotle, generatorje in celo krmilni stroj. Ladjino »centralno živčevje« samodejno upravlja tudi naprave za polnjenje in praznjenje tankov ter ureja polnjenje posod z balastom. Naprave delujejo tako natančno in zanesljivo, da balast prazni jo ali polni jo kar ob tistem času, kot tu di polni jo oziroma prazni jo tanke z gorivom. Naj zapišemo še to, da s povelj-

niškega mostu upravljajo vitla za dviganje sider na krmilni in na premcu.

Omenili smo že, kako zelo sodoben je bil način gradnje tega velikanskega tankerja. V dvoranah ladjedelnice so posebej in vsakega zase zgradili in zvarili po 80 ton težke sestavne dele ladje, ki so jih potem drugega za drugim nizali na gredelji. Na vseh zunanjih stenah ladje ni niti ene same zakovice: ves trup so zvarili od začetka do konca.

Tako velike ladje še ni bilo: dolžina 306,5 metra, širina 47,5 metra. Površina krova tankerja meri 13.000 kvadratnih metrov in poveljniški most je 42 metrov nad krovom, saj z nižjega sploha ni mogoče pregledati vse ladje in je tako tudi ne bi mogli krmariti.

»Tokyo Maru« poganja ena sama turbina, ki ima 30.000 konjskih moči in ladja tako potuje s hitrostjo 17 vozlov ali več kot 30 kilometrov na uro. Ladijski vijak je največji, kar so jih bili kdaj izdelali na Japonskem, in meri v premeru 8,5 metra ter tehta 40 ton.

Naenkrat naloži tanker 190 milijonov litrov nafte. Vso to ogromno količino zemeljskega olja spravijo v devet tankov, med katerimi drži največji 20.000 ton. Prav samodejne naprave pa omogočijo, da tanker iztoči ves tovor prej kot v 12 urah.

490 LITROV

TOVARIŠ IGNAC JURKOVIĆ IZ ZAGREBA, DONJE VRAPČE 65

nam je dejal: »Pred nakupom avtomobila NSU-PRETIS TYP 110 sem pregledal prospekt in zapazil izrazito velik prostor za prtljago, prostornine 490 litrov.

Sprva se mi je zdel podatek sumljiv, sedaj pa sem se sam prepričal, da je to popolnoma resnično.«

VSE, KAR POTREBUJETE NA POTOVANJU IN ŠE MNOGO DRUGIH STVARI LAHKO ZLOŽITE V PRTLJAZNI PROSTOR AVTOMOBILA NSU-PRETIS TYP 110.

PRETIS

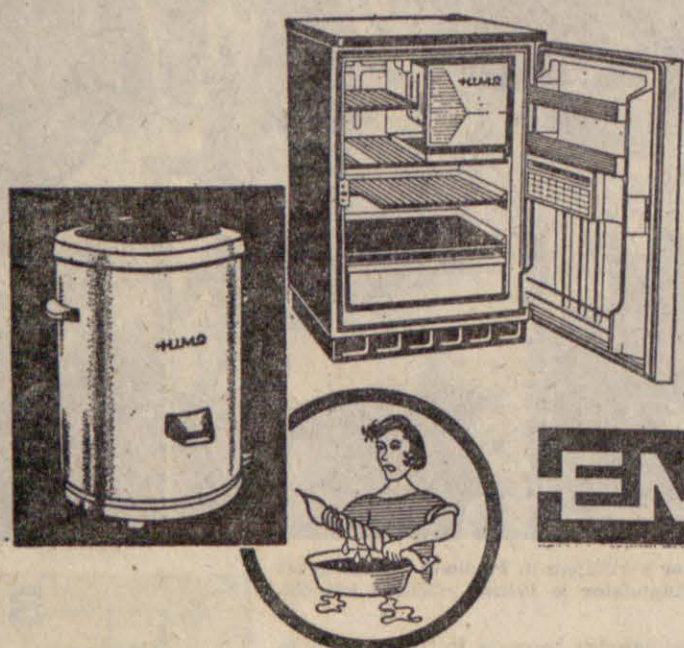
PREDUZEČE TITO SARAJEVO

PREDSTAVNIŠTVI: BEOGRAD, Terazije 27/1 ZAGREB, Martićeva 11

- * PROSTORNINA MOTORJA 1100 ccm
  - * JAKOST MOTORJA 53 KM
  - * BREZ PODMAZANJA, SERVISNI PREGLED VSAKIH 7500 km
  - * ZRAČNIK HLAJENJE MOTORJA
  - * MENJALNIK POPOLNOMA SINHRONIZIRAN S 4 BRZINAMI
  - * IZRAZITO VELIK PROSTOR ZA PRTLJAGO
  - * CENA AVTOMOBILA NSU-PRETIS TYP 110 1590 USA\$ ali 6360 DM. V TEH CENAH SO UPOŠTEVANE VSE DAJATVE (CARINA IN DAVEK NA PROMET)
  - * CENA V N DIN 20.060 IN DAVEK NA PROMET
- PO VPLAČILU CELOTNEGA ZNESKA ZA TUJO VALUTO DOBAVA VOZILA V 15 DNEH V PRETISU SARAJEVO VPLAČILA ZA TUJO VALUTO V CELITI ALI V OBROKIH POSLJITE NA NASLOV:
- »PRETIS« SARAJEVO, tekoči račun pri KB SARAJEVO 101-1-721 ali CEFRA GmbH, München 15, Bayerstrasse 33. Bank für Gemeinwirtschaft AG München - Konto 7809.
- VPLAČATE LAHKO VI, VAŠI SORODNIKI IN PRIJATELJI. ZA VPLAČILA PREK CEFRE GARANTIRA »PRETIS«.

UGODEN NAKUP ZA DEVIZE

GOSPODINJSKE APARATE, HIMO HLADILNIKE, CENTRIFUGE IN TOBI ŠTEDILNIKE DOBITE NAJCENEJE, ČE JIH PLAČATE V TUJI VALUTI

Naročila in informacije: ZP - ELEKTROINDUSTRIJA IN SPLOŠNA MONTAŽA - MARIBOR

Izdelke lahko kupite tudi pri trgovskih podjetjih pooblaščenih za devizno prodajo.

PRINCESA SE SLAČI

Zmeraj, ko jo kliče dolžnost, odide princesa iz odličnega hotela Apollonia v stokholmski diplomatski četrti Ostermalm...

ZLATA JAMA NA FIUMICINU

Švicarske tovarne ur, ki so pošiljale svoje dragocene blago prek rimskega letališča Fiumicino v svet, so si končno oddahnile: policistom iz Švice je v sodelovanju z Interpolom in rimsko policijo uspelo najti možakarja...

POZABLJENE MILIJARDE

James Stefan, mizar iz Auguste v državi Maine, je popravljal staro pisalno mizo, ki jo je kupil na dražbi starin...

ŠTEVILKE PARCEL NA DAVKARIJI

Kako naj naredi, je 35-letni Jozo Karakas zvedel na weisbadenskem glavnem kolodvoru...

na weisbadensko davkarijo in prošil za davčno olajšavo. Z dokumentom, pisanim v hrvaščini, je potrdil, da ima doma ženo in dva otroke...

PREDNOSTI MODERNEGA STANOVANJA

Da nove hiše ne razpadajo samo pri nas, marveč tudi v Veliki Britaniji, je pripravljena potrditi družina Fox iz Hartforda...

RAZPIS ZA DELOVNO MESTO STRAHU

Zbrana na spiritističnem večeru na gradu Margaux je skupina aristokratov in lastnikov najlepših gradov v vina bogati borjordski pokrajini...

TO SE PRIPETI SAMO

... na BORNEU: Mesto Sandaken je najelo dva Pigmejca, ki s piščalko vabita potepene živali...

... V MIAMIJU: Gospa Morse je na sodišču prepoznala vlomilca po brazgotini na obrazu...

... V DENVERJU: 18-letna Shelly Horse je zaradi prometnega prekrška morala plačati 100 dolarjev kazni...

ki je bil precej drag, vendar pa tudi uspešen, kajti »Times« je časnik, ki je še do nedavna objavljaval oglase celo na prvi strani...

ŠESTDESET VOLTOV ZA NEZVESTE

V dobrih starih časih so zakonske žene svoje nezveste partnerje prevzgapale z valjarji in podobnimi pripravami...

Karl Prantstraller Velesemenarna GRADEC Klosterwiesgasse 2 GRADEC — Andritz, Reichsstrasse 44

PETOVIA PTUJ kumarice

Priporočljivo za vsako gospodinjno Pasterizirane kumarice v kislu

Obiščite HOTEL „SLON“ IN SE PREPRICAJTE O NAŠIH PRVOVRSTNIH SPECIALITETAH TER SOLIDNI POSTREŽBI!

NAROČAM ilustrirano revijo „TOVARIŠ“ ime: Ulica: Mesto: Država: Posamezna številka stane 1,50 Ndin (150 starih din), mesečna naročnina 6 Ndin (600 starih dinarjev)

ZAKAJ SE JE UBIL HEMINGWAY?

»To je zamašek šampanjca Mumm, mi je pojasnil. Med vojno sem imel kot talisman neki rdeč kamen, ki mi ga je podaril moj sin Bumbo...

»Opotovala sva v Nemčijo in se nastanila v hotelu, ki ga je vodil neki Herr Lint. Da bi lahko plačeval hotel, sem se šel smučarskega učitelja...

»Zelo rad imam ta park,« mi je zaupal Ernest, »zakaj prav ta park nas je rešil lakote. Tiste dni, ko je bila shramba do kraja prazna, sem dal Bumbija, ki je imel tedaj kako leto, v vozček in ga odpeljal do Luksemburškega parka...

PANORAMA

šno pregnal dolčas, se je začel pogovarjati s sosedo, najprej čez okno, potem pa kar v svojem stanovanju. Potem ko se je doobra izuril v tej najstarejši športni panogi, je možakar, ki ima dva otroka, ugotovil, da ga je začela peči vest: zaveda se šla tako daleč, da si je celo poskušal vzeti življenje in je končno vse skupaj priznal ženi. Le-ta se je potožila zdravnikom v bolnišnici, ti pa so ji svetovali »terapijo zoprvanja«. Mož je privolil, nato pa je doživel usodo belih mišk in morskih prašičkov. Zapri so ga v temno sobo, kjer so mu z dia-projektorjem izmenoma prikazovali slike soproje in tiste, ki mu je pomagala skakati čez plot. Kadarkoli se je na platnu pojavila soseda, so v možakarja sputili približno sedeset voltov elektrike; ko pa je bila na vrsti žena, mu je magne-tonski trak pripovedoval, kaj vse si je prizadejal, ko se je zabaval s sosedo. »Gospod X«, ki pred terapijo — kljub hudim očitkom vesti — ni in ni mogel pozabiti na sosedine ljubeznosti, je po šestih polurnih terapevtskih mukah znova stopil na pravo pot.

LOUISBURG

DVIGNILI SO POTOPLJENI ZAKLAD

Vrli Louisburčani so Alexa Storma seveda imeli za norega. Kako tudi ne, saj je vstal vse svoje prihranke v nakup čolna in potapljaške opreme, da bi se z dvema tovarisema dvignil zaklad z morskega dna! Ti trije zanesenjaki so dolgo mesece brskali po blatu in pesku. Potem so lepega dne našli poleg razbitine iz 18. stoletja kup srebrnih in zlatih novcev — vrednih kakih štiri sto milijonov dinarjev. Zjda so Alex Storm in njegova prijatelja bogati. Kanadska država prejme samo deset odstotkov vrednosti. »Zagledal sem kup sivih novcev,« pripoveduje rojeni Holanec Storm, »vendar pa nisem upal verjeti lastnim očem. Sledilci sem dojel: pod memoji je bila francoska ladja, ki se je v letu 1725 potopila pred to obalo. Na novih se je bleščala podoba Ludvika XV., sončnega kralja — bleščala se je tako, ko da bi bili novci šele včeraj skovani. Bojna ladja Chameau je v tistem

letu odplula iz Francije proti Kanadi. Na krovu je bilo 310 potnikov, svinstvo, živina, smodnik, orožje, vreče s čvrstimi kroglami in... 300.000 francoskih liver, plačilo za kraljevske čete v Kanadi. V noči 26. avgusta 1725 je ladja v viharju naletela na čer, ki se odleti imenuje po njej, se raztrčala in potopila. Ničse se ni rešil. Ze takrat so hoteli dvigniti denar, toda podvig se ni posrečil. 1914 se je na istem mestu potopila še neka druga ladja. Ko je neki potapljač iskal to ladjo, je na morskem dnu odkril nekaj kovancev. Najdba mu ni dala spati, toda iskanje je plačal s svojim življenjem. V tridesetih letih sta iskala dve skupini, prva ni našla počenega groša, druga pa je topove. Alex Storm se je v Kanado preselil leta 1959 in se kot potapljač zaposlil na nekem rešilnem čolnu. Holanec je kmalu zvedel za zgodbo — domačini so je rekli »pravljica« — o potopljeni Chameau. Zgrabila ga je zlata mrzlca. Poleti 1961 se je prvič potopil ob Chameaujevi čeri in zagledal topove in krogle, drugega pa nič. Čez čas je izbrskal iz morskega dna droben srebren novček, vendar pa je zjad vedel, da je na sledi zakladu. V naslednjih letih si je pri kanadski vladi izposlil dovoljenje, da sme iskati, si našel pomagala in nakupil opremo. Dave MacEachern, inženir za merjenja in amaterski potapljač, in Harvey MacLeod, ribič in mornar, sta postala njegova »delničarja«. Vsi trije so spravili skupaj trideset milijonov dinarjev in si kupili ribiški čoln »Marilyn B II«, razen tega pa si iz pariškega arhiva priskrbeli komplet opis nesreče Chameau z risbami vred, ki so bile s pomočjo birokacije preživele stoletja. Iskanci zaklada so zakoličili področje in se lotili dela. Spet cele tedne ni bilo nikakršnega uspeha, tedaj pa je Storm našel miniaturni top, srebrno žepno uro z napisom »Hanet, London« in nekaj svinca. Upanje je raslo in konec poletja se jim je sreča široko zasmejala. Sivo zeleni kup kovancev, ki so jih bili potapljači zmosli na krov, je dihal po sodi in jodu. Možje so bili kakor pijani, oprtali so si vreče z zakladom in jih odnesli v Stormovo stanovanje. Njegova žena je pravkar pripravljala večerjo za otroke, ko so pritalovi obojevi možje. »Alex, pazi, da mi ne zamažeš tal,« je zaklicala. Potem so se novci usuli po podu in žena je plajala v hysteričen smeh, saj že skoraj ni več verjela v zaklad iz osemnajstega stoletja. Možje so našli vsega 11.000 srebrnih kovancev in 2.000 zlatih, Louisdordjev. Razen tega pa

še srebrne nože, in vilice, ročaje mečev, posodo in čaše, kar je zdaj razstavljeno v Louisburškem muzeju. Strokovnjaki so bili najde preiskali. Ko bo država svojih deset odstotkov pobrala, bodo možje še vedno bogati. Pravi Alex: »Bila je sreča, nič drugega. Najti tam spodaj zaklad, je prav tako kot odkriti iglo v peskovniku.«

AUBERVILLIERS

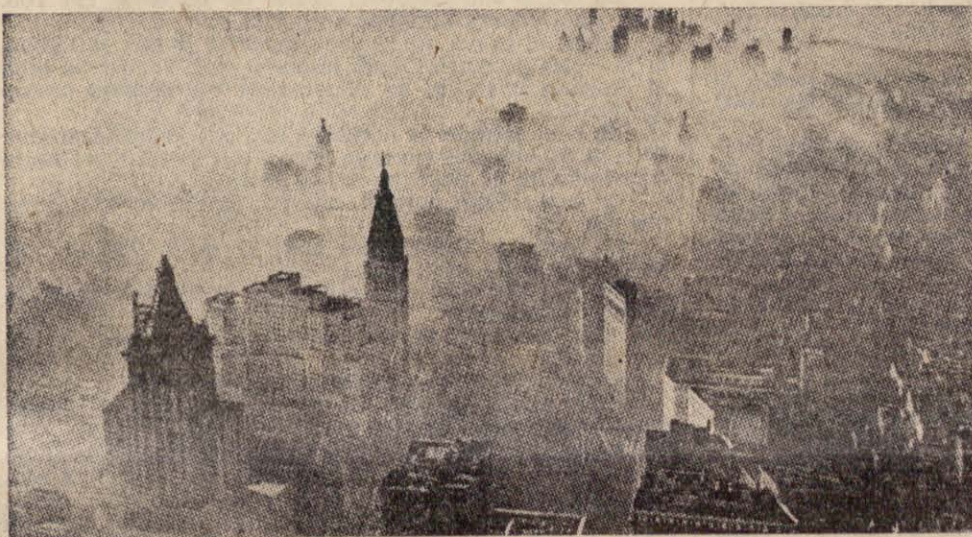
»OSTRA« KONKURENCA

Trije najvišji uslužbenci metalurškega podjetja »Assi-Metaux« iz Aubervilliersa sprva niso vedeli, kaj naj si mislijo, ko je enega od njih poklical neznanec in mu po telefonu povedal: »Imamo fotokopije vašega računovodstva, pravega in ponarejenega. Če nečete, da jih izročimo policiji in davkarji, boste morali odšteti šest milijonov novih frankov.« Možje so bili najprej prepadeni, nato pa so se v restavraciji »Claridge« zbrali k vojnemu posvetu. Sklep je bil: nesramnega izsiljevalca je treba ujeti. Ko je skrivnostni poznavalec računovodstva klicnal vnovič, so bili z njim prijazni. Računovodstvo da je težavna reč, so rekli, in prav lahko se je zmotiti; ne da bi hoteli prevarati državo, le za pomočo gre, ki pa bi jo davkarja gotovo resno vzela. In ker je tako, so pripravili plačilo tistih nekaj milijonov... »Izročite šest milijonov frankov mojemu pravnemu svetovalcu Gastonu Gontranu,« je izjavil neznan izsiljevalec na vse to in odločil slušalko. Ko se je nesrečni Gontran s svojim vozilom pripeljal na kraj, ki ga je označil izsiljevalec, je naletel na zasedo, pripravljeno po vseh pravilih vojaške znanosti. Gontranu so v hipu potegnili iz njegovega avtomobila in ga strpali v avtomobil podjetja. Poglavitno vprašanje je pa so mu zastavili šele, ko so prišli na glavni sedež družbe »Assi-Metaux«. Na vprašanje, kdo ga pošilja, je Gontran izjavil: »Gospod Roger Larede, upravni svetnik, me je poslal. Rekel je samo, da moram prevezeti nekakšen zavoje.« Gontranu so izpustili šest ur kasneje; možakar se je brž odpravil na policijo, kjer je vložil prijavo zaradi ugrabitve. Ta čas so trije šefi »Assi-Metaux« najeli pet poklicnih pričanov, katerih naloga je bila nadzorovati Laredeja. Le-temu je sicer uspelo, da se je prebil skozi njihovo blokadno pa tudi sledi je zamešal za seboj. Vtem pa so se na prizorišču pojavili policisti, ki so svoje delo opravili z nekaj več strokovnosti: razen najetih gangsterjev so prijeli tudi tri vodilne osebnosti iz »Assi-Metaux« — ker so ugrabili Gontranu — nato pa še Laredeja, ki pa ni molčal: povedal je, da ga je v izsiljevanje zapletel konkurenčni metalurški mojster Jean Schnachter, ki se je po vsem tem prav tako znašel za zapahi.

PARIZ

CHANTAL NI VEDELA ZA OČETA...

Še en »rožnati balet« je odkrila pred dnevi policija v Cannesu, ki bo v prihodnjih dneh pretlapala vest približno petdesetimi ljudem v starosti od 30 do 70 let, ker so osumjeni, da so zapeljali približno toliko mladoletnih deklet. Zadeva je prišla na dan potem, ko je petnajstletna Chantal lepega dne ugotovila, da je noseča; ugotovila sta tudi oče in mati. Na njuna vsiljiva vprašanja o očetu otroka, ki je bil na poti, Chantal sprva ni hotela odgovorjati, potem pa je gladko priznala, da ne ve, ker je bilo morebitnih očetov preveč. Po tem priznanju se je klobčič začel hitro odvijati. Chantal je namreč povedala, da je skupaj z mnogimi drugimi dekleti približno istih let sedelovala na »domačih zabavah«, ki so jih pripravljali redno ob četrtek in soboto, enkrat v stanovanju štiriindesetletnega trgovca z avtomobilu Jeana Pajola, drugič pa v hiši zakoncev Brechon, ki sta med krajevnimi odličniki uživala dober sloves (mati hišnega gospodarja Alaina Brechona pa je bila celo sila aktivna članica za pomoč iztirjenim mladini). V teh dveh stanovanjih so se dvakrat na teden zbirali številni »prijeteljci« gimnazij, ki so jih zbirali »prijeteljci« posredovalci. Čas so zapravljali s plesanjem, gledanjem pornografskih plesov, s slačenjem in podobno. Prijava, ki so jo vložili Chantalin stari, je doslej pomagala za rešetke petim moškimi in eni ženski, vendar je policija

NEW YORK BREZ ZAHODNEGA VETRA

Od Bostona do Baltimora, po vsem ameriskem severovzhodu, so tradicionalni zahvalni dan — četrti četrtek v novembru — praznovali v smogu. Debela in negibna plast megle in izpušnih plinov je grozila, da bo terjala smrtno žrtev, podobno kot jih je terjala zloglasna londonska megla leta 1952, ko je zaradi nje umrlo okoli 4000 ljudi. Kriv pa je bil zahodni veter, ki ni in ni hotel zapihati, in pa plast toplega zraka, ki se je usleda na New York in ves severovzhod dan pred zahvalnim dnem. Samo dan kasneje je je količina strupenega ogljikovega monoksida in pa žveplovega dioksida povečala za petkrat nad običajno mero. Mestne oblasti so ob prvih opozorilih znamenjih zaprosile industrijo, naj preneha uporabljati nafto in premore ter si pomaga raje z naravnim plinom, za katerim ne ostajajo škodljivi ostanke; hkrati so v New Yorku zaprli enajst velikih peč, v katerih vsakodnevno sežigajo na milijone ton odpadkov velikega mesta. V samem Manhattanu so pozvali vse ljudi, ki imajo bolezen srca ali dihal, naj ne odhajajo na ulice, enak poziv pa je bil namenjen tudi staršem otrok, ki so bili mlajši od dveh let. Tretjega dne je zastrupljenost ozračja dosegla nevarno mejo, iz Philadelphije pa so sporočili, da je desetkrat večja od običajne — doslej rekord. Ker vremenoslovci niso napovedali izboljšanja, so mestne oblasti četrti dan razglasile pripravno stanje prve stopnje, ki obsega poziv vsem uporabnikom tekočih goriv, naj prostovoljno zmanjšajo uporabo tih goriv ali pa se ji odrečejo (v pripravnem stanju druge stopnje je prepoved obvezna). Kaže, da poziv ni pomagal, saj so se v središču mesta še vedno valile reke avtomobilov, predvsem potrošnikov, ki so se po praznikih znova zgrnili v trgovine. Akcija mestnih oblasti torej ni razčistila ozračja, pač pa ga je večerna ploha konec tedna, za njo pa zahodni veter, ki je spet zapihal in ki iznad mesta odnese dnevno kakih deset milijonov kilogramov uplunjeve umazanije. Severovzhod si je spet oddahnil, toda v New Yorku se bolj zaskrbljeno kot kdaj doslej vprašujejo, kako bo prihodnjic.

ZAKAJ SE JE UBIL HEMINGWAY?

Jem in z žepi, polnimi zrnja, sem čakal prav na ta trenutek. Kot dober družinski oče, ki ima rad golobe, sem sedel na klopi in potem s pogledom poiskal najbolj tolstega in največjega v golobjem troju. Luksemburški park slovi po lepoti svojih golobov. Ko sem se enkrat odločil, je bilo treba samo še z zrnjem privabiti žrtev, in potem zaviti vrat in jo porinjati k Bumbuju pod oede. Tisto zimo so se nam golobi kar zagabili, toda priznati je treba, da so nas kar dobro rešili pomanjkanja. Kak čudovit otrok je bil Bumbuj! Odlično je igral svojo vlogo in nikdar me ni izdal.

Od tam sva potem odšla proti Harry's Baru v ulico Daunou, kjer je bil Ernest svoj čas eden prvih gostov. Sedaj mu ni bil bar prav nič všeč, ker je po njegovem mnenju postal »preveč slikovit«, toda še vedno je imel rad svojega starega prijatelja Harryja in hotel ga je obiskati.

Toda bilo je že tako, da sem prav tem pisateljem leta in leta pripovedoval svoje najboljše zgodbe iz vojne in potem opazil, da so jih uporabili v svojih knjigah. Tako sem ugotovil, ko sem začel delati, da je še edina država, ki mi je ostala, Italija. Vsaj glede nje sem bil povsem miren, zakaj je malo jui tedaj že bilo v Italiji in skoraj gotovo je bilo, da niče ničesar ne ve o vojni, ki se je tam bila.

VENDETTA PRI »LIPPU«

»Vedno sem imel velike težave s tem, da so drugi kradiji moje ideje. Med drugo svetovno vojno sem veliko potoval z nekimi pisateljem, ki sem ga poznal že zelo dolgo in s katerim sem se pogovarjal kot s pravim prijateljem.

Nekoga dne, ko sva praznila kozareček, sem mu pokazal, da lahko na bombniške in sploh letalske napade še najbolj opozori živina na poljih s svojim vedenjem. Če opazujem čredo krav, sem mu rekel, lahko še vešč ko prej, preden karkoli slišim, napovem, da se približuje letalo. Krave namreč na vsem lepem obstoje, ne pasejo se več. One vedo.

Nekaj dni kasneje sem videl, kako drugi vojni dopisniki čestitajo mojemu prijatelju pisatelju, pa sem se vprašal zakaj. Pošal je svojemu časniku odličan članek o tem, kako živina reagira na približevanje letal, mi je pojasnil eden izmed novinarjev. Malo sem pobrskal po člankih in tako odkril, da ta tovariš že dolgo časa uporabljala moje ideje in da je napisal že več člankov, ki so temeljili prav na tistih podatkih, ki sem jih hotel uporabiti v svojih člankih. »Poslušaj, baraba,« sem mu rekel, »če mi samo še nekaj ukrađaš, te bom ubil.« Dva dni kasneje je poskrbel, da so ga poslali na Pacifiko.

»Luknja v zidu« je kavarnica, v katero pridete z bulvarja Kapucinov, nasproti »Café de la Paix«, nadvse znava svojemu imenu, saj lahko greste mimo nje kar nekajkrat, ne da bi jo sploh opazili. Ernest mi je hotel pokazati, kako je sedel na dnu te »luknje«, obložene z zrcali — bolj je sedel v dvajsetih letih kot sedaj — vsakič, ko mu je grozilo kak masševanje.

»Dan po izidu »Sonce vzhaja in zahaja« so me opozorili, da je Harold Loeb, Robert Cohn iz moje knjige, izjavil, da me bo ubil, takoj ko me bo srečal. Brzjavil

sem mu, da bom v »Luknji v zidu« tri večere zapovrstjo, in da me bo tako lahko našel brez težav. Kot lahko vidite, sem si izbral ta lokal prav zaradi zrcal na zidu, zato, ker lahko vidite tiste, ki prihajajo, in opazujete vse njihove gibe, če sedate na konec dvorane v kako ložo. Cakal sem tri dni, toda Harolda ni bilo. Teden kasneje sem večerjal pri »Lippu«, kjer je prav tako veliko zrcal, pa sem opazil Harolda, kak vstopa. Stopil sem k njemu in mu ponudil roko, ki jo je stisnil. Še preden se je zavedel, da sva smrtna sovražnika. Naglo je umaknil roko in jo skrivil za hrbet. Povabil sem ga na kozareček, toda odklonil je. »Nikdar več,« mi je rekel. »OK! Pa pij sam,« sem rekel in se vrnil k svoji mizi. Naglo je odšel iz gostine, in tako je bilo te vendette konec.

Ernest mi je tudi povedal, da je bila Brett iz njegove knjige Lady Duff Twysden. Umrla je za jetiko, ko ji je bilo 43 let. Vsi, ki so nosili njeno krsto, so bili njeni ljubčki. Ko so prišli iz cerkve, kjer je bil pogrebni obred, je enemu izmed teh žalujočih ostalih spodsnilo na stopnišču. Krsta je padla na tla in se odprla.

»Ali ste razen Loeba in lady Duff Twysden tudi druge osebe vašega romana izoblikovali po ljudeh, ki so šli z vami na bikoborbe v Pampeluno?«

»Seveda, uporabil sem vsa topla. Ne, to ni povsem res. Predvsem sem uporabil Pata Swazeya: on je Mike Campbell v romanu; Bill Smith, ki je bil čudovit fant, s katerim sem pogosto ribaril, mi je lepo pomagal, ko sem ustvarjal lik Billa Gortona; Jake Barnes... moj bog! Jake... Ko sem bil v italijanski armadi, me je eden izmed drobec granate zadel tudi v modo, in tako sem preživel nekaj časa v oddelku ranjenecv v genitalno urinarnične organe in tam videl uboge fante, katerim je vse odrgalo. Večino so poškodovale mine, ki so bile postavljene tako, da so eksplozivne prav med nogami, to pa seveda po neizpopitni svabski teoriji, da prav nič hitreje ne demoralizira vojaka kot to, da mu je razneslo lajce.«

»Toda Jaku se ni zgodilo to, kajne?«

»Ne. In prav to je izredno pomembno. Modo je bilo nedotaknjeno. Ostalo mi je samo to, vse je lahko doživjal kot povsem normalen človek, ne da bi lahko hkrati karkoli storil. Bistveno je bilo, da je šlo za telesno in nikakor ne za psihično poškodbo.«

te prvovrstne kave se je popilo v letu 1965

95 MILIJONOV škodelic

doslej zbrala seznam, ki šteje kakih petdeset ljudi, med katerimi je tudi nekaj zdravnikov in bolničark, ki so dekleto odpravljali »nesrečne posledice«.

AUCKLAND

KOSILO Z ARZENIKOM

Dama iz visoke novozelandske družbe, žrtev duševne depresije, je naredila samomor z arsenikom. Da pa njena smrt ne bi povzročila škandala, je zastupila tudi več svojih gostov: kajpada z manjšimi dozami arsenika, tako da razen slabosti in želodčnih bolečin niso imeli drugih težav. Načrt, ki ga je pripravila, pa je bil le deloma uspešen: kot nepričakovana žrtev je umrl enajstletni deček, za katerega je bila doza, ki jo je samomorilka namenila svojim gostom, premočna. Zgodbo so objavili tridesetega novembra na sodišču v Aucklandu po sedmih mesecih preiskav in potem, ko je policija zaslišala 1400 ljudi. Njena protagonisti je štirinajstletna Marijete Edna Ellingham, ki je desetega aprila letos povabila v goste nekaj petnajst uglednih gostov, med njimi tudi nekaj uglednih pravnikov, ki so bili navzoči na mednarodnem pravniškem kongresu, in predsednika britanskega pravižnega sodišča lorda Denninga, človeka številka dve v britanskem pravosuđu. Povabljeni so se zbrali v podeželski rezidenci Ellinghamov, in to je bil tudi vzrok, da je Ellinghamova lahko sama pripravila jedila za povabljenec. Pripravila pa jih je tako, da je vse kromične posula z manjšimi količinami arsenika, medtem ko pri sebi ni skoparila. Posledice so bile takšne, kot je pričakovano, saj je bilo večini gostov rahlo slabo in bolel jih je želodec. »Ne bojte se,« jih je tolažila Ellinghamova, »saj imam med nami zdravnika.« Nekaj ur potem, ko so gostje odšli, je Ellinghamova umrla. Dosegla je tisto, kar je očitno hotela: množična zastrupitev naj bi namreč prepričala preiskovalce, da je njena smrt posledica nesreče in da torej ne gre za samomor. S tem pa zadeve še ni bilo konec. Ena od gostij je vzela s seboj kosoško bedro in ga odnesla svojemu enajstletnemu sinu. Za tega pa je bila doza arsenika premočna, in dva dneva kasneje je izdihnil. Policija je začela preiskavo, ko je hišni zdravnik Ellinghamove izrekel mnenje, da njena smrt po vsej priliki ni naravna, ker je že pred tem nekajkrat izročila samomorilske namene. Preiskava pa je pokazala, da so bili gostje Ellinghamove že pred tem v nevarnosti, saj si je pri kuhinji večkrat pomagala z arsenikom.

MED DVEMA TEČAJEMA

OPOMIN IN CIGARA

● Policija v zahodnonemški pokrajini Porenje—Westfalija je prišla na izvirno zamisel v pripravah na »obračunavanje« z novoletnimi veseljaki. Voznike, ki bodo med prazniki vozili prehitro, bodo opomnili in jim... dal cigaro, ki jo bodo pokadili, ko bodo razmišljali o svojem prekršku.

NAPOSLED PISMENA

● Bolje pozno kot nikoli, pravijo Italijani in ta rek očitno spoštuje 104-letna črka Lillie Lester iz Athens v Teksasu, ki je pet mesecev obiskovala tečaj za nepismene in zna zdaj brati, pisati in celo reševati preproste račune.

OTROCI NA DUCATE

● Drugačne skrbi kot Lillie Lester ima Ildefonso Human iz Peruja, ki ima sicer ravno toliko let kot ona. Ildefonso, ki je najstarejši prebivalec Peruja, se namreč ne more spomniti, kolikšni otrok je imela doslej.

KAMPING V SIBIRIJI

● Ob Bajkalskem jezeru v Sibiriji nameravajo urediti prvi sovjetski nacionalni park. Reč bo seveda tako veliki državi primerna. Za začetek bodo uredili 13.000 kvadratnih kilometrov, na posled pa bodo razširili ta »rezervat« na 40.000 kvadratnih kilometrov. V kampingih, bajtah in penzionih naj bi bilo prostora za pol milijona turistov letno.

NAJSREČNEJŠI

● Najsrečnejši človek minulega tedna v Sovjetski zvezi je prav gotovo Sofer Aleksej Lušnikov, ki je pomagal na poljih pri poriranju krompirja in je našel čeden žak »krompirčeka«, ki tehta 200 gramov. Zgodilo se je v okolici Jakutska, kjer so v zadnjem času odprli več rudnikov zlata.

SERVIS ZA NASVETE

● Za tiste Parizane, ki ne vedo, kako naj bi najlepše in najpriljetneje obdarili znanca, prijatelja in sorodnike za novoletne praznike, so letos odprli »Telefonski servis za darila«. Daril vam sicer ne pošljejo po telefonu, pač pa vam posebej za to izurjena dekleta svetujejo, kakšno darilo naj kupite tašči, daljnjemu sorodniku, mlademu prijatelju, sosedovemu otroku ali skratka, komurkoli.

POJOČI ČEP

● Nekaj iznajdljivi ameriški inštalater je iznašel pojoči čep za kopalne kadi. To čudo bodo v kratkem začeli prodajati tudi v Evropi. Medtem ko iz kadi odteka voda, prihajajo iz čepa prijetni zvoki. V kopalnici torej ne bo treba več prepevati.

KRSTE SO AMBALAŽA

● Tako vsaj menijo uslužbenci pogrebnega zavoda v Memphis v ZDA. Po desetih letih žolčnih debat in omahovanja so se namreč zdaj vpisali v sindikat. Tako dolgo se niso mogli odločiti za to, ker niso vedeli, h kateremu sindikatu naj se priključijo. Najprej so razmišljali o sindikatu transportnih delavcev, naposled pa so si premislili in izbrali — sindikat delavcev embalažne industrije.

VSAK ČETRTEK

NOVA ŠTEVILKA SLOVENSKEGA TEDNIKA S STRIPI

ZVITOREPEC

ZA VAŠE RAZVEDRILNO STRIPI HUMOR

IZGUBITI ŽIVLJENJE

5

Dolgo sta molčala. Webb se je počutil praznega, ni pa ga bilo strah, kot je bil mislil. Dekle je dejalo: »Torej sem imela prav, da sem se vam tudi jaz izpovedala.«

»Mislim, da.« Čutil je, da se mu izmika, in je nadaljeval: »Od takrat se nisem spal z nobeno žensko.«

»Preslišala ga je. Zato pa je odgovorila na vprašanje, ki si ga Webb ni upal zastaviti. »Da.« je rekla, »če se je to že zgodilo, je vaša žena lahko srečna, da je umrla. Nikar si ne želite, da bi preživela.«

»Gotovo si želim, da bi bila živa. Vsako minuto si to želim! Kako morete reči kaj takega!«

»Ne.« Zalostno je odkimala z glavo. »Tako zdaj pravite. Ko pa bi se bila vrnila po vsem, kar se ji je pripetilo ... Meni se je veliko manj kot vaš ubogi ženi, vendar sem ... pokvarjena ... za vse moške. Nikar šne njej tega ne želite!«

Prijazno ji je obrnil obraz proti sebi in popolnoma resno dejal, čeprav se je zavedal, da se hkrati tudi sam uči: »Ne, Mariane. To ni pokvarjenost. Pokvarjeni so moški, ki se stvari poskušajo. Nikakor ne njihove žrte.«

Narahlo se mu je nasmehnila, vendar si njenejša smeja ni znal razlagati. Potem je stopila na noge, in vrnila sta se prek ržba.

Matteo je vseh petindvajset kilometrov prehodil peš. Ko je prišel v Kristi, je bila že tema. Šel je naravnost v gostilno in ni z nikomer spregovoril, dokler ni z enim pozikom spil poln kozarec ledeno mrzlega piva, ki ga je bil s kretinjo naročil. Potem si je obrisal usta, se naslonil na točilno mizo in počasi pregledal sobo. V sobi je bilo pet ali šest mož. Eden je hitro vstal, se opravičil družbi in odšel v vas povedat, da je prišel Matteo.

Matteo je naslonil svojo puško na mizo, jo osvrknil s pogledom, potem še moške, in mimno vprašal: »No?«

Webb je sedel pri mizi v kotu in je sam kockal, da bi mu čes pred večerjo hitreje minil. Ničesar ni razumel. Pogledal je Mariane, ki je ravno čistila kozarce za točilno mizo. Skomignila je z rameni.

»No?« je Matteo ponovil.

»Zdaj ga ni tu.« je nekdaj odgovoril. »Tako kmalu se bo vrnil.«

»Počakal bom.« je rekel Matteo in okorno prisedel. »Kaj boš storil?« ga je nekdaj vprašal.

»Čakal bom.« je ponovil.

»Kaj boš storil, ko pride?«

Mateo ga je brezizrazno pogledal.

»Še ne vem.« je dejal.

Rumena svetloba oljenke je osvetlila odprta lesena vrata, na visokih smrekah so se prikazale senice. Med vrati je stal Jean-Louis. Znotraj se je še vedno hehetai stari in pobiral cigarete iz ovojčkov. Prazne ovojčke je zmečkal, potem ko ga je drugi starec odobravalno opazoval. »Ne bom pozabil.« mu je zaklical Jean-Louis. »Kri in tobak. Umorim Nemce! Eh, ti stari junaki! Jutri se vidiva. Še nekaj se morava zmeniti.«

»Da, še nekaj.« je kot odmev ponovil stari norec. »Še več pokola, več cigaret. Več, več!«

Jean-Louis je z roko zamahnil v pozdrav in se napotil proti vasi. Zelo je bil zadovoljen z večernim delom. Dvesto cigaret je sicer porabil, kar pa je bilo zelo malo v primeri s koristmi, ki si jih lahko obeta od starega bedaka.

Ugotovil je, da sta bila Maxovo navodilo in njegova slutnja pravilna. Dva tujca sta res ob določnem času ostala v Kristi. Oba je bil stari norec »zaustavil« na cesti in ju kot vse nepredvidene obiskovalce močno ustrašoval. Tudi njiju je njegov pogovor o ubijanju zelo zabaval.

Jean-Louis si je vse živo predstavljal: norega starca, ki se heheta in poskakuje, medtem ko tišči svojo puško na tleh; njegovo jezo in vpitje, ker ga nihče ne razume in ne ve, kaj je pravi pokol; njegovo radovednost in spraševanje, kdo sta. Prav tako si je tudi predstavljal oba pripadnika OAS, njuna vprašujoča pogleda, njuno zabavo, zaupljivost in morda tudi njuno pijanost. Kar videl ju je, kako sta, nič hudega sluteč, pripovedovala postarnemu norcu, da je tudi gibanje OAS, za katerega ni bil še nikoli prej slišal, doseglo lepe uspehe v pobujanju. Smejala sta se njegovi jezi in ga dražila z brezpomembnimi besedami. Vedela sta, da bo kmalu vse pozabil, kot je pozabil na vse po Verdumu. Vendar pa sta pozabila, da je brat, ki mu je ves čas stal ob strani, popolnoma zdrav in da si bo to lahko zapomnil.

Toda celo v svoji popolni biaznosti je starec občutil, da sta se mu tuja posmehovala, in ni jima zaupa. Prepričan je bil, da sta bila Nemca.

»Kaj je torej storil?« je nedolžno vprašal Louis in vzela s kupčka cigareto.

»Kot običajno se je igral vojno.« mu je odgovoril mlajši brat. »Zasledoval ju je, vohunil za njima, kot je navajen na svoje neumnosti.«

Kljub razburjenju se Jean-Louis ni odločil, da bi še isti večer razčisti zadevo. Sklenil je, da se bo naslednji dan vrnil z več cigareti, in starec mu bo gotovo pokazal, kod je zasledoval tuja ...

Jean-Louis se je lahkini nog in z veselim srcem vračal v gostilno. Na pragu se je za trenutek ustavil in pomežiknil v svetlobo. Nekaj se mu je zazdelo čudno. Prostor je bil poln ljudi, vendar ... Da, vsi so molčali. Namesto običajnega klepetanja je bila tišina, ki jo je motilo le vrtenje kock na mizah ob steni.

Hip zatem so se obrali pred njim zjasnili in se obrnili k njemu. Potem se mu je zadelo, da je eden izmed njih planil proti njemu. Bilo je kot v filmu, ko se zdí, da se nekdo z neverjetno naglico približuje in se potem v hipu ustavi. Tako je zdaj nekaj korakov pred njim stala moška postava, vklesana v orehovino in povsem ravnodušna.

DESTVO GENIJA

Alec Bell se je že od otroških let strastno zanimal za vse, kar je bilo v zvezi z zvoki. Bil je nadarjen glasbenik in se je nekaj časa celo poigraval z mizijo, da bi postal koncertni pianist. V Edinburgu, kjer se je bil rodil in odrasel, si je njegov oče naredil ime kot logoped, torej korektor govornih napak. Mlad Alec je že zgodaj obvladal očetovo metodo »vidnega govorenja«, poznal je vrsto klavnih simbolov, s katerimi so si ječajoči učenci pomagali pri tvorjenju glasov: ti znaki so jim povedali, kako naj nastavlja jezik, zobe in ustnice.

Predavanja in pouk očeta Bella so bila zelo obiskana in ko so njegovi trije sinovi prišli v prava leta, jih je izčil za svoje pomočnike. S svojo metodo je znal ponarediti vsak zvočni šum, ki so ga poslušali.

fantika, ki sta se pri njem učila govoriti. In povem ti, da zna celo otrokom razložiti, kaj hoče!»

Mabel je bila prepričana, da je mož šarlatan. Vendar pa je bila njena ljubljena Mary True tolikanj navdušena, da je morala spoštljivo prikramati.

»Dobra«, je privolila, »nemara bom vzela nekaj ur pri njem.«

HELEN E. WAITE

Tukaj nihče ni govoril angleško, niti učitelji, toda Mabel se je v nekaj mesecih naučila nemško brati, govoriti in pisati. Ker starša nista znala tega jezika, jima je bila za tolmáče pri nakupih in obiskih. Uredili so tako, da je pri Mabeli vedno ostal eden od družine in živel je do svoje četrdesetletne starosti v tujnini. Potem jo je zanimiva novica zvalila spet v domovino, v Boston, Na šoli Horacea Mansa je neki mlad šolnik imel izredna predavanja o novi metodi učenja глуhih. Imenoval jo je metoda »vidno govorenje« in je imel z njo vznemirljive uspehe.

Mary True je delala pri mladem profesorju in bila svedka navdušena. Komaj je pozdravila Mabel, že je začela na vso moč hvaliti profesorja.

»Mabel, ves svet — svet ječjavcev in gluhih — govori o tem človeku! Skot je in pred letom ali kaj je prišel iz Kanade v Boston, da bi poučeval svojo »vidno govorenje«. To metodo je izumil njegov oče. Napise nekakšne znake na tablo in če jih prebereš, lahko izgovoriš vsak glas na svetu!«

Pomočnica je in zalostno pogledala v tla, zakaj Mabel ji očitno ni verjela. »Ah, ne bodi tako nejeverna. Saj sem sprva tudi sama dvomila, vendar me je hitro prepričal. Videla sem gluhonema

ci želeli slišati. Zapisal je zaželeni zvočni na tablo, poklical v dvorano enega svojih sinov in ta je z lahka reproducirati zvočni, potem ko je bil prebral znak. Nekonec je tako poklical na oder Aleca, ki je nekaj časa šindiral hierogliffe, nato pa glasno in hreščéce zahrčal. Ta glas njemu samemu ni ničesar pomenil, toda poslušalci so bili navdušeni. Zahtevali so bili namreč zvočni žaganja.

Nekonec je oče Bell razlagal enega svojih najbolj zapletenih znakov. Jezik je bilo treba potisniti tako daleč nazaj, da se je konica skoraj dotaknila jezika, in potem reči t. Ni bilo lahko in ko je mladi Alec izgovoril ta glas, je neki poslušalec poskočil in mu vneto zaploskal.

»Dane in gospodje.« je rekel postulalec, »delam v indijskem upravnem uradu in poučujem sanskrit. Glas, ki sem ga slišal, je cerebralni T sanskrit. Svojim učencem ga zelo težko razložim, sin gospoda Bella pa ga je izgovoril popolnoma pravilno, ne bi ga bil kaj bolj sprejel.«

Cista mehanika tvorjenja glasov je navdušila Aleca. Nekega dne ga je eden od bratov zasačil, ko je klečal ob svojem psu in ga šilil zijati.

»Mar je bolan?« je vprašal mladi Edward. Alec je odkimal. »Ne. Samo premljšju-

Stari Matteo ga je gledal tako kot že prej večkrat v hudih sanjah. Sedel je pri mizi nasproti vrat. Može so stali precej dje, tako da med njima ni bilo ničesar razen strahu in napetosti.

Jean-Louis se je tresel in zaželel si je, da bi sedel in da drugi tega ne bi opazili. Moral se je obvladati, moral. Moral se bo na nekaj osredotočiti in pozabiti. Vendar ne na ta obraz. Daj, pomisli že na kaj drugega, da se boš lahko zbral!

Zaželel si je, da bi se spomnil kakšne molitve, talismana. Vendar so se po njegovih mislih sprehajale samo neumne besede »kri in tobak, kri in tobak, poklati Nemce ...« Tudi slišal je, medtem ko so vsi pogledi počivali na njem, hehet starega norca: »Ubijmo Nemce! Milijon Nemcev! Milijon mrtvih ...«

Tako je! Ne pozabi na to! Milijon. Vendar ne milijon mrtvih ... Milijon frankov. Milijon frankov. Bo dovolj? Dovolj za življenje in smrt? Dovolj, da si odkupi pogum? Pa vsaj dovolj, da se mu bo nehala vrteni v glavi, da bo v trenutni zmedenosti slišal in videl, da so hude sanje res?

Potem je nekdo spregovoril. »Boš tudi zdaj pobegnili, mali Calvoresii?« je vprašal.

Nekaj se je zataknilo v Jean-Louisovem grlu. Odkimal je z glavo, ne da bi sam vedel čemu: bi rad stvar razčistil ali samo odgodeli?

Klepet je utihnil. Le dve besedi je bilo slišati: »Igra naj ... igra naj ...«

Nato se je obrnil k Matteu. »Saj bosta igrala, kaj?« Zmignil je z rameni in dejal: »Meni je vseeno.«

Webb je z svojega kota zasilil ime Calvoresii, vendar Jean-Louis ni mogel videti v množici. Zato je vprašal moža, ki je stal najbliže, kaj se dogaja. »Krvno maščevanje.« mu je odgovoril. »Ta strahopetec je pred tremi leti pobegnil pred krvnim maščevanjem. Zdaj se je ujel. Tako je vedno.«

Mož je govoril, ne da bi bil pomislil. Potem se je nenadoma na nekaj spomnil in se obrnil k Webbu. Zakričal je drugim: »Počakajte! Tuji ne smejo biti prisotni! Vljudo se je nagljal k Webbu, kot da bi prosil otroka, naj zapusti sobo: »Želo mi je žal. To je popolnoma korziška zadeva.«

Ko se je Webb dvignil, ga je Jean-Louis opazil in zaklical: »Saj ni tuje, moj prijatelj! Naj ostane!«

Tedaj je Webb razumel. Jean-Louis se je boril proti svoji strahopetnosti. Tresel se je in drgetal od strahu. vendar se je boril. Webb je bil sidro, na katero se je opiral. Lahko bi ga bilo srmat, kot ga je bilo vedno, toda kljub temu je upal, da ne bo osramotil svojega edinega prijatelja.

»Res je.« je dejal Webb in se prerinil skozi množico. »Njegov prijatelj sem. Rad bi ostal.«

Matteo ga ni niti pogledal. »Meni je prav vseeno.« je ponovil.

Webb je še vedno stiskal v rokah kocke. Nenamerno jih je drgnil ob dlan, da so glasno pokale.

Jean-Louis je stopil naprej in se usedel nasproti starca. Nekdo se je sklonil. Pred očmi mu je zamigljala roka. Zasilil je udarec. Nož se je zaplidel v leseno mizo. Bil je lovski nož, petindvajset centimetrov dolg. Dve tretjini sta bili rezila. Na mizi, med Matteom in Jean-Louisom, se je nekaj časa tresel.

Webba je spreletela groza, in vprašal je: »Kakšna je ta igra?«

Nihče ni spregovoril, dokler ga ni Jean-Louis pogledal z zadržanim nasmehkom na ozkem obrazu in tiho dejal: »Zelo preprosta. Ena karta ima tak znak kot nož. Potem nekdo obrača na mizi karte, drugo za drugo. Ko obrne pravo karto, jo je to znamenje za ...«

Težko je pogotil silno. Webb je pogledal temno jekline rezilo, ki je ležalo med obema možema, in takoj razumel. Še vedno se je poigraval s kockami. Nekdo je dejal: »Saj kart ne potrebujemo. Lahko uporabimo tujeve kocke.«

Sele tedaj se je Webb zavedal, da jih še vedno drži v rokah. Razprli je dlan, in kocke so popadale na mizo. Bilo je pet popolnoma enakih kock, ki so imele na šestih straneh črne, rdeče, zelene in modre figure križevce devetice, karove desetic, fanta, kraljice, kralja in asa.

Matteo je po daljšem premisleku iztegnil rjavo roko in izbral dve kocki. »Dve sta dovolj.« je dejal.

Neki glas je vprašal: »Katera karta pomeni nož?«

Drugi mu je odvrnil: »Naj deklo odloči!« Webb se je spomnil, da je Mariane še vedno za točilno mizo. Slišal je njen neverjetno mirni odgovor: »Kraljica.« Prav nič se ni obotavljala, in Webb je pomislil, da je bila morda že kdaj prej pri taki igri.

»Kdo pa bo vrzel kocko?«

Matteo je spet spregovoril: »Njegov prijatelj, Mi je pa popolnoma vseeno.«

Webb je videl, da se pogovarjajo o njem. Poskušal je ugovarjati. Potem je zagledal pod sabo Jean-Louisov obraz in ostre Matteove poteze. Oba sta zravnano sedela na stole. Roke in dlani sta naslanjali na mizo. Matteo se je bdele težke, izgubane in neigbene. Jean-Louisove so se močno naslanjale na les, nohte je imel črne in pogrizene. Ko ga je Webb pogledal, je prste skrilj proti dlanem. Med obema možema se je nož še vedno narahlo zibal.

Webb je globoko zajel sapo. »V redu.« je dejal. Sklonil se je in pobral kocke.

Deček je hitel po strmeh hribu. Plazil se je okoli velikih borovih debel in skozi šepetajočo praproto.

Pred nekaj urami se je bil vrnil domov s svojim novim kužkom in ga pritihtopil v spalnico. Zelo rad bi bil ostal pri njem in se z njim igral, toda ni se upal. Privil si ga je na prsi in mu nežno zasepatal v uho. Naj bo priden, dokler se njegov gospodar ne vrne.

»Zdaj sem jaz tvoj gospodar.« je rekel. »Moram zdoma, toda kmalu se bom vrnil. Razumeš?«

Kužek je molčal. Iz stare jopice mu je deček napravil ležišče in ga skril pod svojo posteljo, kolikor daleč je dosegel z roko. Zraven mu je postavil velik pepelnik poln vode in zdrboljeno pecivo. Preden je stekel po stopnicah, ga je še enkrat pogledal. Materi, ki je bila v kuhinji, je zaklical: »Grem se igrat v gozd! Zdravito!«

jem, ali bi ga lahko naučil govoriti. Pošlušaj — če tukaj pa tukaj pritisnem s prsti, res reče »ga-ga-ga«!

Ko je to slišal njegov starejši brat Melville, je pokleknil zraven Aleca in tudi sam poskušal. Po dolgih dnevih vaj s čeljustjo je bilo mogoče — s trohico dobiti »ji« — res spraviti iz pasjega grla nekaj podobnega kot »da-er-an-ma-ma«.

Stava govorečega psa družine Bell se je naglo razširila in najbolj zabavno pri tem je bilo, da je imel pes z »govorjenjem« veselij.

S šestnajstim leti je dobil Alec službo na šoli v Elginu na Škotskem, kjer je počeval retoriko in glasbo. Kmalu je razen tega honorarno poučeval še na londonski šoli za gluhoneme in poslušal predavanja deloma na edinburgski, deloma pa na londonski univerzi. Njegovo življenje je naslednjih letih je bilo bogato izpolnjeno.

Tedaj je nesreča hudob prizadela družino Bell. Edward, ki ni bil nikdar posebej krepak, je oseminajstleten umrl za tuberkulozo in tri leta za njim je umrl še Melville, za isto boleznijo. Potem je tudi Alec začel hirati in se mučiti z slabostmi in napadi vročice in zdravniki mu je prisodil samo še šest mesecev življenja. V bojazni, da bi tudi zadnji sin utegnil postati žrtev zavrtnih boleznij, londonske

Vedel je, da se bo vrnil pozno in da bo mati v skrbeh. Vedel pa je tudi, da mora v Kristi videti srečanje med Matteom in svojim bratom Jean-Louisom.

Čeprav je bila pot skozi gozd precej krajša kot po cesti, je bil utrujen. Večkrat se je ustavljal in si ob potečih galil željo. Bilo je že temno, ko je zagledal nad sabo obestni zid vasi Kristi. Strehe hiš in razsvetljena gostilna so mu kazale pot, ko se je vzpenjal po hribu.

Preplezal je zid in previdno prečkal cesto. Utrujenosti ni več čutil, tako močno je bil vznemirjen in poln pričakovanja. Na terasi je zagledal nekaj pušk, ki so jih bili pustili možje, ko so se vračali z lova. Na vratih so stali ljudje in mu obračali hrbe. Previdno so stegovali vratove, da bi videli prek številnih glav, kaj se dogaja znotraj. Bila je smrtna tišina, ki je njegovo drobno telo ni moglo premotiti, ko se je prerivalo skozi množico. Prebil se je do mize v temnem kotu, splezal nanjo in gledal v sredino sobe.

Videl je Jean-Louisa, Mattea in nož. Zraven je stal neki tujec, ki se je z dvignjeno desnico počasi premikal.

»V redu.« je dejal Webb in potresel kocki v roki. Roko je spustil skoro do mize, toda dovolj daleč od uravnovešene noža. Potem jo je umaknil in vrzel kocki. Ena se je ustavila na križevci devetice, druga pa se je skotalila čez rob na tla. Jean-Louis se je pripravil in dvignil roke z mize.

»To ne velja.« je nekdo rekel. »Samo na mzi, tričetke!« Matteo se ni premaknil. Jean-Louis je globoko vdihnil in položil roke nazaj na mizo. Webb je pogotil silno in se opravičil. Pograbil je kocki in ju znova vrzel.

Pokazala sta se črni as in rdeči kralj.

Napelotje je naraslo. Pobral ju je in je znova vrzel. Le kaj je v temi? Kako dolgo bo še metal, da se bo pojavila zelena kraljica?

Križeva devetica in črni as.

Jean-Louisove oči so neprestano švigale s kock na nož in spet nazaj Matteo je sedel nepremično in nepopustljivo. Webba je zaboleta mišica na roki. Ponovno je vrzel.

Modri fant.

Zelena kraljica.

Dih se je ustavljal. Slišati je bilo le škripanje čevljev. Jean-Louisov stol se je odmaknil. Stegnil se je proti nožu. Z obema rokama se je približal držaju.

Za trenutek je počakal. Roke so se mu tresle, in za režilo je zagledal Mattea, njegove roke, ki so še vedno ležale na mizi kot pribite. Starec ga je nepremično gledal in ni niti trenil.

Počasi se je Jean-Louis sklonil čez mizo in dvignil glavo. Roke je še vedno držal nad nožem. Njuna obraza sta bila že skoraj skupaj. Matteo ga je zaničljivo pogledal. Bil je mrzel kot les, kot kamen, kot železo, kot vse, kar je mrzlo in teško, iz iste nepremične snovi. Z neomajnim zaničevanjem se je zbral v Jean-Louisove oči.

Mladenčiču so se nehotе tresle roke. Zravnal se je in odtrgal pogled s starčevih oči, kot da bi pogotil obliz z rane. Jezno je pogledal na levo in desno molčéce množico.

»Teja ne maram.« je dejal. »Nočem! Krvno maščevanje ... je častna zadeva ... med možmi ...«

Njegov glas je napolnil sobo. Nekdo se je zaničljivo zasmejal.

»To je krvno maščevanje.« je zavpil, in ne gostilniška zabava! Maščeval se bom, toda ne na tak način.«

Nekdo se je spet zasmeyal. Nenadoma je pobesnel: »Bom! Res bom!«

Obrnil se je k Matteu. »Krvno maščevanje je med teboj in menoj.« je dejal. »Ko se bova naslednjič srečala, vseeno kje, na cesti ali v gozdu, bo eden izmed naju umrl.«

Običajne besede, obredno izjavljavo, so mu napolnile glavo. Siloma se je prerinil skozi množico in izginil skozi vrata.

Dolg vzdih je prišel iz mnogih grl in se razširil po sobi. Samo Matteo se ni premaknil in ni spregovoril.

Končno je odrinil stol in vstal. Zrazil se je v nož in kocke na mizi. Potem je dvignil glavo in dejal vsem zbranim: »Nobene razlike ni.«

Ljudje so mu napravili prostor, da je pobral puško, ki jo je bil naslonil na točilno mizo. Nato je počasi odkorakal v noč.

Zakaj ni bil Jean-Louis zagrabil noža, ko je imel takšno priložnost? Ali se je res njegov ponos, znova najden, upiral je javni predstavi smrti? Se je bil resnično odločil, da se bo maščeval na stari način — dva moža, sama na cesti, z orožjem? Ali pa je bil še vedno strahopetec in so mu spet popustili živci? Se je igral s časom? Mu je hotel postaviti zasedo? Je hotel pobegniti?

Možje so se začeli spraševati, takoj ko je Matteo zapustil sobo. Tudi deček Georges je premišljeval. Bilo ga je zelo sram zaradi brata. Ko je tiho smuknil iz hiše, se je v njem začela porajati neka misel.

Mariane je na vso stvar gledala zaničljivo. »Uganka.« je menila, ko jo je Webb ogovoril. Zelo se je ji mudilo, ker so možje začeli naročati plačo.

Webb sicer ni bil prepričan, vendar se mu je vse bolj zdelo, da se je Jean-Louis spet ustrašil.

Le kam je odšel Jean-Louis? Se je postavil v zasedo kaj ob poti v Kristi? Ali se bo do nezavedi napil pod kakšnim drevesom? Kjerkoli je bil, Webb je bil prepričan, da se bo vrnil. Vse mu bo razložil, poskušal bo najti samega sebe, zaupal bo prijatelju, ki je bil zanj samo tuje.

Sveda, če ne bo prej srečal Mattea.

Nekateri možje so že odhajali. S serase se je zasilil kritik, ko je eden izmed lovcev stopil skozi vrata. »Hej! Moja puška! Ni je tu!«

Tam, kjer je prej stalo šest pušk, jih je ostalo samo še pet.

Matteo je počasi stopal po cesti, ki se je vila med skalami in drevjem. Ponekod je bila črna, drugje svet siva in včasih srebrna, ko je visok oblak prekrlil polmesec zaradi gorskih vetrov. V dnoščici mu je bingljala puška. Bil je mišen, splošč in vdan v usodo.

Krvno maščevanje je moralo biti. Ni izgubljal časa s premišljevanjem, ali je Jean-Louis res strahopetec. To ni bilo bistveno. Javno ga je bil izžval. Če se boš srečal, bo eden moral ubiti drugega. Takšen je bil zakon krvnega maščevanja. Prav nič ni bilo važno, če je eden izmed njiju strahopetec ali ne. Eden bo živel, drugi bo moral umreti.

Njegovi čuti so bili budni, čuti moža, ki si je pridobil že kar živalske nagone na samotnih pašnikih.

Hodil je dalje. Ni se mu mudilo. Tu in tam na njegovih levih so bile ob cesti skale, tri do pet metrov visoke.

Ne nekem takim mestu se je Matteo nepričakovano ustavil. Obstajal je na mestu. Mesec se je skrtil, zato je zožil oči v temi.

Stal je kot žival in vohiljal. Previdno je z levico podpiral puško cev. Z desnico jo je trdnje prijel. Puško je dvignil do prsi. Nekaj časa je še poslušal, potem pa je počasnih korakov odšel naprej.

Tedaj je bolj občutil kot slišal, da se nekaj za njim premika. Skočil je na desno, se obrnil nazaj in levo in dvignil puško. Izosa žkal je zaslišal glas, ki je zelo hitro govoril.

»V imenu mrtvega brata.« je začel čenčati.

Nekaj se mu je zazdelo narobe, vendar ni imel časa

premišljevat, ker je postava že skočila kvišku na skale, kamor je Matteo nameril puško. Pritisnil je na petelina. Postava je zavrečala, se zavrtela in padla. Tedaj je Matteo spoznal, zakaj se mu je bil zdel glas tako čuden.

Matteo je bil globoko presunjen, kot takrat, ko so mu prinesli mrtvega sina, ki ga je v preprihu ubil najstarejši brat Calvoresi.

»Ljubli bog.« je zamrmral. »Mati vseh mater, oprostí mi.« Prestopil se je in pogledal truplo komaj trinajstletnega Georgesa Calvoresija. Zadel ga je bil v prsi, in deček

DOBRA KNJIGA

NAJVEČJE IN NAJDRAGOCENEJŠE NOVOLETNO DARILLO ZA VSAKOGAR

DRŽAVNA ZALOŽBA SLOVENIJE vam nudi pestro in vsebinsko bogato izbiro knjig, ki jih lahko dobite v vseh knjigarnah ali pa naročite pri založbi.

LEPOSLOVJE:

Aishilos: ORESTEA pl. 20.— N din
 Andrić: GOSPODICA pl. 20.— N din
 Andrić: MOST NA DRINI pl. 40.— N din
 Andrić: NEMIRNO LETO pl. 38.— N din
 Andrić: OTROCI pl. 30.— N din
 Andrić: POTI, OBRAZI, POKRAJINE pl. 18.— N din
 Andrić: PREKLETO DVORIŠČE pl. 10.— N din
 Andrić: TRAVNIŠKA KRONIKA pl. 42.— N din
 Andrić: ZNAMENJA pl. 38.— N din
 Andrić: ZEJA pl. 34.— N din
 Anderson: UBOGI BELEC pl. 16.— N din
 Aragon: VELIKI TEDEN pl. 22.— N din
 Bacchelli: MLIN NA PADU I—III pl. 23.— N din
 Balzac: TETA LIZA pl. 24.— N din
 Bevk: KAPLAN MARTIN CEDRMAC pl. 6,60 N din
 Bunin: ZIVLJENJE ARSENJEVA pl. 13.— N din
 Camus: NOVELE pl. 15.— N din
 Cankar: MARTIN KACUR br. 6.— N din
 Cankar: NA KLANCU br. 6.— N din
 Cary: NA MILOST IN NEMILOST br. 6.— N din
 Cervantes: DON KIHOT ppl. 80.— N din
 Coster: ULENSPIEGEL ppl. 16.— N din
 Curwood: BAREE, KAZANOV SIN pl. 7,80 N din
 Copić: BITKA V ZLATI DOLINI pl. 4.— N din
 Copić: BOJEVNICI IN BEGUNCI pl. 18.— N din
 Copić: DOZIVLJAJI NIKOLAJE BURSACA pl. 24.— N din
 Copić: LJUBEZEN IN SMRT pl. 42.— N din
 Copić: NE JOCI BRONASTI STRAZARI pl. 16.— N din
 Copić: OGNJENO LETO I—II pl. 10,70 N din
 Copić: OSMO OFENZIVA pl. 22.— N din
 Copić: PIONIŠKA TRILOGIJA pl. 42.— N din
 Copić: PRIPOVEDKE IZPOD ZMAJEVIH KRIL pl. 18.— N din
 Copić: STARI NEVERNIK pl. 22.— N din
 Cosić: LOČITVE I.—II. pl. 60.— N din
 Čehov: Izbrano delo III pl. 5.— N din
 Colakovič: HIŠA ZALOSTI pl. 7.— N din
 Colakovič: SPOMINI IN SREČANJA ppl. 3,50 N din
 Dabrovska: NOCI IN DNEVI I—II pl. 52.— N din
 Dos Passos: TRILOGIJA ZDA pl. 75.— N din
 Dostojevski: STEPANIKOVO IN NJEGOVI PREBIVALCI pl. 32.— N din
 Dostojevski: ZAPISKI IZ MRTLVEGA DOMA pl. 16.— N din
 Dostojevski: ZLOČIN IN KAZEN pl. 30.— N din
 Davignaud: ZLATO REPUBLIKE pl. 14.— N din
 Döblin: HAMELET ALI DOLGA NOČ GRE H KONCU pl. 25.— N din
 Edschmidt: SIMON BOJVAR pl. 15.— N din
 Erskine: KRATKOTRAJNA SREČA FRANCOISA VILLONA pl. 20.— N din
 Euripides: BARKHE, ALKESTIS, FENICANKA pl. 20.— N din
 Ferlež: MEDVEDEK br. 1,80 N din
 Ferlež: SIVA DRUŠČINA pl. 32.— N din
 Fielding: TOM JONES pl. 4,50 N din
 Freud: NEMIRNI VIKING pl. 25.— N din
 Frisch: NAJ MI BO IME GANTENBEIN pl. 24.— N din
 Frisch: STILLER pl. 20.— N din
 Fryd: KARTOTEKA ZIVIH pl. 14.— N din
 Gide: PONAREJEVALCI DENARJA pl. 17,50 N din
 Gläser: BILISC IN BEDA NEMCEV pl. 10.— N din
 Grossman: RULETTENBURG pl. 38.— N din
 Guček: JUTRI BO VSE DOBRŲ pl. 56.— N din
 Homer: ILIADA pl. 8.— N din
 Homer: ODISEJA pl. 8.— N din
 Isaković: VELIKI OTROCI pl. 9,60 N din
 Jan: SKOZI ZASEDE pl. 9,60 N din
 Jevtović: ZGODBE O TITU pl. 14.— N din
 Jirasek: PROTI VSEM pl. 8,20 N din
 Jurčić: DESETI BRAT pl. 6.— N din
 Jurčić: ROKOVNJAČI pl. 9,50 N din
 Kavčić: NE VRAČAJ SE SAM pl. 15.— N din
 Kavčić: OD TU DALJE pl. 10.— N din
 Kavčić: OGNJI SO POTEMNELI pl. 10.— N din
 Kavčić: TJA IN NAZAJ pl. 3.— N din
 Kersnik: AGITATOR br. 3,60 N din
 Kestent: CASANOVA pl. 23.— N din
 Kestent: KOPERNIK IN NJEGOV SVET pl. 24.— N din
 Kolar: SAMOMOR V NEBESIH pl. 2,50 N din
 Kolar: PRAZNO NEBO br. 8.— N din
 Koprivc: POT NE PELJE V DOLINO pl. 1,60 N din
 Kostanek: ČRTICE MIMOGREDE pl. 12.— N din
 Kott: ESEJI O SHAKESPEARU pl. 15.— N din
 F. Kozak: PUNČKA pl. 25,50 N din
 J. Kozak: MASKE pl. 15,50 N din
 J. Kozak: PORTRETI pl. 28.— N din
 J. Kozak: SEMPETER pl. 12,50 N din
 P. Kozak: AFERA br. 6.— N din
 Kramerger: VISOKA KRONIKA pl. 18.— N din
 Kranjc: ZGODBE O CEBELAH pl. 11.— N din
 Kranjc: OS ZIVLJENJA pl. 8.— N din
 Kranjc: ZA SVETLIMI OBZORJI I pl. 31.— N din
 Kranjc: ZA SVETLIMI OBZORJI II pl. 68.— N din
 Križna: DESET KRVAVIH LET kart. 9.— N din
 Križna: GLEMBAJEVI ppl. 20.— N din
 La Mur: CLAIR DE LUNE I.—II. pl. 12.— N din
 Lawrence: SINONI IN LJUBIMCI pl. 80.— N din
 Laxness: SAIKA VALKA pus. 64.— N din
 Lermontov: IZBRANO DELO pl. 15.— N din
 Lokar: HUDOMUSNI EROS pl. 16.— N din
 Lokar: Z GLAVO SKOZI ZID pl. 9,90 N din
 Malaparte: KOZA pl. 10.— N din
 Mandić: S TITOM V MAJU pl. 20.— N din
 Mann: SIMPHONIE PATHETIQUE pl. 11.— N din
 Mihelič: APRIL pl. 17,50 N din
 Milčinski: IZBRANI SPISI I pl. 13.— N din
 Milčinski: IZBRANI SPISI II pl. 8,50 N din
 Milošković: KRI NA LISTJU pl. 12,50 N din
 Molière: IZBRANO DELO I pl. 8.— N din
 Moravia: ZAKONSKA LJUBEZEN pl. 6,20 N din
 Olbracht: NIKOLAJ SUHAJ pl. 19.— N din
 Olesá: ZAVIST pl. 9.— N din
 Pavlovič: BIL SEM V ZAŠČITNI CETTI pl. 8.— N din
 Peroci: PO SOLI ME POKAKAJ ppl. 3.— N din
 Peroci: ZATO, KER JE NA NEBU OBLAK pl. 9.— N din
 Petan: PREPOVEDANE PAROLE ppl. 8.— N din
 Polibios: OBČA ZGODOVINA br. 8.— N din

Potrč: ONKRAJ ZARJE

Prežin: SAMORASTNIKI br. 30.— N din
 Prout: ISKANJE IZGUBLJENEGA CASA kart. 11.— N din
 Puškin: PESNITVE, PRAVLJICE pl. 22.— N din
 Puškin: POVESTI, CLANKI, PISMA pl. 11.— N din
 Ranković: GORSKI ČAP pl. 3,21 N din
 Remarque: ISKRA ZIVLJENJA pl. 8,50 N din
 Remarque: SLAVOLOK ZMAGE pl. 40.— N din
 Remarque: TRILE TOVARISI pl. 42.— N din
 Remarque: VRNITEV pl. 40.— N din
 Ribčić: TRIJE NA POHODU pl. 38.— N din
 Rogelj: KRUIH IN SRCE kart. 1,60 N din
 Rozman: NA TEKOCEM TRAKU br. 7.— N din
 Rozman: OBALA pl. 9,50 N din
 Rožanc: MRTVI IN VSI OSTALI pl. 9,50 N din
 Rupil: SLOVENSKI PROTESTANTSKI PISCI pl. 58.— N din
 Saint Exupery: VETER, PESEK IN ZVEZDE pl. 30.— N din
 Schiller: DON CARLOS pl. 12.— N din
 Seghers: MRTVI OSTANEJO MLADI pl. 16.— N din
 Sienkiewicz: KRIZARJI ppl. 16.— N din
 Silone: LUKOVA SKRIVNOST pl. 6,50 N din
 Smole: ANTIGONA br. 12.— N din
 Snoj: GOSPA Z MENTOLOM pl. 15.— N din
 Sofokles: KRALJ OIDIPUS pl. 12.— N din
 Starić: LETEČI KRANJEC pl. 11.— N din
 Storm: NOVELE pl. 12.— N din
 Suhodolčan: CLOVEK NA ZIDU pl. 15.— N din
 Seligo: STOLP br. 6.— N din
 Simunović: NOVELE ppl. 15.— N din
 Solohov: ZORANA LEDINA pl. 48.— N din
 Tavčar: MED GORAMI br. 4,60 N din
 Tavčar: 4000 pl. 5.— N din
 Tavčar: VISOKA KRONIKA br. 7.— N din
 Tavčar: V ZALI br. 5.— N din
 Thackeray: SEMENJ NICEVOSTI I.—II. pl. 60.— N din
 Tolstoj: TRNOVA POT pl. 35.— N din
 Tolstoj: ANA KARENINA I.—II. pl. 100.— N din
 Tolstoj: VOJNA IN MIR I.—IV. pl. 200.— N din
 Tolstoj: VSTAJENJE pl. 50.— N din
 Tukidides: PELOPONESKA VOJNA pl. 20.— N din
 Turgenjev: IZBRANO DELO III pl. 6,50 N din
 Tyrman: HUDIČ pl. 40.— N din
 Vasko: ROMAN O PRESERENU pl. 26.— N din
 Vidmar: LITERARNI ESEJI pl. 35.— N din
 Vidmar: POLEMICE pl. 15,60 N din
 Vitorinih: LJUDEJE IN NELJUDEJE pl. 4,20 N din
 Vošnjak: KRI IN VINO pl. 8,40 N din
 Vošnjak: ZID NA MEJINI REKI SELAN pl. 18,40 N din
 Vučo: MRTVE JAVKE pl. 12.— N din
 Vuga: RAKCE PO VODI PPLAVAJO br. 12.— N din
 Wolfe: O CASU IN REKI I.—II. pl. 66.— N din
 Work: YOUNGBLOOD HAWKE I.—II. pl. 100.— N din
 Zidar: JEM NJEGOVO TELO IN PLJEM NJEGOVO KRI pl. 12.— N din

ZEMLEJEPIS IN POTOPISI

Arciniegas: KARIBSKA RAPSODIJA pl. 25.— N din
 Hutchinson: KANADA, ORJASKA SILA JUTRISNJEGA DNE br. 19.— N din
 Hvat: SKRIVNOSTNA CELINA br. 10.— N din
 Ilesić: GOSPODARSKA GEOGRAFIJA SVETA pl. 15.— N din
 Mendé: KITAJSKA IN NJENA SENCA pl. 24.— N din
 Pečar: AFRIKA br. 21.— N din
 Wright: CRNA SILA br. 12.— N din
 Zischka: AZLJSKI DIVJI ZAHOD br. 12.— N din

FIZIKA IN NARAVOSLOVJE

Avčič: OSNOVE METROLOGIJE pl. 3.— N din
 Beck: SODOBNA ZNANOST IN SKRIVNOST ZIVLJENJA pl. 13,80 N din
 Buddenbrock: ZIVALI V LJUBEZNI pl. 13,80 N din
 Frisch: SREDI ZIVLJENJA pl. 12.— N din
 Henze — Zimmermann: NASI PRIJATELJI NA VRTU IN V GOZDU ppl. 38.— N din
 Krečić: PTICE SLOVENIJE pl. 14,60 N din
 Kušcer: SPREHODI POD MORJEM pl. 16.— N din
 Löwenthal: ZIVELI BOMO S POMOČJO ATOMOV pl. 12,50 N din
 Manoh: POLJEDELSKO VREMENSLOVJE br. 4,80 N din
 Strojnik: INDUSTRIJSKA ELEKTRONIKA pl. 19.— N din
 Zel: CLOVEK IN OCEAN pl. 15.— N din

UPODABLJAJOČA UMETNOST IN ZBORNICI FOTOGRAFIJ:

Males: JADRANSKI MOTIVI br. 35.— N din
 SLOVENIJA — GORENJSKA pl. 14,60 N din
 SLOVENIJA — LJUBLJANA pl. 28.— N din
 SLOVENIJA — PRIMORSKA br. 40.— N din
 IVAN GROHAR pl. 30.— N din
 GOJMIER ANTON KOS pl. 55.— N din
 NIKOLAJ PIRNAT pl. 18.— N din
 KAREL PUTRIH pl. 60.— N din
 GABRIEL STUPICA pl. 20.— N din

PRIROČNIKI ZA DOM IN ŽIVLJENJE:

Brataševec — Polak: ELEKTRICNE NAPRAVE V GOSPO-
 DINJSTVIU br. 7,60 N din
 Inkret: DOMAČI KUNEC br. 6.— N din
 Strgar: LONGNICE pl. 28.— N din
 Spolar: MOJ AVTOMOBIL pl. 20.— N din

SLOVARJI:

Andošek — Azman: MALI GOSPODARSKI SLOVAR br. 1,50 N din
 Avsec: ESPERANTSKO SLOVENSKI IN SLOVENSKO ESPE-
 RANTSKI SLOVAR pl. 4,80 N din
 Bajec — Kalan: ITALJANSKO SLOVENSKI SLOVAR pl. 18.— N din
 Brađač: SLOVENSKO LATINSKI SLOVAR pl. 6,40 N din
 Brađač: LATINSKO SLOVENSKI SLOVAR pl. 30.— N din
 Juranič: SRBOHRVATSKO SLOVENSKI SLOVAR pl. 15.— N din
 Kotnik: FRANCOSKO SLOVENSKI SLOVAR pl. 14.— N din
 Kotnik: SLOVENSKO FRANCOSKI SLOVAR pl. 12.— N din
 Pavlica: FRAZEOLOSKI SLOVAR pl. 19,50 N din
 Pretnar: RUSKO SLOVENSKI SLOVAR pl. 36.— N din
 SLOVENSKI PRAVOPIS pus. 5,50 N din
 Šebjanič: MADZARSKO SLOVENSKI SLOVAR pl. 7,50 N din
 Škerj: ANGLESKO SLOVENSKI SLOVAR pl. 33.— N din
 Škerj: SLOVENSKO SRBOHRVATSKI SLOVAR pl. 32.— N din
 Tomšič: NEMSKO SLOVENSKI SLOVAR pl. 40.— N din
 TURISTICO GOSTINSKI SLOVAR pl. 4,10 N din

ZABAVNA LITERATURA:

40 zvezkov DETEKTIV br. 40.— N din
 Doyle: BASKERVILLSKI PES — DOLINA STRAHU br. 11,80 N din
 Doyle: MOSTER SHERLOCK HOLMES br. 8,80 N din
 Doyle: PRIGODE SHERLOCKA HOLMESA br. 6,40 N din
 Doyle: SLOVO SHERLOCKA HOLMESA br. 8,80 N din
 Doyle: STUDIJA V SKRATNEM — ZNAMENJE STIRIH br. 8,80 N din
 Grey: I. serija trih knjig: JEZDECI SKRLATNE KADULJE
 — PESCENE STOPNICE — PO SLEDI MAVRICE br. 27,60 N din
 Grey: II. serija trih knjig: SENCA NA POTI — WESTERN
 UNION — WILDFIRE br. 27,60 N din
 Grey: III. serija trih knjig: DEDISČINA PUSCAVE — GUA-
 DALOUPSKI OVČAR — KARAVANE SE BOJUEJO br. 27,60 N din
 Naročene knjige v vrednosti do 60.— N din pošlje založba naročniku po povzetju. Pri naročilih v vrednosti nad 60.— N din ima naročnik možnost, da plača kupnino v največ dvanajstih mesečnih obrokih tako, da je obrok najmanj 20.— N din. Če želite naročiti knjige pri založbi, izpolnite priloženo naročilnico in jo pošljite založbi na naslov: Državna založba Slovenije, Ljubljana, Mestni trg 26.

NAROČILNICA

PRI DRŽAVNI ZALOŽBI SLOVENIJE NAROČAM NASLEDNJE KNJIGE:

.....

.....

.....

.....

Naročene knjige bom plačal: po povzetju v mesečnih obrokih najmanj 20 N dinarjev (Ustrezno, prosimo, prečrtajte!)

V ..... dne

Podpis: .....

Naslov naročilnice:
 Ime in priimek:
 Zaposlen pri:
 Naslov bivališča:

ALEXANDER GRAHAM BELL

vati njene hčere, prepustil da jo bo svojemu asistentu.
 Vsa gospojna vprašanja in prošnje so bile zaman. Za res, da Mabel lepo napreduje, ne, ničesar nima proti njej. Vztrajal je pri prošnjem izgovoru: »Ne zdi se mi pametno, da bi jo prav zdaj sam počeval.«
 V resnici je mladi profesor doživel vzemirne dneve. Do uses se je zaljublil v svojo petnajstletno učenko in se po dolgem premišljevanju in obotavljanju izčrpan odločil: »Nekega dne naj v meni vidi ljubečega moža in ne učitelja!«
 Mabel je zelo zbolela, da je profesor Bell noče več učiti in zadržanja njenih sester je niso ravno tolažila.
 »Mogoče je sprevred, da ga ne moreš trpeti,« je menila Berta. »Vrača ti pač šilo za ognjlo, kar je čisto prav. Mogoče si mu zoprna!«
 Mabel je zardela, potem je zmignila z rameni. »No, prav, če se me želi znebiti — prosim lepo,« je rekla, ne da bi pokazala, kako silno je užaljena.
 Vendar pa svojega profesorja ni poslednjm videla. Med slernoro uro je imel navado pogledati v sobo, kjer je njegov asistent učil Mabel, in ko je nekega dne divjal snežni vihar, je Alec Bell vztrajal, da jo spremlja domov. S tem se je med

njima začelo novo razmerje in poleti že je bil profesor Bell redni gost v Hubbardovi hiši.
 Tu je bil sila priljubljen. Mabelini mlajši sestra sta prisegali, da je najbolj očarljiv človek na svetu, zlasti, kadar juna je pripovedoval zgodbe o strahovih. Gospa Hubbardova, ki je bila zelo muzikalna, ga je rada poslušala, kadar je sedel za klavir. Gospod Hubbard se je z njim pomenkoval z velikim spoštovanjem in ga često spraševal po njegovem mnenju, zlasti v znanstvenih rečeh.
 Bellov manever pa je imel en sam cilj: srečavati Mabelo samo. Najrajši sta hodila v rastlinjak in tam v vonjem zraku sta oba pozabila, da je bila ona gluha in je morala besede brati z njegovih ustnic. Pogovarjala sta se tako nemoteno, ko da bi to počela že vse življenje. Gospod Bell ju je pritegnil v politične diskusije in zagovarjal osupljivo mnenje, da naj bi ženske vladale v deželi prav tako kot moški in dobile volilno pravico. Mlademu dekletu je bilo, ko da bi se ji odprlo okno v neki nov svet.
 Tudi o svojih znanstvenih raziskovanjih je Alec mnogo pripovedoval. Takrat je stanoval v hiši Thomasa Sandersa, bo-

gatega trgovca z usnjem, ki je imel gluhega sina, in tega sina je Bell privatno počeval. Sanders mu je dovolil, da si je v kleti uredil laboratorij in v njem je prebil vsako prosto minuto.
 Ukvarjal je bil z iznajdbo, ki jo je imenoval »večkratni telegraf«, in ki jo je veljalo že zelo izpopolniti. Telefografija, ki je bila tedaj v rabi, se mu je zdela vse preveč počasna in zanič, saj je bilo mogoče poslati samo eno sporočilo naenkrat. Ja, če bi našel možnost, kako poslati več sporočil hkrati po žici...
 Ta želja ga je vsega obsedla. Morda ga je Mabel nagovorila, da je o svojem večkratnem telegrafu povedal njenemu očetu. Kakorkoli je že bilo, nekeč je nenadoma prekinil igranje na klavirju in se obrnil k gospodu Hubbardu, ki je bral v svojem kotu:
 »Gospod Hubbard, veste kaj? Če pritisknem na pedal za forte in zapijem v klavir ton 'c', mi odgovori z istim tonom. Poslušajte — takole!« Pritisnil je na pedal, se sklonil naprej, zapel 'c' in klavir je odgovoril kot odmev. Mabel je pozorno opazovala očeta, ko je odložil knjigo in stopil h klavirju.
 »In še nekaj!« je nadaljeval Alec. »Če postavimo dva klavirja vsakehi in ju povežemo z žico, nato pa udarimo po eni

izmed tipk, odgovori drugi klavir z istim tonom!«
 »In kaj naj vse to pomeni?« je vprašal oče Hubbard.
 Alec je zardel od vneme in mu začel razlagati svojo idejo o večkratnem telegrafu, o svojih poskusih v Sandersovi kleti in spodbudnih rezultatih, ki jih je že dosegel.
 Med pripovedovanjem se je v oče njegovega poslušalca utrnjla razumevališča iskra. Bil je natanko tisto, kar je Alec potreboval. Že dolga leta se je namreč oče Hubbard potoeval za izboljšanje tedanjeega telegrafskega sistema, ki je bil v svoji tedanji obliki nezadovoljiv. Doslej pa vendarle ni imel niti približne predstave, kako naj bi se izboljšal.
 »Gospod Bell,« je rekel, »mislim, da je vaša ideja navdne pametna in pripravljem sem vaš projekt financirati in vam pomagati pri patentiranju vašega izuma.«
 Alec se je zablistala temne oči. »Z globoko hvaležnostjo mi sprejel vašo pomoč, toda ravno pred nekaj dnevi mi je gospod Sanders prijazno ponudil, da mi bo s petdesetodstotno udeležbo pri izgotovljenem telegrafu financiral projekt in mi pomagal tudi do patenta.«
 Gospod Hubbard je priklimal. »Lepo. Vendar se mi zdi bolje, da nimate samo

enega posrednika. Ali ne bi oh prvi priložnosti govorili z gospodom Sandersom in ga vprašali, kaj meni o delitvi lastniških prav na tri ljudi?«
 Thomas Sanders je bil doživel, kako se je njegov gluhomei sin predramil iz svojega zalostnega stanja in se naučil govoriti, zato je rad verjel, da je A. Graham Bell sposoben pripraviti do glasu vsakogar in vsako reč. Rade volje bi Bellov telegraf sam financiral, toda ko je sprevidel, koliko je mlademu možu do Hubbardove udeležbe, je izjavil, da je pripravljen sprejeti družabnika.
 Sklepe se je kasneje izkazal za vse udeležene kot blagoslov, zakaj mladi iznajditelj je kmalu potreboval vsdo podporo, kar jo je mogel dobiti. Toda preden bude v Bella investiran denarji začeli prinašati dobiček, se bo Hubbardova blagajna izpraznila skoraj do zadnje pare, gospod Sanders pa bo zagazil celo v dolgove. Ki bodo na koncu znašali 110.000 dolarjev.
 »TELEGRAFIRAM LAHKO GLAS«
 Sprva pa je finančna varnost seveda blagodejno vplivala na Aleccoovo delo. Svojih aparatov ni nič več gradil sam! Zlajhka je namreč skicalar načrte zanje, toda pri praktičnem delu je bil ganljivo nespreten. Zdaj si je dobil mladega moža, dvaj-

setletnega Thomasa Watsona, za poldnevno pomoč, najšš se tretje nadstropje Sandersove hiše in si naložil osemnajsturno delovnik.
 Poleg večkratnega telegrafa se je ukvarjal še z »rokopisnim telegrafom«, ki naj bi pošiljal telegrame v slerneri pisavi in z »zvočnim pisalom«, ki naj bi »pisalo za gluhe otroke. Vsi ti projekti so se izkazali za neostvarljive, toda čas, ki ga je z njimi potratil, ni bil zaman.
 Ko sta se nekoč kasno zvečer mučila z neko oviro v večkratnem telegrafu, je Alec iznenada postal in zamisljeno pogledal mladega moža, ki je delal zraven njega.
 »Gospod Watson,« je rekel, »sprepričan sem, da bova lahko kmalu telegrafsko govorila!«
 Pomočnik je, potem pa nadaljeval: »Če najdem mehanizem, ki varira jakost električnega toka, tako kakor skozenj poslani zvoik variira gostoto zraka, potem lahko vsak zvoik, tudi človeško govoričo, telegrafiram! No, kaj pravite na to?«
 Se dolge ure sta oba moža razburjeno razpravljala o tem problemu. Alec je v naglici skicalar aparat, ki ga je imel v mislih, in skupaj sta predurajala, kako bi ga bilo mogoče zgraditi. Alec je imel celo že ime za svojo iznajdbo. Imenovala se bo »stefon«: sestavljenka iz dveh grških besed, t'ele (daleč) in fon'e (glas). Toda stroški konstrukcije bi bili brzikone hudo visoki. Mož sta morala portra priznati, da bo ta načrt še nekaj časa počakal.
 (Prihodnji napre)

KAM V TRSTU?

PRHLJAJ
Odgovor tovarišu V. F., ki želi odpraviti z glave prhljaj in doseči, da mu bodo lasje bujnejše rastle.
Prhljaj v lasišču nas opomni, da je lasišče bolno. Zato morate k zdravniku za kožne bolezni, ki vam bo predpisal potrebna zdravila.
Ko pa bo prhljaj izginil, skušajte nuditi telesu s hrano vse tiste snovi, ki so potrebne za rast las. Telo rabi za to delo beljakovine, vitamine in razne mineralne soli. Beljakovine dobi telo z mlečno, mesno in jajčno jedjo, nekaj pa tudi z zelenjavami in sadjem (fižol, grah, kostanj, grozde itd.), vitamine dobi iz mleka, jajc, surovega masla, iz zelenjav (vseh vrst povrtnine), sadja in mesa. Mineralne soli pa so predvsem v povrtninah, v mleku, moki, sadju in v proseni kaši.

Lase si operite vsakih 14 dni s toplo vodo in v jajčnem rumenjaku, ki ga v skledici nekoliko premešate, da je tekoč. Lase dobro zmočite v topli vodi in mednje potem vlijte tekoč rumenjak. Rumenjaki morate med lasmi s prsti speniti, nato pa glavo in lase temeljito sprati s toplo vodo, da izperete vse rumenjake. Lase potem takoj obrišite in jih do kraja posušite. Nevarno je, če hodimo s mokrimi lasmi okoli, lasje potem radi izpadajo.

Prilivate si ekstrakt iz koprivnih korenin: pol kilograma svežih, dobro opranih in drobno zrezanih koprivnih korenin namakate osem dni v litru čistega alkohola. Namakate jih v dobro zaprti posodi. Po osmih dneh tekočino odcedite z iziskanjem skozi čisto krpo v čisto steklenico in jo dobro zaprete. Tako pripravljen ekstrakt bo ostal svež vsaj zimo. Enkrat na teden si pripravite iz ekstrakta koprivno vodo; zmešate dve žlici ekstrakta z žlico prekuhane vode in s to tekočino ovlažite vse lasišče. Tekočino nanašate med lase s čopičem za vodene barvice. Koprivno vodo lahko rabite preko zime do pozne pomladi.

BOLEČINE V KRIŽU

V posvetovalnico je prišlo pismo približno naslednje vsebine:

Imam bolečine v hrbtu, predvsem v križu, hrbet me boli, če preveč sedim ali hodim, mogoče tudi zaradi slabe drže. Ne bi šla rada k zdravniku, zato vas prosim, da bi mi svetovali, kaj naj storim?

Draga bralka! Bolečine v hrbtu imajo tako različen izvor, da resno dvomim, da boste to vašo težavo lahko odpravili brez zdravila. Omenjene bolečine imajo lahko svoj izvor v hrbtenici, v notranjih spolnih organih žene, so lahko posledica ledvičnih obolenj, prirojenih napak v hrbtenici in še in še, zato menim, da bo veliko bolj prav, če se zglasite pri zdravniku in se z njim temeljiteje pomenu o teh stvareh.

Lepo pozdravljeni!

S svojimi dvajset tisoč turističnimi letniki vsi vemo, kam: k Upiinu in Standi pa mogoče še h Cointu, nikakor pa ne mimo Ponte Rossa, kamor vodi vsa naša zamejska pota, najsi od Triglavu ali Gjevegljite. Z vsakega ali avta se poženejo kot brezumni po rdeče poslikani ulici na zemljevidu, ki ga dobimo mimogrede potisnjene v roke za vsakim vogalom, navalimo v štacuno, kamor dere reka drugih naših turistov — jasno, da je to Upiim — in začnemo vpiti drug čez drugega, premetavati kose volnenih oblačil, hoditi drug po drugem, da bi čimprej in čimveč nakupili, nakupili, kar pride pod roko, še to, še tistole, dokler je še kakšna lira v denarnici. Vesoljni potop nakupovalne si! Ko se ta šla pomiri, ko pridemo domov, no, tedaj se nam tudi v glavah zbistri in začnemo preračunavati lire v dinarje: drage turističke, toda bolje je, da preračunavate sproti, že v trgovini! Marsikaj se ne boste opogle. In marsikaj ne boste kupile mačka v žaklji. Za to pa morate imeti čas, morate vedeti, kam in po kaj.

Vabim vas torej, da greste z menoj na nekaj sprehodov po tržaških trgovinah, kamor ne derete reka. Najprej morate vedeti, da je dopolnje ravno dovolj za generalno ogledovanje izložb. Za pomiritev živcev in slin je najboljša tržaška ekspresna kava, recimo v barčicu Tivoli zraven hotela Pošte (v hotelu Pošta je prenočišče solidno, soba kurjena za 2000 lir, govornjo po naše). Čez tržaško kavo je pač nih! Opoldne pojdite na koflico v Osterio Nini, zadaj za hotelom Pošta, Via Valdirivo. To je imenitna slovenska gostilna in hrana je odlična pa poceni. Vsekakor je omenjena od konzerv in salam, čeprav je popolnoma vaša stvar, če dajete prednost suhemu proviantu.

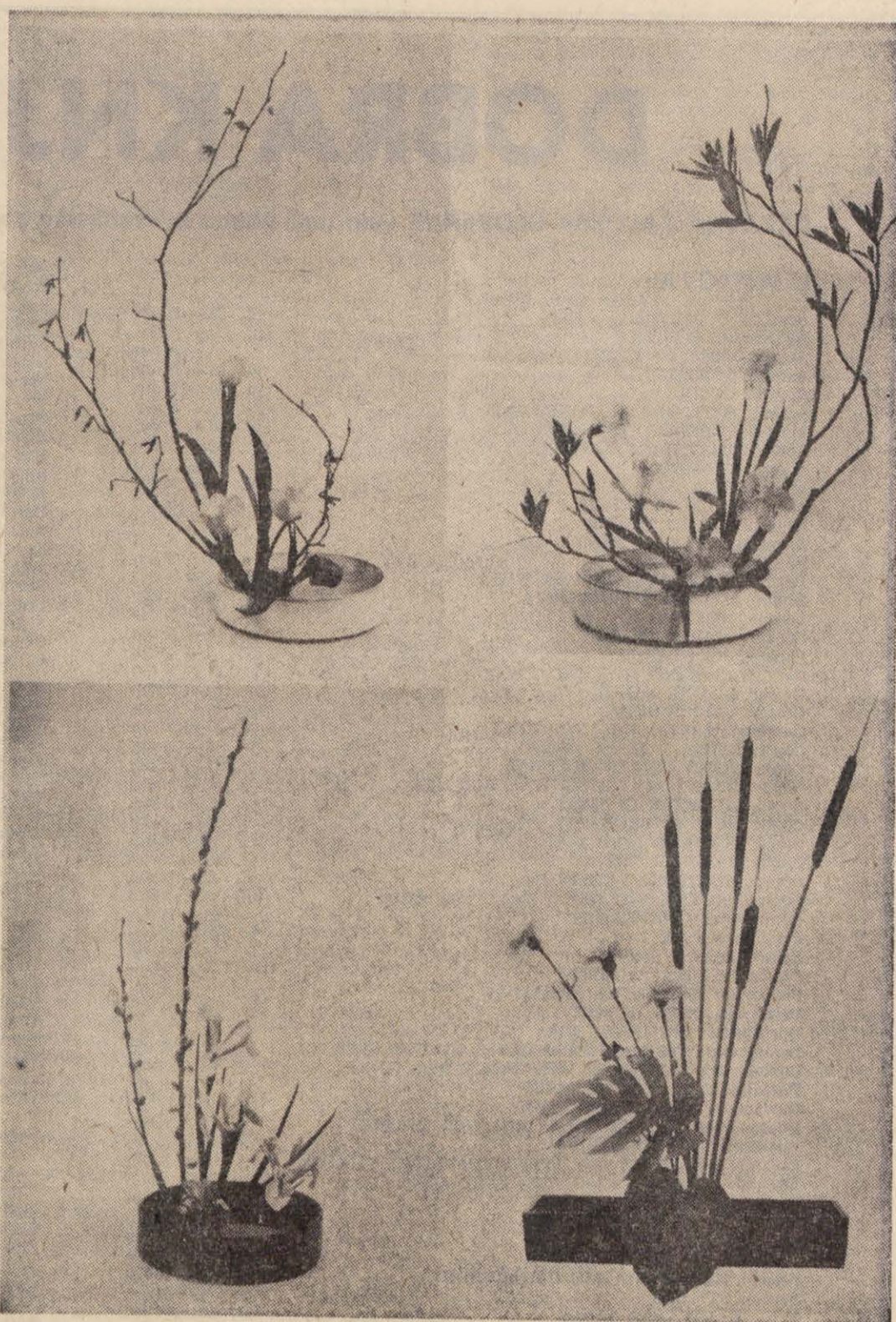
Dovolite, da vam najprej predstavim upravno parfumerije: to je Mira Hreščakova. Slovenka je, zato se kar po domače pomenite. Tu vlada namreč neka izrednost, ki je od doma nisimo vajene — tu vam svetujejo in to zastoj, kakšno kremo morate uporabljati, kakšne barve šminke, kakšen lak, ker je v trgovini prodajalka, ki je izučena kozmetičarka, in ker imajo sploh to dobro navado. Če ni drugače, dobite lahko tudi majcne vzorčke, jih doma preizkusite, nato pa se po izkušnji odločite, kaj od tega boste prihodnjic vzele. Če pa znorete, je v trgovini še kozmetični salon — enkratno strokovno čiščenje obraza, masaža in vse, kar sodi zraven, stane 1500 lir, depilirajo dlake itd. No, pa se pomudimo še ob pulitih. Tako pravi upravna, da šminke ne more biti dobra, če stane sto lir, in lahko ji pritrđite! Dobra šminka stane že od 600 lir naprej. Kvaliteten lak za nohte s snovjo za jačanje stane od 450 lir, lak za lase, po katerem pa nimate zmazka na glavi, marveč priročno urejeno deset dni, stane od 800 lir naprej, trdni puder od 650 lir. Odveč bi bilo naštevati še razne kreme, čistila, mleka, deodorante, kolonjske vode in parfume — v parfumeriji si vse lahko brezobvezno ogledate in skalkulirate, zlasti pa pokramljate, kar je toliko vredno. Tu spremljajo modo in vedo in povedo, kaj vašemu obrazu in polti pristaja, kaj pa ne. In tako si mislim, da vas že zdaj mika v parfumerijo Aline — podobne pri nas najbrž ni.

BUTIKA CONTENTO

Toda pojdimo naprej oziroma nekaj ulic nazaj. Ko hodite mi-

mo izložbi, si seveda kdaj pa kdaj pogledate ime ulice, naposled ste olikane turističke. Ko pridete na ulico Via XXX. Ottobre — šumna je in trgovska — se ustavite pred št. 11, kjer piše nad vhodom v trgovino MAS-SIMO CONTENTO. Lastnik te butike, Massimo Contento, govori tudi hrvaško in če je sestevek večji, rad spusti kakšnega stotaka, kar je lepa čednost privatnega sektorja. Prijetno je v tej trgovini zaogledati, ker lahko v miru, počasi in brez hlastanja in pehanja izbirate, sprušujete, tipate, vračate in razen tega so tudi tukaj nogavice po 150 lir par, čeprav signor padrone trdi, da prodaja zgolj kvalitetno robo — vendar pa, kaj hočemo, ko pa so nogavice v Trstu tudi za to ceno kvalitetne! Kaj priporoča trgovec? Izvrstno moško perilo in ženske perilo (najboljše italijanske znamke IMECO); konfekcijska krila (od 2600 lir naprej); komplet iz orlona (puli in jopica od 2500 lir); moške majlice z okroglim izrezom (lambwool, od 3300 lir); moške srajce »Aramis« iz teritala, ki se ne likajo, od 2950 lir; ženske rube po 300 lir svilene in 600 lir volnene; rokavice, imenitne modrčke od 900 lir naprej, jutranje halje s cenami kot povsod, dežnike itd. V tej trgovini, vedite, boste prijazno postrežene in kar boste kupile, bo zares dobro. To vam lahko zatrdim, ker sem tjakaj zadnja leta že nekajkrat zašla in mi potemtakem smete verjeti. Saj zato tudi pišem: da vam svetujem.

Če bo vse po sreči, vas prihodnjic, čez štirinajst dni, povabim na ogled čevljev in otroške konfekcije. Kam, pa še ne povem.

Variacije pokončnega sloga

PONOVITEV

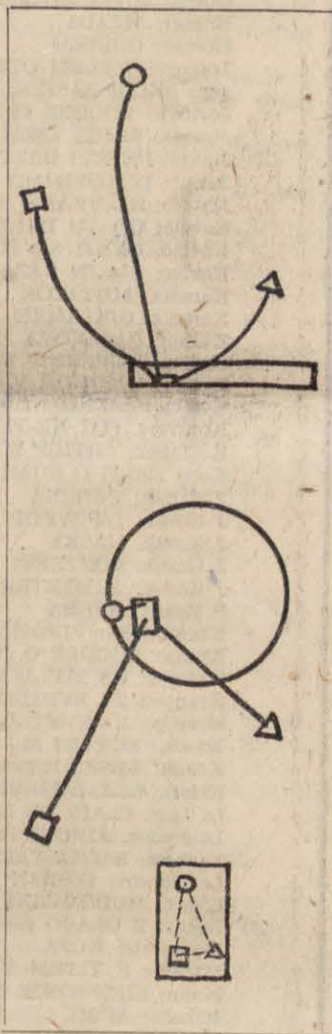
Ker zanimanje še ni popustilo, se ponovno vračamo k cvetju in vazam. Obljubili smo vam bili, da bomo glavne sloge ponovili, če boste želeli, in skoraj prepričani smo, da to želite. Toda to ne bo navadna obnova: Pri vsakem slogu vam bo na voljo nekaj slikovnih variant, ki si jih po možnosti vtisnite v spomin, za risbe pa vam svetujemo, da si jih kar izrežete — z njimi bo nadvse preprosto narediti ikebanski šopek, kadar bo spet napočil čas cvetja. Naš kratki tečaj naj bi bil vendar koristen!

Prvi je torej: pokončni slog.

Zgornja skica kaže šopek tako, kakor ga vidijo oči, ko vstopimo v sobo, torej njegov »obraz«. Seveda niste pozabili, da pomeni krožec »šina« (to je nebo), kvadrat pomeni »soek«, človeka, in trikotnik pomeni »shikae«, zemljo. »Jušič« pa so dodatki in nimajo posebnega pomena. Na zgornji skici je torej očitno, da je normalna višina šina nekako poldruga dolžina oz. premer vaze plus višina vaze. Soe meri dve tretjini šina, hikaie pa eno tretjino šina. Vidni so tudi priležni nagibi.

Srednja skica je pogled s ptičje perspektive, z nagibi.

Spodnja skica pa kaže svinečnega ježika s ptičje perspektive: kam potaknemo veje oz. cvetje. Pri tem slogu, vidite, stoji šin zadaj, čisto sprdej je soe, malce nazaj in vstran pomaknjen pa je hikaie. Opazili boste, da je položaj pri vsakem slogu drugačen, zato je prav, da te »dubrojnarije« ne prezrete, čeprav ni obvezna.

PARFUMERIJA ALINE

No, ko se tako pokrepane podate na pot proti Ponte Rossu, se za šalo še na ulici stehtajte in ne pozabite hkrati prebrati horoskop pod steklom — to je tržaška posebnost in naposled ste vendarle turističke! Ker je pisalo, da vas ne čaka nič hudega, prekrajate cesto po zebri in že ste pri slovitih urdečnem mostu. Vendar, kot rečeno, sejmov imamo tudi doma na pretek, zato torej pojdite z mano kar lepo naprej, do Upiima, tam pa naravnost po Corsu. Zdej ste na prostem trgu: Piazza della Borsa. V hiši št. 4 je Parfumeria ALINE. Semkaj vstopite, vas vabim, saj ste vendar hotele kupiti šminke zase, za prijateljico, teto, itd.? Vem, hotele ste kupiti »samo« šminke, toda ko boste odhajale, bo v torbici še spirala za trepalnice, lak za lase pa to in ono. Nikar ne vzdihujte, vse to so dobro naložene lire, boljše kot si nemara mislite! Mnogo boljše, vam rečem.

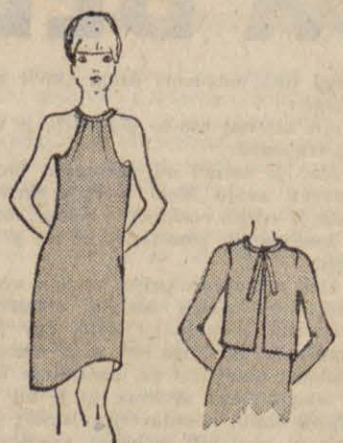
MODNI KAŽIPOT

BEBA Z. — LJUBLJANA: Ze dolgo sanjam o večernih obleki, ki bi mi ob enem tudi zares pristajala. Ker se bliža Novo leto, bi to željo rada uresničila. Stara sem 22 let, visoka 158 cm, tehtam 54 kg. Imam kostanjeve lase in zelene oči. Všeč mi je plise, volani, obleke brez rokavov in z nekoliko bolj izrezanimi rameni, ne navdušujem se pa nad dekol-

kaj vam ugaja, nam ni težko odgovoriti. Če vam ugaja plise, se le odločite zanj. Obleka naj bo iz tankega muslina v tirkizni, svetlo modri ali kateri koli zeleni barvi, saj bodo ti odtenki najbolj pristajali vašim očem. Ob rokavem in vratnem izrezu je lahko pošita s svetlečimi naštiki in če imate dovolj lepe noge, naj bo kar nekoliko krajša, kot tudi narekuje sedanja moda. Sicer pa si modele, ki vam jih predlagamo, ogledte na skici.

Glede modnih dodatkov pa tole. Najlepše je, če so sorodne barve kot obleka, a prav tako lepi so tudi elegantni črni čevlji in torbica kot tudi nakit. Izbrina je sedaj odvisna le še od vas in seveda od vsote, ki ste jo namenili dati za to priložnost.

DARJA P. — Upiim temno rjav brokat, pretkan s cvetličnim vzorcem enake barve, v nekoliko svetlejšem odtenku. Ali lahko iz njega naredim večerno obleko,

teji. Pri barvah mi najbolj ugajajo svetli, pastelni toni. In še nekaj bi vas rada prosila. Modne dodatke sem nosila vedno le v črni ali beže barvi. Kakšne mi vi svetujete?

TT — Ker ste nam tako zelo obširno napisali, kaj si želite in

ki bi jo lahko nosila pozimi in poleti.

TT — Večerno obleko iz brokata prav gotovo lahko nosite poleti in pozimi, posebno, če je zelo izrezana. Da pa vam ne bi bilo v zimskem času hladno, si iz istega materiala lahko sestijete enostavno krojeno jopico z dolgimi ozkimi rokavi. Kroj si lahko ogledate na naši skici.

KAJ MORATE VEDETI

Ko je skuta že malo kisla, ji lahko odvzamete neprijeten okus, če vmešate vanjo nekoliko sode bikarbone.

Parmezanova skorja bo dala juhi izreden okus, če jo boste dali že v vrelo vodo. Seveda morate skorjo pred tem dobro umiti.

Čajne liste, ki so ostali na dnu čajnika, nikar ne vrzite v smeti. Shranite jih v vrečko iz gaze, ki si jo lahko sami sestijete, kar so odlično čistilno sredstvo za dragocene preproge.

Kadar perete temno svilo, lahko namesto prašnega praška uporabite kavno usedlino.

Torto lažje spravite iz kalupa, če ga ovijete s krpo, ki ste jo prej namočili v topli vodi in dobro oželi.

Svoje goste boste prijeto presenetili, če jim pripravite k piščancem ledene kocke s sadjem. Kako pa jih pripravimo? Zelo enostavno: v vsak prostorček posodice za led dajte eno češnjo, malino, grozdno jagodo, limono ali pomarančno lupino pa tudi kakšno drugo sadje, lahko razrezano na koščke in kolobarčke, potem pa jih zalijte z vodo, ki mora pred tem zavreti, da

bodo kocke prozorne. No, sedaj pa postavite posodico s sadjem in vodo v hladilnik.

Če nameravate narediti sadno solato iz banan, jo morate takoj potresti s sladkorjem v prahu in kaniti na vrh še malo limoninega soka. Solata ne bo počnela in tudi okus bo boljši.

Mastne madeže na papirju lahko zelo hitro odstranite. Madež najprej premažite z mešanico magnezije in bencina, počakajte, da se posuši, potem pa ga očistite z mehko, čisto krpo.

Kavli za slike, žebelji itd. se čisto razmajajo, ker se je luknja v zidu razširila. Takšen žebelj ali kavelj izvlecite iz zidu, ga omočajte z vato, pomočite v navec in spet vstavite v luknjo. Počakajte, da se navec posuši in šele nato obesite sliko.

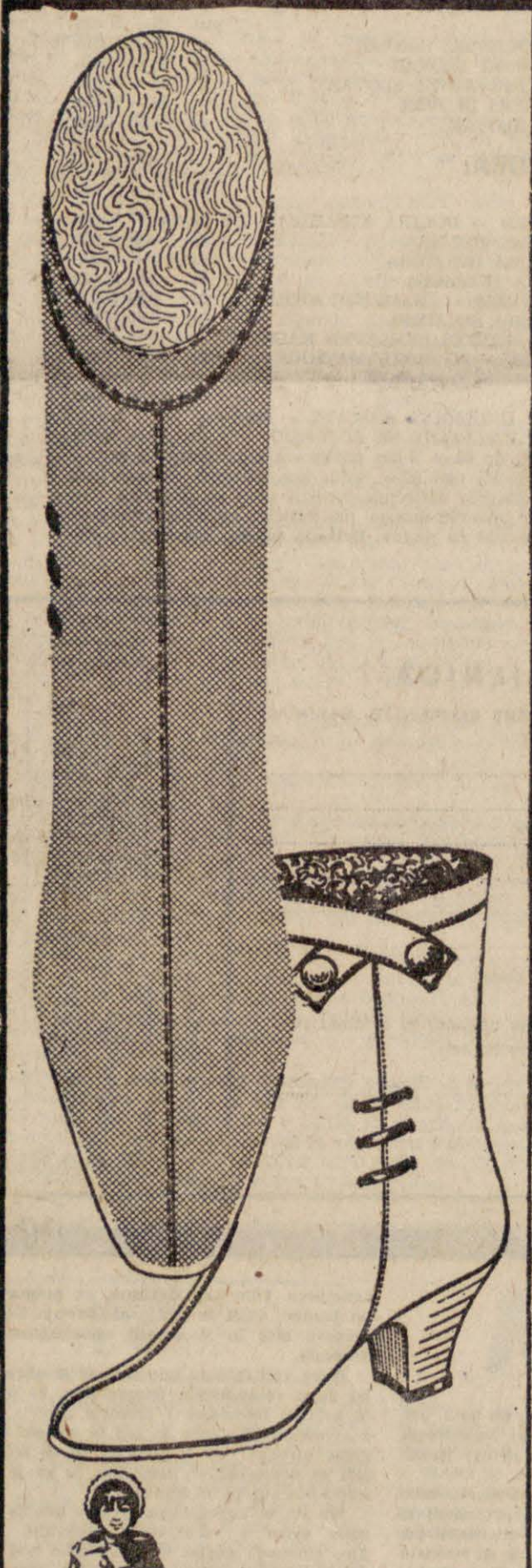
Če ste juho preveč solili, presenčajte jo v njej 1 do 2 olupljena in razrezana krompirja. Na isti način si lahko pomagata, če se vam pripeti podobna nezgoda pri kuhanju zelenjave.

Steklo boste najbolje očistili s časopisnim papirjem, namočenim v oksidni vodi ali v vodi, ki ste ji dodali amonijska (2 ali 3 žlice amonijska na liter vode).

Priporočljivo za vsako gospodinjstvo

Pasterizirane kumarice v kislu

TO ZIMO NOVE ŠKORNJE BORSARIO

Kravate — terital

— Bil sem bigamist, pa me je na srečo kmalu odkrila policija.

— Upam, da bo zdaj juha dosti vroča.

— Tipično: vedno, kadar se poročim, dežuje!

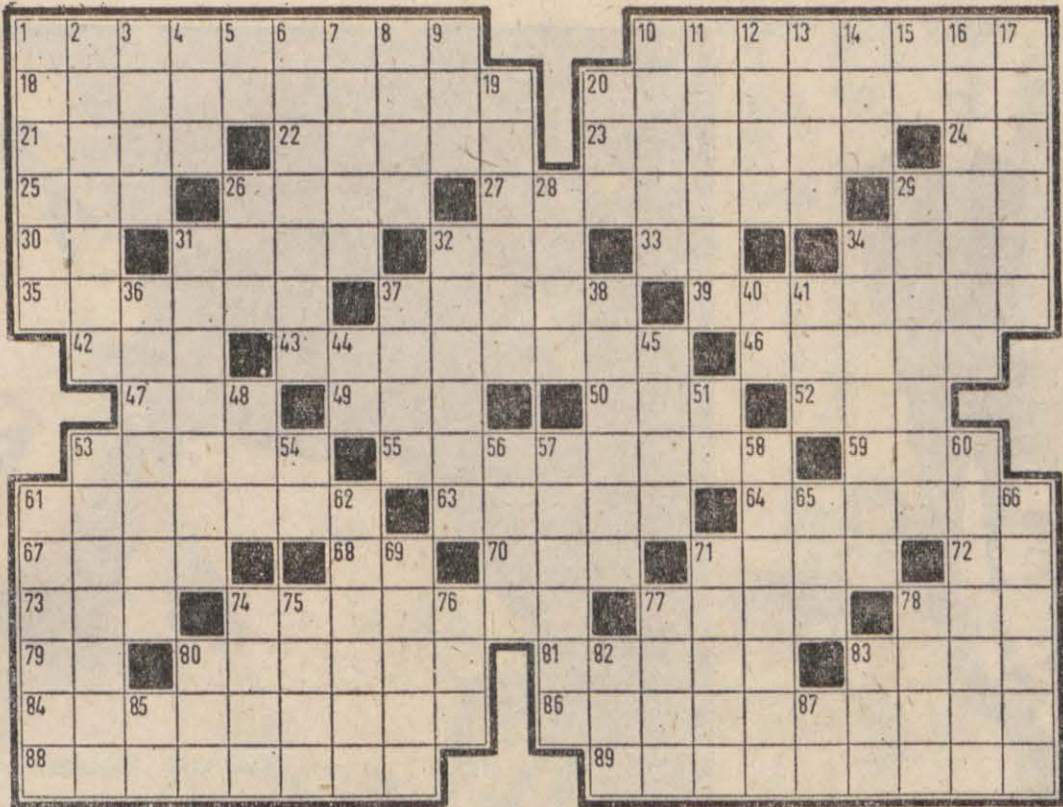
— Strašno sem žejen! Ne vem, kaj bi dal za kozarec vode...

— Martin, doslej si me vedno zadržal, kadar sem zagrozila, da bom skočila z balkona!

— z daja in tiska CP «D» o Ljubljani — Glavni in odgovorni urednik Zoran Jerin — Uredništvo: Ljubljana, I. tisa 23-526 — Prodajni oddelki: Ljubljana, Titova 1, tel. 23-463 — Narodna: celoletna N din 36 — ali din 3.600, polletna N din 18 — ali din 1.800, četrtletna N din 9 — ali din 900, mesečna N din 3 — ali din 300 — za izposojilno plačano: letna N din 60 — ali din 6.000, mesečna N din 1 — ali din 500; plačana v tu tini — celoletna: v USA dolar 10,4, dolarja, v britanskih funtih 2 funta 3 šillinge, v avstrijskih šajclih 26 mark, v švedskih kronah 33,5 krona, v italijanskih lirah 4.000 lir — Oglašni oddelki: Ljubljana, Titova 1, tel. 21-896, štev. štiro — računa SDK 501-1-167 — Rokopisov ne vračamo.

VODORAVNO:

1. pisana ptica pevka, ki živi po naših gozdovih in sadovnjakih, 10. hotična, vlačuga, 18. pretirano natančen človek, pikolovec, 20. strokovnjak za človeško lobanjo, 21. veliko jezero v azijskem delu SZ, 22. tuje žensko ime, 23. popravo, obnova, 24. kratica za »lastnoročnost«, 25. govedo, ki živi v Tibetu, 26. vrsta uganke, izpraševanje, 27. kolonialna posest v Južni Ameriki, ki si jo delijo Velika Britanija, Nizozemska in Francija, 29. angleško svetlo pivo, 30. avtomobilska oznaka Krapine, 31. močno, na robe obdelano nosilno deblo, 32. ločilni veznik, 33. sto ena z rimskimi številkami, 34. srebrno bela kovina, zelo odporna proti kemičnim spremembam, 35. znameniti starogrški pisec tragedij, avtor trilogije »Orestija«, 37. stanje zamaknenosti spiritističnega medija, 39. elektronka s štirimi elektrodami, 42. figura pri četvrtki, 43. država v severovzhodnem delu ZDA, 46. svetovljansko letovišče na Floridi, 47. stikalni dve ploštev, 49. mariborska tovarna avtomobilov, 50. svetovno znano kopalniško mesto v Belgiji, 52. znamka nemških motociklov, 53. obvodna žival z drago semim krmom, 55. krajiški lirski samoglasnik, 59. odlični japonski telovadek, ki se je proslavil na rimski olimpijadi, 61. sodobni hrvaški skladatelj, avtor petih oper (»Ero z onega svetla«, 63. name, nakana, 64. tkanina za boljše perilo, 67. ime znamenitega perzijskega astronoma in pesnika Hajjama, 68. tuji dvočlanski, 70. spremeljalec ognja, 71. pust ruski polotok med Ledenim in Belim morjem, 72. angleška okrajšava za nagovorno besedo, 73. železniška proga, 74. reka v ameriški zvezni državi New Jersey,

NAVPIČNO:

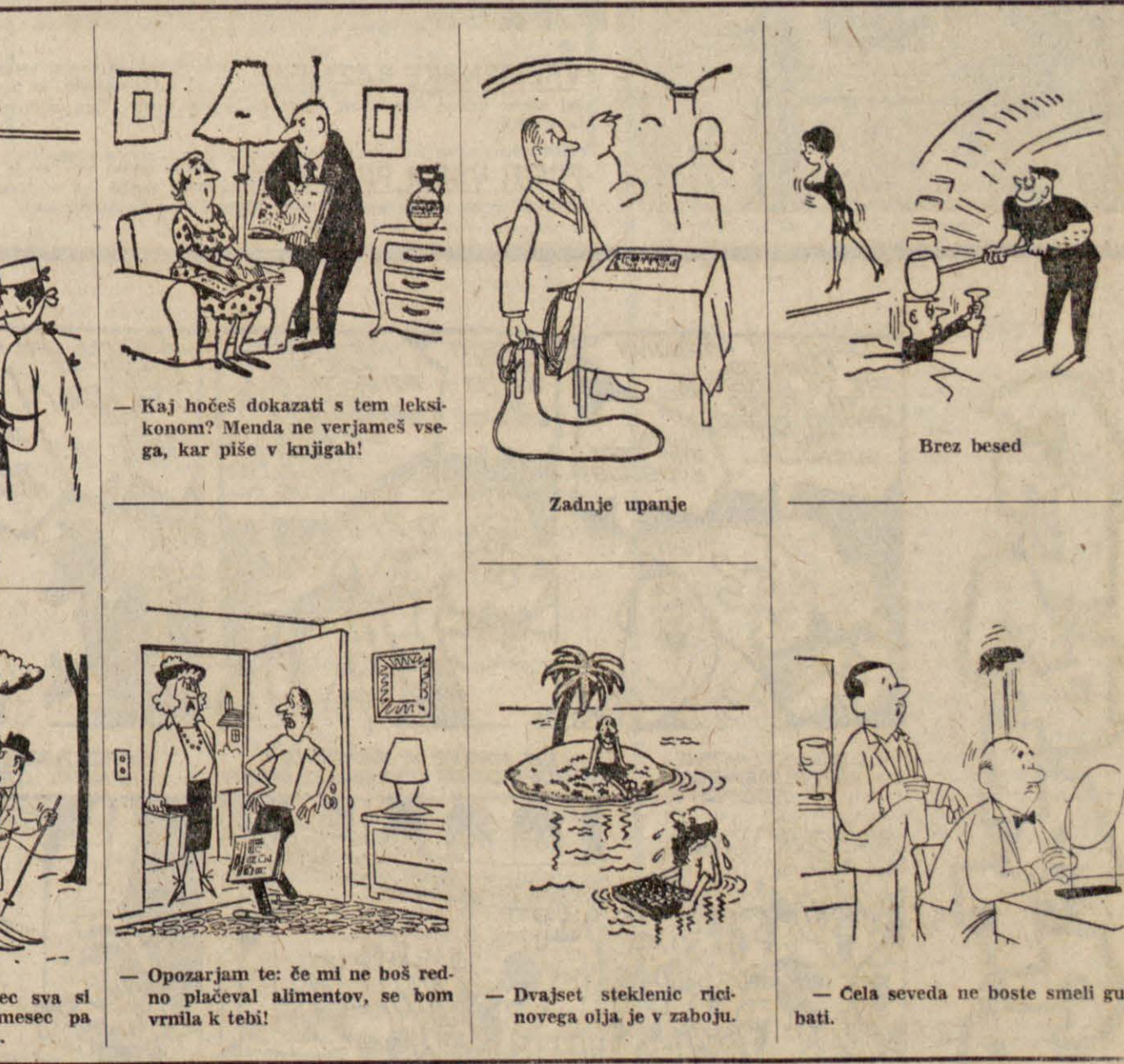
1. zdravilna rastlina, imenovana tudi baldirjan, 2. copranje, 3. država v Prednji Aziji, 4. kraljevič v »Mahabharati«, 5. okrajšava za utežno mero, 6. gorovje v severozahodni Indiji, odrastek Dekana, 7. odlični francoski filmski režiser (Roger), 8. močno antično mesto na zahodni obali Male Azije, izhodišče pomembnih trgovskih poti in središče Artemidne kulta, 9. moška oseba v Steinbeckovem romanu »Vzhod od rjave«, 10. pred leti umrli slovenski politični delavec (Tomaz), 11. pripadnik vere budističnih Tibetancev, 12. reka v severovzhodni Mongoliji in SZ, ki se z Ingodo združuje v Sliko (dolga 953 km), 13. fizikalna enota za silo, 14. angleška nikalnica, 15. italijanski spornik, 16. popularni italijanski mladinski pisatelj (Carlo, »Pinochio«), 17. privilegije vlade za imenovanje tujeja diplomatskega predstavnika, 19. površnik zvončaste oblike, 20. zemeljska ožina na Malaki, 26. življenjska tekočina, 28. alkoholna pijača, 29. romunska narodnostna manjšina v Jugoslaviji, Cincarji, 31. nemško moško ime, 32. princip zla v veri Parzova, 34. ne navadna lepota, 36. slovenski pesnik in pisatelj, avtor »Dunajskih

sonetov (1836–1923), 37. pritisk, 38. sestav, ureditev, ustroj, 40. kratica podjetja »Elektronmonizacija«, 41. ime hrvaškega lirika Ujevića, 44. kratica za »ljudsko tehniko«, 45. v nuklearni fiziki kotna količina gibanja elementarnih delcev, 48. mostiček, 51. začetnici izumiteljstva dinamita, 53. sredstvo za bljuvanje, 54. kratica slovenskega podjetja za civilni letalski promet, 56. izsušena rečna struga v puščavi, 57. italijanski pisatelj, čigar najboljšo delo »Srce imamo tudi v slovenskem prevodu (Edmondo de, 1846 do 1908), 58. stalen odjemalec, naročnik, 60. vrsta tekmovalnega čolna, 61. siljasta nemška pisava, 62. cestni delavec, 65. nizki ženski glas, 66. konec hrbitišča, 69. tisto, kar naj bi bilo človeku namenjeno, 71. eden najmočnejših sovjetskih šahovskih velemejstrov (Paul), 74. tenka palica, 75. maloštevilno ljudstvo, ki živi na japonskem otoku Hokaidu, na Sahalinu in Kurilih, 76. ime za grebišče neke zabavne glasbe štefok, 77. brušen dragulj z vdolbeno podobo, 78. jezik budistov na Cejlonu in v Zadnji Indiji, 80. rastlinska bodica, 82. kočni moka droban pesek, 83. nočni lokal v večjih mestih, 85. kemični znak za tantal, 87. osebni zaimek.

RESITEV PREJSNJE KRIZANKE
Vodoravno: 1. sekira, 7. kratica, 13. letnec, 19. Kranjec, 21. Reeves, 22. Balsevi, 23. omika, 24. gipsa, 26. krokar, 28. (ime) Tirdina, 29. Mira, 30. plakat, 31. kaolin, 32. tar, 33. Ito, 34. Rajter, 35. Morse, 36. kivi, 37. Ga, 38. korani, 39. Nal, 40. Ast, 42. obad, 43. zreb, 45. ni, 46. Gelin, 48. trobec, 50. Apis, 52. Karlobag, 53. kvar, 56. tihnik, 58. Jusna, 59. RK (Rdeči križ), 60. član, 63. rube, 64. krt, 67. Caviar, 69. as, 71. Oger, 72. Imman, 74. kavjar, 75. Aba, 76. tor, 77. kotlet, 79. forini, 80. stol, 81. OM, 82. Goliat, 83. sedist, 84. Aleko, 85. Velenje, 87. kričec, 89. agrom, 91. žrnjile, 92. Asmara, 93. Zevna.

Navpično: 86. Ljudjan (Marija), 88. Risto (Stavri).

PUSTOLOVŠČINE CISCA KIDA

BERITE PO KOSILU

»Kako to, Peter, da je splavala tvoja zaročnica z Vero po vodi?«
»Ah, dragi moj, ali bi se ti poročil z neumnim, lenim, skopim in domišljavim človekom?«
»Ne, prav gotovo ne.«
»No, vidiš, Vera se tudi ni hotela.«

Na oglas se prijavi kandidat za službo. Narediti mora kup preizkušeni in vse dobro opravi. Ze hobejo podpisati pogodbo, ko ga direktor vpraša še:
»Oprostite, ali ste poročeni?«
»Ne, samec sem.« odgovori kandidat.
»Ah, nevo'na re', potem ne bo nič. Vse, pri nas hočemo imeti v službi samo ljudi, ki znajo ubogati.«

»Kam tako tečeš?«
»Kupil sem svoji ženi za rojstni dan klobuk za hitim domov, preden se moda spremeni.«

Mlad zakonski mož se vrne domov in najde ženico v solzah.
»Kaj se je zgodilo, zaklad moj?« sprašuje zaskrbljeno.
»Pes je pojedel novo, posebno slaščico, ki sem jo spekla zate,« ihti sopraga.
»Nič hudega, ljubezen moja,« jo tolaži mož. »Kupila bova drugega psa.«

Vodnik razlaga turistom ob obali velikega jezera:
»Ce se od tu vidi druga obala, pomeni, da bo deževalo...«
»In če se ne vidi?«
»Pomeni, da te dežuje.«

»Grozne težave imam s svojo ženo. Vsak dan me zmerja in mi dela scene.«
»Pokaži ji enkrat zobe!« svetuje žalostnemu zakoncju prijatelj.
»Tudi to sem že poskusil in takoj sem bil ob tris.«

Sklepa ameriškega komika Jerryja Lewisa:
»Moral si bom najti drugega krojača. Moj preveč bere. Vsak mesec dobim njegovo pismo, kjer piše: Spoštovani gospod, pri pregledu svojih knjig sem ugotovil...«

Bacient pride k zdravniku.
»Doktor, slabo se počutim, zelo slabo, a ne vem, kaj mi je. Jem sicer kot volk, spim kot polh, delam kot vol...«
»Počakajte malo,« ga prekine zdravnik, »miste prišli prav. Kaže, da potrebujete dobrega veterinarja.«

Ladja se je potopila Velikanski kit pogoltno Skota. Kitajski stol in košarico jabolk. Čez tri dni ujamejo kita kitolovci in kaj najdejo v njegovem trebuhu, ko ga razparajo?
Na stolu sedi Skot in prodaja jabolka Kitajcu.

Direktor vodi novinarja po zavodu za duševno bolne. Pokaže mu razne oddelke in potem odpre še ena vrata.
»In tu so tisti, ki se jim je

zmešalo od strasti za avtomobile,« pojasni.
»Saj ni nikogar. Vse postelje so prazne,« se čudi novinar.
»Odelek je poln. Toda vsi so pod posteljo: popravljajo motor.«

Psihoanalitiki zatrjujejo, da je za otroka strašno, če je brez staršev, da ni dobro biti edinec, da je nevarno biti starejši otrok, da je pogubno za duševnost biti mlajši sin in da ima prav gotovo težave tisti, ki je srednji otrok. Iz vsega tega lahko sklepamo, da bi bila najboljša rešitev, ko bi se rodili odrasli.

ANETOL
ANETOL PASTA ZA ZUBE SA FLUOROM

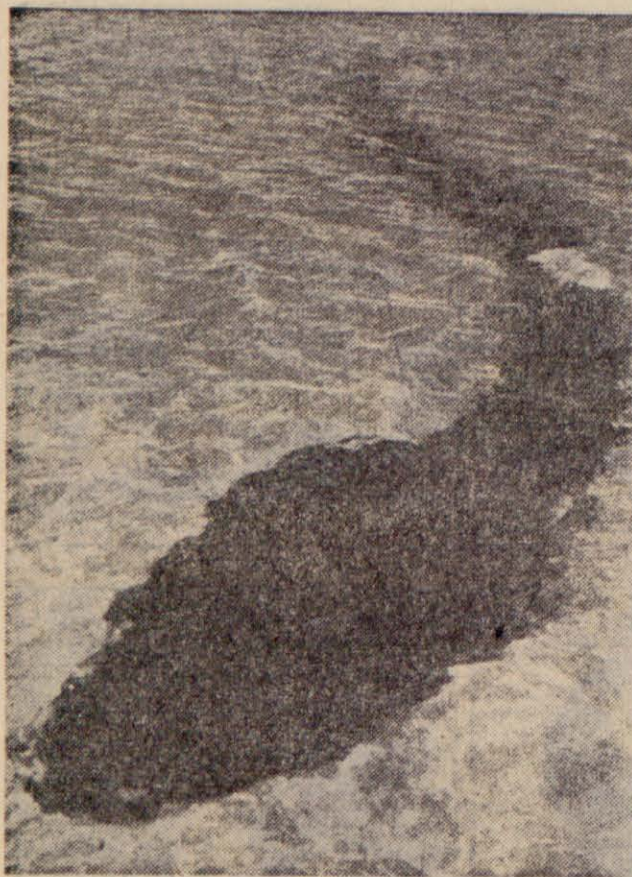
Brez besed

Brez besed

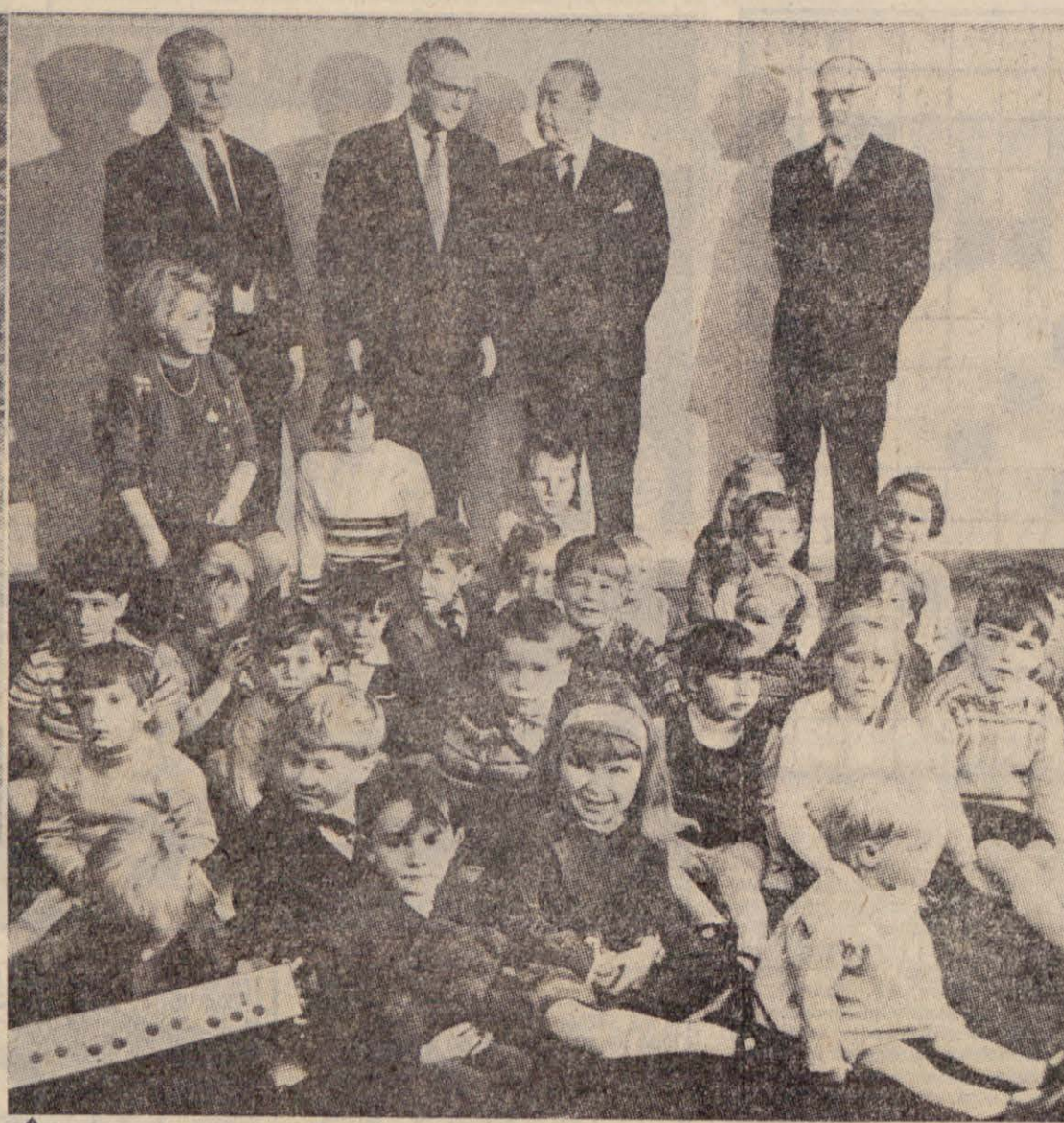
Zadnje upanje

Brez besed

Brez besed

FOTOGRAFIJA, ki naj bi po trditvah avtorja (Avstralija), je precej razburila duhove. Avtor, sicer precej pustolovski raziskovalec Robert Le Sarrec namreč trdi, da je na njej neka ogromna, več kot dvajset metrov dolga morska žival, se pravi, po laično »morska kačica«. Nekateri strokovnjaki mu verjamejo ali pa vsaj menijo, da ni izključeno, da bi bilo na fotografiji res posneto kako živo bitje, drugi pa mu seveda očitajo, da je slepar. No, ker bi bil edini trdni dokaz ujeti žival, bo po vsej verjetnosti tudi to razpravljanje o »morski pošasti« precej jalovo.

SKUPINO OTROK z naše fotografije je dedek Mraz letos obiskal že v novembru. Gre za »smodne otroke«, ki so na zdravljenju v londonski otroški bolnišnici. Prireditve so se sicer udeležili tudi starši otrok, toda njihovo veselje je bilo tedaj še hudo posiljeno. Brez nove operativne metode, s katero sedaj na tej kliniki zdravijo to hudo otroško bolezen, bi bili namreč vsi otroci z naše fotografije že mrtvi. Na leto se v Angliji rodi 140 do 200 otrok s to hudo boleznijo.

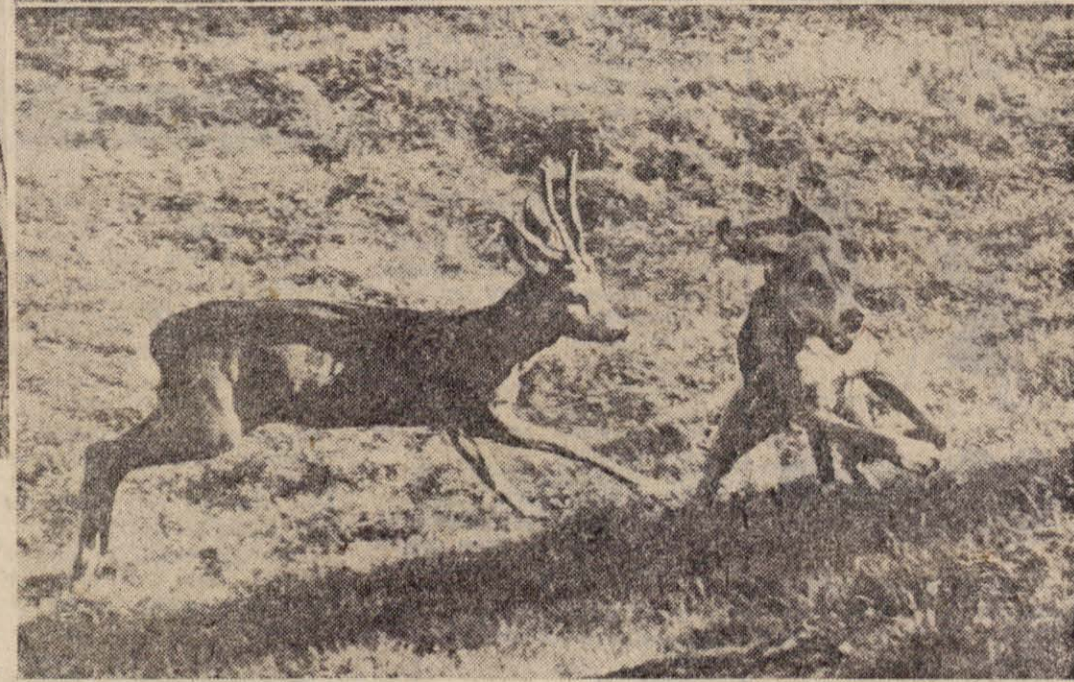
ČE tako hočejo kupci in bralci, se človek tudi polije z bencinom in zažge. Osemdesetletni Llewelyn Evans, ki uspešno ponuja novo vrsto gasilne naprave, počne to nekajkrat na teden, reporter »Daily Mirror« pa se je dal zažgati, da bi lahko svojim bralcem »iz prve roke« posredoval, kaj občuti stavec, ko v njegovo navadno, z bencinom polito obleko vtaknejo gorečo vžigalico. Za novo gasilno pripravo namreč velja, da lahko takšen manjši ogenj pogasi v hipu.

ČETICI mož, ki dela ob posebni peči v trestorju »Ninth Federal Reserve Bank« v Minneapolisu (ZDA), »navaden« človek skorajda ne bi zavidal. Čeprav imajo samo povprečne uradniške plače, morajo vsak teden sežgati več sto tisoč dolarskih bankovcev, ki so jih umaknili iz obtoka.

VREMENSKE RAZMERE, še posebno pa močni vetrovi so poskrbeli, da se marsikateremu avtomobilistu, ki prvič potuje skozi Liberty v ameriški zvezni državi New York, zadi, da se mu blede. Tam namreč stoji hiša, kakršno vidimo na fotografiji.

PROTI VSEM PRAVILOM: mladi lovski pes se je nenadoma spremenil v gonjeno žival, srnjak pa v zasledovalca. Nenevado pričanje iz življenja v naravi so posneli med nekim lovom na Švedskem.

GLADIATOR

...LAHKO PA NAREDIVA KUPČO... JAZ TE IZPUSTIM, TI PA USTAVI KAVRNO VOJNO PROTI SUŽNJEM... ...IN JIM DAM SVOBODO?

SEVEDA! SAJ ZA TO SE BORIMO!

NEMOGOČE!... KDO BO PA POTEM DELAL?... MENDA NE PRIČAKUJES, DA BOMO MI, RIMLJANI, PRIJELI ZA PLUG IN...

...ŠVOJLO VAM NE BI... NE BO VAM USPELO... SE BODO IZVEDELI, DA SEM VAS UJETNIK, BODO IZBRALI NOVEGA CEZARJA.

O TEM SEM PREPRIČAN... NISEM NAMREČ PRAVEČ PRILJUBLJEN IN NEKAJ SENATORJEV KOMAR ČAKA... ...JAZ BI SE NEMARA CELO ČRNI GAJUS POTEGOVAL ZA TO ČAST...

KAJ ZA VARGA SEM TE PA POTEM SPLOH PRIVLEKEL SEM?... HM... MORDA BOČ PA TI TISTI KOS MESA, KI BO REŠIL LAKOTNIKA.

...TA HRUP... HM... NIČ DOBREGA NE OBETA!...

...OB VSILIKAVI NAVDUŠENI OBČINSTV... SO MATVE IN RANJENE GLADIATORJE DORNESI IZ ARENE ZMAGOVALCE PA JE DVIGVAL ČRNI GAJ

KJE JE GEZAR?... KAJ GA SE VEDNO NIZ... ...IN TOČKO Z LEVI IMA NAJ=RAJŠI... PRAV RADI!

...GORIM DO NESTRANOSTI, JA SE PRIENE TOČKA Z LEVI... TUDI NAŠA LEPTIČKA ZE TEŽKO ČAKA, DA BO VIDELA SVOJEGA JUNAKA...

...NA GAJUSOV ZNAK SO SE DOPRLA VRATCA...